

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

37.41 H
9

8

ARBEJDER HØJSKOLEN

JUNI. 1935

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

ARBEJDERHØJSKOLEN

ELEVSKRIFT

FOR ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE OG
ROSKILDE HØJSKOLE

Nr. 9

JUNI 1935

UDGIVET AF
ELEVFORENINGERNE I SAMARBEJDE MED
ARBEJDERNES OPLYSNINGSFORBUND

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

3741 H
EOL
9

INDHOLDSFORTEGNELSE

	Side
Poul Hansen: Uncle Sams Besværligheder	3
Hagmund Hansen: Raceforskning — Racehygiejne — Racisme	11
F. C. Wamberg: Fjernsynet og Radiofonien	23
Ib Kolbjørn: Fra Marcus Thrane til Johan Nygaardsvold	35
Svend Pedersen: Førerproblemet under Demokrati	49
Ulver Forchhammer: Ignazio Silone	53
H. Stenholt Laursen: Europas uforenede — eller forenede Stater	63
Ernst Christiansen: Socialdemokratisk Ungdomsorganisation for 25 Aar siden	67
Carl V. Kittelmann: Det omstridte Land	70
Elevforenings-Meddelelser	74
Roskilde Højskole. Beretning 1934—35	82
Esbjerg Arbejderhøjskole. Beretning 1934—35	89
Elevforenings-Meddelelser	95

1947/1540

REDAKTION:

Michael Andersen, Oluf Bertolt, Chr. Christiansen, Hj. Gammelgaard, Poul Hansen,
Aage Hinrich, Hans Holm, Ib Kolbjørn og Frode Kristensen.

UNCLE SAMS BESVÆRLIGHEDER

AF POUL HANSEN

Med Roosevelt sagde Amerikas Forenede Stater Farvel til sin gamle Tro paa det frie Slag i Samfundsøkonomien. Tre Aars Krise og tiltagende Forvirring havde grundigt undergravet Troen paa Privatkapitalistens Evne til at styre Landets økonomiske Liv uden Statens Indblanding. Genrejsningslovene betyder, at Befolkningen i Verdens mest overbevist privatkapitalistiske Land indrømmer dette mere eller mindre uforbeholdent og lægger Ansvar og Initiativet over paa Staten. Omsvinget var brat, som Krisens Virkninger var voldsomme. Endnu i 1928 var U. S. A. et Land, tilfreds med sig selv og sit System. Lefodden var saa høj, at man lidt pralende talte om »The American Standard«, der sprang saa meget stærkere i Øjnene, naar man betragtede Tilstandene i det elendige Europa.

Sociale Problemer var naturligvis tilstede, men stort set kun som noget, der kunde beskæftige Filantroper og nogle smaa socialistiske og syndikalistiske Partier, der vel nærmest betragtedes som forvildede Kværuleanter. Ved Præsidentvalget i 1928 fik Republikaneren Hoover 21 Mill. Stemmer, Demokraten Smith 15 Mill. og Socialisten Norman Thomas $\frac{1}{4}$ Mill. Pressen forklarede Tallene paa den Maade, at der altsaa var 36 Mill. Borgere, der havde stemt paa Partier, der stod inde for det bestaaende Samfundssystem, medens kun $\frac{1}{4}$ Mill. syntes utilfreds og ønskede radikale Ændringer. Dette var naturligvis en Overdrivelse; men selv om Frygten for Stemmespild havde givet de to Hovedkandidater nogle ekstra Stemmer, saa er Billedet alligevel i Hovedsagen rigtigt. Det overvejende Flertal følte sig som Part i en mægtig økonomisk og social Opstigning, der hvilede paa Landets Rigdom og Læren om, at enhver er sin egen Lykkes Smed. For saa vidt en lykkelig animalsk Tilstand, der nok kunde faa en Sinclair Lewis til at haane; men som af Babbitt selv har været følt som uhyre behagelig. Den medførte en almen, praktisk og selvglad Materialisme, som henviste Aandsliv og dyberegaende Kulturliv til et lille forknyt Aandsaristokrati.

Krisens Komme i 1929 har sikkert forbavset, ja, fornærmet den jævne amerikanske Borger dybt. Den øvrige Verdens, navnlig Europas, Ulykker kunde forklares. De begyndte med Verdenskrigen i 1914, det øvrige, der senere hændte Europa, var naturlige Følger deraf. Men i U. S. A. havde man været fornuftigere. Det værdiskabende Arbejde havde hele Tiden været det grundlæggende. Man havde haft en lang første Periode af *Strenuous Life*, af haardt Arbejde, hvor Slægtled efter Slægtled af Indvandrere havde slidt sig frem til *Prosperity*, Velstand. Man troede den hellige Grav vel forvaret, indtil Velstandsskruen i 1929 gik over Gevind, og man gled ind i det tredie Afsnit: *Depression*, Krisen.

Hvad var Meningen. Verdenskrigen, der bragte Europa ind i Uføret, havde jo ikke i den Forstand haft nogen uheldig Virkning paa det amerikanske Samfund. Tværtimod, Landet havde profiteret, tjent vældigt med Penge, og havde kun været med til Verdenskrigens Slutspurt, der intet kostede i Forhold til det, der var indtjent i Aarene forud. U. S. A. var og ønskede mere og mere at være noget for sig. Allerede medens Wilson opholdt sig i Europa for at stifte Fred i Menneskehedens og Retfærdighedens Navn, gik man igang med at ryste Europa af sig. Op gennem Tyverne genfødtes Aanden fra Monroedoktrinen i en stærk og selvtilfreds 100 Procents Amerikanisme, der hverken i Folkeforbundet eller paa anden Maade ønskede at dele Skæbne eller Kaar med den øvrige Verden.

Alligevel blev U. S. A. indhentet af den fælles Skæbne, der har sit Udgangspunkt i Verdenskrigens store Uorden. Under denne var der ikke Tale om Tilbageholdenhed, for da var Europa Storaftager af amerikanske Varer. Til syvende og sidst blev dette bestemmende for Amerikas Fremtid, fordi man dengang stillede store Dele af Erhvervslivet ind paa Europa. De krigsførende Lande havde taget mange Millioner unge Mænd ud af Produktionen og sat dem til at ødelægge i Stedet. Det voksende Forbrug kunde Europas Industri ikke klare med den stadigt mere indskrænkede Arbejdskraft. Saa gik Ordrene til Amerika, der fik Udsigt til Kæmpefortjenester; men ogsaa her manglede Arbejdskraft og Indvandringen var ophørt. Den nye Situation blev epokegørende, fordi den pressede de traditionsbundne Produktionsmetoder ud til Fordel for videnskabelig Driftledelse. Hvor det kunde lade sig gøre, erstattede man Mennesket med Teknik. Paa Omraade efter Omraade blev Produktionssystemet gennemprøvet og store Omlægninger blev foretaget efter Videnskabens Anvisninger. Fra Krigsproduktionen trængte det nye sig ind paa andre Omraader. Denne Bevægelse er senere blevet kaldt Rationalisering, med Rette, fordi de enkelte Industrier naaede en hidtil ukendt Produktionsevne uden Forøgelse af Arbejdskraften, med Urette, fordi den foregik med Henblik paa Afsætningsmuligheder, der var fremkaldt af en ekstraordinær Krigssituation, som ikke kunde holde i Længden, — og endnu mere med Urette, fordi de øvrige Omraader af Samfundsvirksomheden i det hele taget ikke svarede dertil.

Da Krigen sluttede og de store, stærkt kapitaliserede Ordre fra Europa udeblev, maatte der raades Bod paa dette. Krigsfortjenesterne havde øget Amerikanernes egen Købekraft betydeligt, og da Europa svigtede, blev Hjemmemarkedet derfor Redningen, — eller rettere sagt, Udsættelsen. Navnlig ude mod Vest gled store Befolkningslag fra det haarde Arbejdes Epoke ind i Velstandens.

Imedens Rationaliseringen fortsattes, blev særlig to Metoder bragt i Anvendelse for at lære Befolkningen at forbruge i Tempo med Industriens voksende Ydelser:

Reklame og Afbetaling. Ved Reklamens Hjælp indstillede man efterhaanden hele Befolkningen paa Biler, moderne Boligudstyr, Radio, Flisevægge, Patentmediciner, hygiejniske Madvarer etc., etc. I Løbet af nogle Aar blev alt muligt hamret fast som ganske uundværlige Nødvendighedsartikler, i det mindste for Amerikanerne. Reklamen frembragte Lysten, Afbetalingssystemet en Form for Evne. At man lærte Befolkningen at opnaa alle øjeblikkelige Goder mod Veksler paa en fremtidig Indtægt, tog man ikke alt for højtideligt. Faa havde Raad til at køre i Bil, saalænge denne kun kunde faas mod Kontant; men naar Halvdelen af Købesummen kunde betales i Rater, var det muligt at indkredse store nye Dele af Befolkningen. Jo lettere Betingelserne blev, jo større blev ogsaa Købekredsen.

Det nye Afsætningssystem var maaske nok sat rationelt i Scene; men det var alligevel ikke rationelt nok. Markedet begyndte til sidst at mættes, Folk fik ofte for mange Rater at betale, og Reklamebrølene begyndte at lyde for døve Øren. Den haardere Konkurrence tvang de enkelte Virksomheder til at fortsætte deres Rationalisering. De Virksomheder, der trak det korteste Straa begyndte at faa fulde Lagre og afskedige Arbejdere. Det var Vendepunktet. I samme Grad maatte ogsaa Købekraften og den rettidige Betaling af Raterne svigte, og dette maatte bringe baade Industrivirksomheder og deres Bankforbindelser i Vanskeligheder. Stemningen svingede fra Optimisme til Pessimisme. I Amerika betyder Stemningen næsten alt. Man begyndte at tælle de arbejdsløse saa godt man kunde: 5 Mill., 10 Mill. Da Roosevelt kom til var i det mindste 10—11 % af Befolkningen arbejdsløs. Herhjemme har Højden været omkring 5 %. Kun et Faatal havde Arbejdsløshedsforsikring at falde tilbage paa, det store Flertal var henvist til egne Resourcer eller privat Velgørenhed.

I Landbruget saa det ikke bedre ud. Naar i 1932 Renter, Afdrag, Skatter og Forsikringer var betalt, kunde det kun yde 8 Dollars pr. Individ i Landbrugsbefolkningen. Følgen var, at Landmændene ikke betalte i den Udstrækning, de skulde, og at andre Pengeinstitutter kom ind i Vanskelighederne.

Saaledes saa det ud, da Roosevelt kom til. Den almindelige politiske Umodenhed gør, at det ofte falder i en Præsidents Lod at begynde sin Løbebane som Helt og Afgud — og ende den som Syndebuk for alle de Ulykker, der har vist sig i hans Periode. Saaledes gik det Hoover. Roosevelt kom ind med et mægtigt Flertal, vundet — siger man i Amerika — paa to Fronter: Genrejningsplanerne var den ene, Haabet om at blive fri for Hoover ved at stemme paa Roosevelt var den anden.

I de Maaneder, der forløb mellem Valgdagen og Tiltrædelsen i Marts 1933, steg Roosevelts Popularitet yderligere. Hans store Planer greb og fortryllede ved deres modige Brud med det gamle og ved den usædvanlige Handlekraft, der skimtedes

bag dem. Men det maatte blive en svær Opgave, at genrejse de store Arbejder- og Bondemassers Købekraft, fjerne de overvægtige Prioritets- og Afgiftsbyrder paa Landbruget og ramme unfair Konkurrence, drevet af Mængder af underbydende og mere eller mindre svindleriske Sammenrotninger. Opgaven blev ikke lettere, fordi den maatte forudsætte en Indordning under Samfundshensynet af stærkt modstridende Interesser. Roosevelt, som alle tidligere amerikanske Præsidenter, har sine Stemmer fra alle Befolkningslag. Det er derfor højst forskelligt, hvad man venter af ham. De venhavende og tidligere velhavende ser i Genrejningsplanerne noget midlertidigt, et Forsøg paa at genskabe de gamle Tilstande, med deres Muligheder for at tjene Penge ved et uhæmmet privat Initiativ. En anden Gruppe af sagtens fattige Teoretikere ser en varig Forandring med retfærdigere Samfundstilstande og mere lige Fordeling som Genrejningens naturlige Resultat. En tredie — det store Flertal af jævne Folk — stiller sig nærmest uteoretisk og forlanger blot, at de gode Kaar skal vende tilbage. Udenfor Præsidentens Vælgerhær staar selvfølgelig alle mulige Skeptikere, hvoraf nogle finder Planerne alt for vidtgaaende, andre: Socialister og Kommuniste, at de kun er Forsøg paa at redde et strandet kapitalistisk Samfund ved Anvendelse af halvsocialistiske Metoder, hvorved der kun opnaas at bringe Socialismen i Miskredit. Gaar det galt, vil den faa Skylden, og saa mangler man hos Befolkningen Tro til det sidste og eneste virkelige Middel.

Men foreløbig er Spørgsmaalet, om Præsidenten kan holde Balancen mellem sine to Poler. Ligesom Februarrevolutionens Regering i 1848 maatte søge at fastholde Bourgeoisiet ved at sikre Kapitalen og Arbejderne ved at anerkende Retten til Arbejde, saaledes maa Roosevelt holde gode Miner til de to Sider. Ingen af dem kan undværes. En amerikansk Socialist, Arminger, har sagt, at amerikansk Politik er en »ædel« Kunst, der bestaar i at sikre sig to Ting: først de riges Penge til Valgfonden, derefter de fattiges Stemmer. Skal en Præsidentkandidat gøre sig Haab om Sejr, maa hans Valgfond svulme, for det er dyrt at hamre en enkelt Mand fast i Hjernen paa Millioner som den eneste sande Redningsmand. Derfor kommer en amerikansk Præsident ikke udenom Pengesækkene. I sin første firaarige Periode har han altid en paa hver Side af sig: den der har finansieret hans første Valg og den, der skal financiere hans næste. Roosevelt er nu halvvejs gennem første Omgang. Om to Aar skal han bruge flere Penge. Men for at fastholde Vælgerne i anden Omgang, skal der ikke alene bruges et Valgfond, der skal ogsaa — navnlig nu — Resultater til.

Løfterige Slagord har været anvendt i Agitationen, to med særlig Kraft og Hyppighed: Det ene tog særlig Sigte paa Arbejdsløsheden og lød: *den glemte Mand maa tilbage til Industrien*, det andet hed *Købekraft*. Det er det store Ord i disse

Aars offentlige Diskussion. Tidligere var det *Profit*. Naar blot de besiddende tjente Penge, trivedes alt. Officielt er det sidste nu helt ude af Kurs.

Afskaffelse af Arbejdsløsheden og en Købekraft i Befolkningen, der svarer til Produktionsapparatets Ydeevne, det er først og fremmest, hvad Roosevelt har lovet og inden to Aar endnu skal have gennemført en rimelig Del af for at bevare sit Tag i Vælgerhæren. Dette skal som sagt gøres, uden at Pengesækkene føler sig truet.

Roosevelt overtog sit Embede, da hele Banksystemet begyndte at skride. Folk stod i Kø udenfor baade de gode og de daarlige Banker og forlangte deres Penge. Et saadant run har ikke selv de mest solide Banker rede Penge til at møde. Præsidentens Evne til at handle viste sig straks. Samtlige Banker blev lukket i fire Dage, og der blev udsendt en Erklæring, der lovede, at kun de sunde vilde blive genaabnet. Det skete, Roen og Troen var genskabt. Nu bebrejdes det Præsidenten, at han ikke benyttede en Situation, hvor han holdt Bankernes Skæbne i sin Haand, til at forpligte dem eftertrykkeligt til loyal Indordning under de Krav, som Genrejsningsplanerne maatte stille. Det er dog et Spørgsmaal, om de var forblevet lydige Redskaber ret længe. Naar saa man suveræne Stormagter, der lod sig virkelig binde af Aftaler i længere Tid.

Forinden Genrejsningsplanerne kunde færdiggøres og føres ud i Livet, maatte der foretages noget midlertidigt. Der startedes en vældig »Køb Nu«-Kampagne, der imidlertid ikke hjalp meget. Planerne om Samfundets Nyordning begejstrede uden Tvivl Millioner af Amerikanere og skabte en lysere Tone overalt. Men Optimismen var i høj Grad blandet med passiv Forventning, man saa tillidsfuldt hen til den Dag, da Præsidentens Foranstaltninger virkede.

Ogsaa overfor Arbejdsløsheden var midlertidige Foranstaltninger nødvendige. Overalt søgte man at skabe »Community Funds«, der fik Midler baade fra det offentlige og gennem private Indsamlinger, og som skulde lindre Nøden blandt de arbejdsløse ved Understøttelser og Nødhjælpsarbejde. Disse Fonds stod imidlertid magtesløse overfor Kæmpeopgaven. Følgen blev store offentlige Millionbevillinger og den gradvise Opbygning af et System af offentlig Arbejdsløshedsunderstøttelse.

Men snart begyndte Genrejsningslovene at komme. Nogle har stor Lighed med de Kriselove, der kendes ogsaa her fra Landet, medens andre er særlige amerikanske Opfindelser. Det sidste gælder i særlig Grad Nira Loven, National Industrial Recovery Act, som blev vedtaget i Juni 1933, og som maaske er den vigtigste af dem alle.

I det lille Skrift: »The New Deal Interpreted« af to kendte Professorer ved Muskingum Universitetet, forklares Aanden i New Deal — Genrejsningen — saaledes: »N. D. viser nogle fundamentale Forandringer i vor nationale Tankegang og

Indstilling. N. D. søger at sikre enhver, der vil arbejde, Lejlighed dertil. Grundopfattelsen er, at det er bedre, enhver har det nødvendige til Livets Ophold, end at nogle faa har en Overflod af Luksus. Det anerkendes, at den glemte Mand ikke kan klare sine Problemer selv, men er hjælpeløs under vort nuværende kapitalistiske System. Denne Hjælpeløshed skyldes, at enkelte ejer hele Maskineriet, medens andre kun har deres Arbejdskraft. Arbejderen lider Nød, saasnart Ejeren af Maskineriet nægter at beskæftige ham. Derfor maa Staten gøre noget for at skaffe Arbejderen Adgang til Maskinen. Dette maa medføre, at Regeringen griber ind i Erhvervslivets Forhold for at sikre de nødvendige Ændringer. Disse Indgreb maa frembringe en Tilstand, under hvilken Kapitalen med Fordel kan beskæftige Arbejderne.« Citatet er uden Tvivl repræsentativt for gængs amerikansk Opfattelse for Tiden. Det begynder med en helt nøgtern Erkendelse af Situationen, fortsætter med at anerkende de omfattende Samfundsindgreb, men slutter med en Udtalelse i ren kapitalistisk Aand, der viser, hvor fast det gamle sidder. Foreløbig forestiller man sig, at man kan blæse og have Mel i Munden samtidig. For den uhildede Iagttager maa det dog synes klart, at Statsindgrebene vil bide sig fast i Samfundssystemet og frembringe en Ordning, der paa ret væsentlige Punkter afviger fra den kendte Privatkapitalisme, fordi de autoriserer en Række nye Magtfaktorer og frembringer saa store Strukturforandringer og Ændringer i Tankegangen, at en Tilbagevenden vilde fremkalde nye svære Krisetilstande, — om en saadan ellers i det hele taget var mulig.

Niraloven er ingen Tvangslov, men forudsætter Oprettelsen af »Industrial Codes«, en Slags Kontrakter mellem de enkelte Industrier og Regeringen. Der forhandles mellem Parterne og der opstilles en Kontrakt, som forpligter til en lang Række Foranstaltninger til vedkommende Industris Ophjælpning. Saasnart en Industri har underskrevet sin Code, faar dens Virksomheder Ret til at føre den Blaa Ørns Mærke. Under den blaa Ørn staar skrevet: »We do our Deal«, vi gør vor Part af Genrejsningsarbejdet. En direkte Opfordring til Befolkningen om at støtte de Virksomheder, der saaledes gaar ind for Genrejsningen.

Det er en Selvfølge, at en Del Bestemmelser maa tage Sigte paa de særlige Forhold indenfor hver enkelt Industri; men alle Codes skal indeholde Bestemmelser om unfair Konkurrence, Arbejdernes Organisationsret, Minimallønninger, maksimal Arbejdsuge etc.

En Del af disse almindelige Bestemmelser har i høj Grad vundet Arbejderne og de oftest politisk neutrale Fagforeningsledere for Roosevelt. Arbejdernes Ret til at organisere sig og arbejde for deres Interesser gennem Organisationerne fastslaas, og det forbydes Arbejdsgiverne at lægge Hindringer i Vejen ved f. Eks. at tvinge deres Arbejdere ind i særlige Company Unions, Firma-Fagforeninger, hvis Virke-

omraade er begrænset til det enkelte Selskabs Arbejdere. Saadanne Foreninger findes i stort Antal særlig i Sydstatene og udenfor de store Industribyer, hvor Smaabyer ofte domineres af en enkelt Virksomhed.

Arbejdsugen fastsættes som Regel til 44 Timer og Minimallønnen til 12—15 Dollars om Ugen. Siden Lovens Ikrafttræden har Kritikken navnlig kredset om Arbejdsgivernes Forsøg paa at omgaa de Bestemmelser, f. Eks. vedrørende Arbejdslønnen, de har sat deres Navn under. Det lader sig gøre paa forskellig Maade. Hvor det er teknisk muligt, kan man blot lade Maskinerne løbe saa meget hurtigere, at Lønnen pr. produceret Vareenhed forbliver uforandret. Andre Steder skærer man ned paa de bedst betalte Arbejdes Lønninger for at kunne betale Minimallønnen til de lavest betalte uden at tabe derved. I den senere Tid siges et nyt Fænomen at have vist sig: Arbejderne faar deres Løn udbetalt i Checks, som kun kan omsættes i dertil oprettede Pengeinstitutter mod et Gebyr, der vandrer tilbage til Arbejdsgiveren og holder ham skadesløs for Lønforhøjelsen.

Omfanget af denne Trafik er ikke let at maale. Naar en nylig udsendt Statistik over Fordelingen af Livsgoder viser, at de rige er blevet endnu rigere og de fattige endnu fattigere, undgaar man ikke en Mistanke om, at det kniber med den hurtige Virkeliggørelse. Ganske vist skal de Virksomheder, der er inde under Loven, have forøget deres Arbejdes Antal betydeligt og udbetalt 100 Mill. Dollars om Ugen i Stedet for 60; men alligevel hævdes der, at den samlede Arbejdsløshed er omtrent uforandret. Det vil derfor maaske være rigtigst at antage, at Nira-Lovens Kontrakter og det store Beløb paa 3,300,000,000 Dollars, som har været til Raadighed for offentlige Arbejder, snarere har medført Forskydninger end Genrejsning. Den nye Kæmpebevilling paa 5 Milliarder Dollars til offentlige Arbejder tyder heller ikke paa, at det private Initiativ endnu er paa Vej til selv at kunne løfte Opgaverne.

Naar Forsøgene paa at hæve Lønsatserne og skabe større Købeevne i Befolkningen sammenholdes med Bestræbelserne for at fremkalde Inflation eller Prisstigning, er det vel ogsaa vanskeligt at se andet, end at de to Ting maa ophæve hinandens Virkninger. Dette udelukker naturligvis ikke, at Lønforbedringerne kan virke beroligende paa Arbejderne og Prisstigningerne stimulerende paa Erhvervslevet.

Niraloven udløber i Juni og skal gennemgaa en Forenkling, inden den føres videre. Omkring 750 af de føromtalte Codes skal slaas sammen til lidt under 200.

Landbrugslovgivningen følger mere kendte Baner. Paa Statens Initiativ søges Prioriteterne lettet ved Oprettelse af Laaneforeninger, der med Statshjælp ombytter dyre Laan med billige. Destruktion har været anvendt i stor Udstrækning for at holde eller hæve Priserne paa Landbrugsprodukter. I 1933 betalte Regeringen

110,000,000 Dollars for at faa Bomuldsmarker pløjet ned inden Høst, og en lignende Sum blev Aaret efter ofret paa Hveden. Endvidere ydes der Statslaan til Farmere, der vil oplagre deres Produkter til senere, og der ydes Statshjælp, naar Farmerne gaar ind paa at lade en vis Del af deres Jord gaa ud af Drift.

Om det vældige Administrationsapparat N. R. A. Lovene kræver, fortæller et Eksempel fra Loven om Laan til mindre Ejendomsbesiddere. Til dens Gennemførelse beskæftiges et Personale paa 10,000, der i Lovens første to Maaneder bevilgede 7000 Laan eller to pr. hver tre beskæftigede Personer.

Den væsentligste Del af alle disse Midler til Laan, Nødhjælpsarbejde og Administration, skaffes ved offentlige Laan af et Omfang, der maa gøre det til et Mareridt at være Finansminister. Men man undgaar at beyrde og irritere Befolkningen med nye Skatter, og Kapitalejerne faar Lejlighed til at anbringe deres overflødige Kapital i Statspapirer. Paa den anden Side maa Rentebyrden vel en Dag naa en saadan Vægt, at Konvertering eller andre Former for Nedbringning bliver en Nødvendighed. Naa, naar man i Forvejen regner saa lidt med Løfter paa Papir, kan det maaske for en Gangs Skyld være en hel god Idé ogsaa at tage de saakaldte Værdipapirer med, naar det ellers kan gavne Helheden.

Skulde det trods politisk Fantasi og Handlekraft briste for Roosevelt, behøver man vist ikke at regne med saadanne Vildmænd som Hueg Long fra Lousiana, der har startet en Bevægelse paa et Program, der lover alle over 60 Aar en Aldersrente paa 2500 Dollars om Aaret, svarende til en halv Snes Tusinde i danske Penge. Men den mægtige Tilslutning, Manden har faaet, taler lidt om, hvad Folk i Amerika er villig til at gaa paa.

Socialister og Kommuniste venter man ikke foreløbig skal kunne bryde igennem. Der er to Kommunistpartier, der bruger Kræfter paa at vinde over hinanden, og Socialistpartiet bestaar af to Fløje, der netop nu truer med Sprængning. Den ene Fløj er de gamle, Old Timers, der nærmest ligger paa Linie med europæiske Socialdemokrater, den anden, mere yderliggaaende og intellektuel, samler sig om Præsidentkandidaten Norman Thomas. Han er en stærk og meget vindende Personlighed, der navnlig har Tilslutning fra de yngre. Mange tror paa, at det skal lykkes ham at samle, men for Tiden ser det nærmest ud til at gaa den anden Vej.

Adskillige mener, at en eller anden Form for Fascisme har større Chancer i Øjeblikket. Grundlaget derfor mener man at finde i de store Grupper af Nazister og Fascister, der findes inden for tyske og italienske Befolkningslag derovre.

Det første Aarstid endnu vil dette Spørgsmaal om Fremtiden staa aabent,

RACEFORSKNING — RACEHYGIEJNE — RACISME

AF HAGMUND HANSEN

Paa kun faa omraader af den almindelige viden, hersker der saa uklare og løse begreber som paa netop det, der angaar mennesket selv. Er det ikke rigtigt, at alle spørgsmaal om menneskets stilling i naturen, dets oprindelse, udvikling, spaltning i racer, udbredelse over jorden, afhængighed af jord og klima o. s. v., i meget høj grad beherskes af selve emnet uvedkommende følelser, især traditionelt-religiøse eller nationale? Selve ordet udviklingslære forveksles i almindelighed med ordet darwinisme, og kundskaberne om Darwin og hans lære rækker sjældent længere end til en taaget formodning om, at det var »ham med aberne«. Til trods for at den bibelske forklaring om menneskets tilblivelse forlængst er forladt af al videnskab, har den endnu fast rod i den almindelige tankegang, ogsaa selv om de mennesker, der beherskes af den, har opgivet eller mener at have opgivet de religiøse forestillinger, der knytter sig til det gamle testamente.

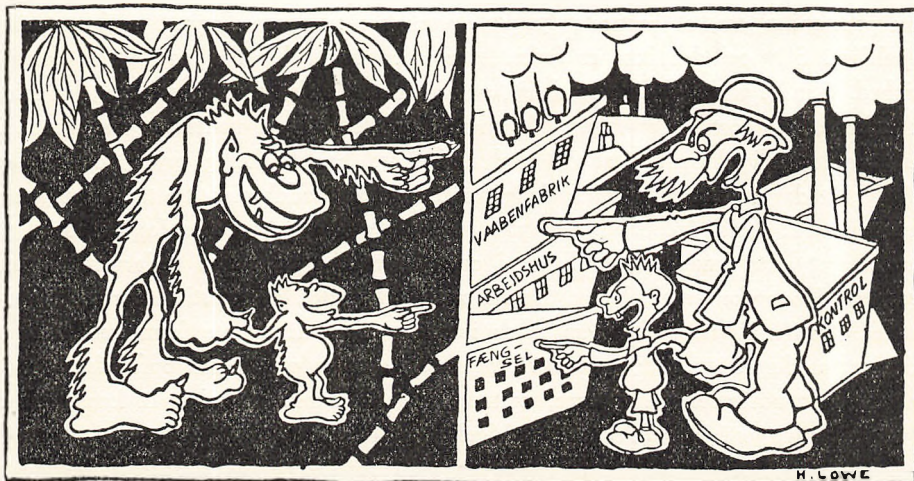
Det kan ikke nytte at nægte det: ansvaret for en meget stor del af de herskende vrangforestillinger falder paa skolen og dens undervisning. Paa trods af al viden og sund fornuft, oplæres børn fremdeles i den tro, at Gud for omtrent 6000 aar siden skabte det første menneskepar, Adam og Eva, og at han siden, da deres efterkommere »syndede mod ham«, udryddede dem med undtagelse af Noah, hvis tre sønner, Sem, Kam og Jafet blev stamfædre til jordens forskellige mennesker. Denne historie udgives i langt de fleste danske skoler ikke for det, den er, et ældgammelt, fællesforasiatisk sagn, men for videnskab og endelig sandhed, og antallet af skoler og skolefolk, som omhyggeligt holder al videnskabelig, især naturvidenskabelig »smitte« udenfor religionstimerne, er større, end det er hyggeligt at tænke paa. Ved opblanding med senere opsamlede udviklingshistoriske brokker, bliver denne lære til et sammensurium af meningsløsheder, som baade er til at le og græde over. Jeg har flere gange overrasket højskoleelever i højrodet diskussion om problemet Kains kone og Kains ringe chancer for at blive fader til en børneflokk, da han efter mordet paa Abel maatte flygte, og jeg har ikke saa sjældent hørt den formodning fremsat, at man her havde forklaringen paa de darwinske teorier. Kain maatte naturligvis i mangel af mennesker gifte sig med en abe.

Skønt uvidenhed naturligvis ikke behøver at være den eneste grund, kan det egentlig ikke forbavse, at der paa dette omraade er god grobund for de mest absurde forestillinger, saaledes som de f. eks. nu lanceres i de nazistiske raceteorier, hvor nationalistisk propaganda og reaktionære socialpolitiske synspunkter spiller en større rolle end objektiv videnskabelighed. Den opfattelse er ikke sjældent, at den aktuelle.

nazistiske raceforskning og dermed følgende racebedømmelse skulde være det første arbejde, som er udført paa dette omraade. Det kan jo nemlig ikke nægtes, at først nazismens stærke optagethed af raceproblemerne har gjort emnet aktuelt i større kredse. Værrer er det, at de nazistiske racesynspunkter ofte sammenblandes med racehygiejniske begreber, og det sker da let, at mennesker, der maa fordømme den nazistiske politik, udsættes for at betragte alle racehygiejniske bestræbelser som reaktionære, maaske endog som særlig arbejderfjendtlige. Her vilde det sikkert gavne, om de to ord, raceforskning og racehygiejne, betydningsmæssigt blev skilt ud fra hinanden. Mens ordet race i første tilfælde bruges i betydningen menneskerace, altsaa en vis gruppe af mennesker, bruges det i sidste tilfælde om hele arten menneske, altsaa hele menneskeheden. Professor *Oluf Thomsen* foreslaar da ogsaa i bogen »Arv og Race« at bruge ordet anlægshygiejne, og professor *Theodor Geiger* anvender i sin bog »Samfund og Arvelighed« ordet arvepleje, som ihvertfald dækker de vigtigste af de racehygiejniske bestræbelser. Ved ordet arvepleje vil man da forstaa arbejdet for at forbedre det menneskemateriale, som samfundet har brug for. I praksis vil bestræbelserne sikkert ytre sig som negative foranstaltninger, d. v. s., man maa ved dertil egnede midler (sterilisation, anstaltsanbringelse o. s. v.) søge at forhindre daarlige arvebærere i at forplante sig. Racehygiejnen er endnu i sin barndom og vil først kunne faa sin praktiske betydning, naar arvelighedsforskningen kan give fuld og sikker oplysning om arvegangen af de egenskaber (fysiske og psykiske abnormiteter), som man ønsker at udslutte. Her kan dog allerede siges, at den racehygiejniske bedømmelse af et individs værdi intet som helst har at gøre med hans race i antropologisk forstand, altsaa om han er hvid eller sort, brun- eller blaaøjet, har sorte proptrækkerkrøller eller lyst, lokket, »nordisk« haar. Netop her er det, den nazistiske eller racistiske lære, som ensidig bedømmer alle historiske og samfundsmæssige tilstande ud fra opfattelsen af de antropologiske racers paastaaede forskellige værdi, forsynder sig, og det maa derfor saa kraftigt som muligt slaas fast, at denne lære er al sund og videnskabelig arveplejes værste fjende. Men det maa ogsaa gøres klart, at skal afvisningen ske med fuld kraft og fuld myndighed, maa der ske en betydelig ændring i og en forøgelse af den viden, der er almindelig i dag. Undervisning i saadanne fag som menneskets nedstammingsforhold, antropografi (læren om menneskeracerne), antropogeografi (menneskets udbredelse og fordeling paa jorden) og menneskets arvelighedsforhold, burde paa enhver moderne højskole have sin plads ved siden af andre naturfag, i fuld ligeberettigelse med de økonomiske, politiske og historiske studier, som iøvrigt drives.

Til den herskende forvirring bidrager yderligere, at sammenblandingen af de to første ord ofte farves af taagede, racistiske synspunkter. Det er jo ikke noget

ualmindeligt, at man i toppen af udviklingen anbringer sit eget folk eller sin egen race, og denne tankegang indpodes og styrkes da ogsaa den dag i dag gennem den historie- og geografiundervisning, der gives i danske folkeskoler. At negerens sorte hud ogsaa dækker over en sort sjæl, er en saa almindelig mening, at den godt kan betegnes som ogsaa fælles dansk. Vi ved allesammen fra skolens bøger, at negeren er doven, upaalidelig og upaavirkelig for almindelig kultur, at kineserne er nøjsomme og arbejdssomme, men listige og tyvagtige, at svenskeren er hidsig og stikker med kniv, naar han bliver fuld, at sydeuropæerne er musikglade og livlige, men meget lidt energiske og desuden hidsige og grusomme. Englænderen derimod er fuld af alle gode dyder, gudsfrygt, sparsommelighed, arbejdssomhed, kolonisationsevne, handelsdygtighed o. s. v., og denne række af smukke egenskaber har med rette gjort ham til jordens herre og hersker. Mangler danskeren en eneste af alle tænkelige gode og anerkendte egenskaber? For tiden hører man ikke saa sjældent fremsat den beroligende tanke, at danskeren er saa roligt og besindigt tænkende, saa udpræget et klart fornuftvæsen, at de øst- eller centraleuropæiske forvildelser, som ligger paa lur uden for Danmarks dør, aldrig vil kunne gribe mennesker af »dansk race«. Den slags anskuelse, tydeligt præget af nationsforherligelse eller ihvertfald af ukendskab til, hvorfor bevægelser opstaar, er videnskabelig ikke af højere værdi end de racistiske teorier, som nu sidder i højsædet i Tyskland, og som ogsaa andre steder i verden, f. eks. i U. S. A. spiller en stor rolle, og de vil kunne gøre den samme skade, hvis man forlader sig paa dem. Den gamle verslinje: »Oh, Danmark, paa rænker du aldrig

„Udviklingen gaar stadig fremad!“

dig forstod, det har du tit betalt med dit dyreste blod« rækker godt op mod de »videnskabelige sandheder« om den nordiske eller ariske sjæl, forskere som *Gobineau* og *Lapouge* har doceret i Frankrig, *Schemann*, *Chamberlain*, *Günther* og *Stämmeler* i Tyskland, og som i dag populariseres og praktiseres af *Hitler*, *Goebbels*, *Frick*, *Feder*, *Rosenberg* og *Julius Streicher*.

Det er nødvendigt, at selve ordet race i den almindelige bevidsthed faar en betydning, som virkelig dækker det, videnskaben i vor tid forstaar derved. *R. Spärck* har i »*Arv og Race*« defineret racen i biologisk forstand saaledes: »En race er en gruppe individer indenfor en art, der alle er ejendommelige og kendelige fra alle andre individer indenfor samme art ved visse kendetegn, racekaraktererne. Racen er altsaa et begreb indenfor arten. Naar man taler om menneskeracerne, er det udfra den forudsætning, at alle mennesker hører til samme art. Man maa dog ikke glemme, at baade race og art, slægt og familie og alt, hvad man nu ellers inddeler de levende væsener i, er begreber, noget, mennesker har fundet paa. Naturen kender hverken racer eller arter, den kender kun individerne, de enkelte planter, dyr og mennesker.«

Tydligere og klarere kan det vanskeligt siges.

Men betydelig vanskeligere bliver definitionen af ordet menneskerace. Den svenske kulturhistoriker, *Martin P:n Nilsson*, har i bogen »*Primitiv Kultur*« gjort det saaledes: »Race betegner en variant af menneskeslægten, som udmærker sig ved et kompleks af særlige fysiske og psykiske arvelige egenskaber, som er tilstrækkelig karakteristisk prægede til at adskille den fra den øvrige menneskehed«. Andre forskeres definition siger omtrent det samme med lidt andre ord. Det springende punkt bliver nu paastanden om, at bestemte fysiske egenskaber er sammenknyttet med bestemte sjælelige. Selv om den ikke er forkert, maa den dog behandles med en vis forsigtighed. Ganske vist er det ubestrideligt, at den eneste forskel paa en lyshudet, blaaøjet dansker og en sort Sudan-neger ikke alene ligger i hud og øjenfarve, men ogsaa i træk af sjælelig karakter, at de med andre ord har forskellig psyke, og det er rigtigt, at der er temmelig stor sjælelig forskel paa en buddhistisk, tibetansk munk og en puritansk, skotsk købmand. Men det er et spørgsmaal, om denne forskel ikke lige saa meget eller maaske mere ligger i omgivelsernes præg som i nedarvede, faste, racemæssige psykoforskelligheder. Denne mulighed er det, de racistiske forskere fuldstændig sætter til side. For dem er de iboende anlæg det eneste formgivende. Den dog ret moderate svensker, *Lundborg*, siger: »Det er en overfladisk opfattelse at tro, at milieuet udformer menneskene, omtrent som en kunstner skaber et kunstværk i ler eller marmor. Forholdet er selvfølgelig, at de iboende anlæg — summen af arveanlæg — er i stand til at skabe de mest forskellige livsvilkaar«. I betydelig forgrovet form gentages denne sætning af racistiske agitatorer, og striden mellem

den racistiske raceforsker og den mere sociologisk bestemte, kommer derfor let til at se ud som en kamp mellem rene arvtilhængere og rene kaartilhængere. Saa skarpt er skellet naturligvis ikke. Det er ikke den sociologisk tænkendes mening at genoplive den gamle lamarckske paastand om de erhvervede egenskabers nedarvning, men det kan ikke nægtes, at biologien, eller maaske rettere her indenfor arvelighedsforskningen, ikke i dag kan regne saa afgjort med arvens enevælde som for blot faa aar siden. Forskellige undersøgelser og opdagelser synes at have godtgjort, at sætningen om anlægspregets upaavirkelighed af omgivelserne ikke gælder helt ubetinget. De amerikanske forskere *Morgan* og *Muller* har ved mutationsforsøg med den berømte bananflue paavist, at røntgenbestraaling foraarsager forandring i dyrets kønsceller, og at de nye individer, der fremkommer ved de paavirkede cellers forening, viser nye egenskaber, som nedarves fast i senere generationer. Senere har det vist sig, at fugtighed og kulde fremkalder lignende virkninger hos forsøgsdyrene. Om syfilis og alkohol kan have samme virkning er ganske vist ikke tilstrækkelig paavist, men udenfor mulighedenes verden ligger det ikke.

Med afgjort sikkerhed kan man dog sige: De forskellige menneskegrupperes forskellige psyke skyldes ogsaa andre aarsager end de strengest arveligt betingede. »Blodet« er ikke den eneste faktor. I udformningen af menneskers sjæl vil bl. a. nations- eller folkebestemtheden spille en meget stor rolle, altsaa i egentligste forstand milieuet, f. eks. opdragelse, sprog, historie, religion, klima. *Hartvig Frisch* har i »Europas Kulturhistorie« behandlet dette udførligt og ved et eksempel paavist, hvordan det nationsbestemte milieu danner forskellige folketyper, skønt menneskene i to lande kan være racemæssig ens. Eksemplet er Frankrig—Tyskland. Disse to lande giver antropologisk det samme billede, men alligevel er det, man kunde kalde de psykiske billeder af de to folk, saa uhyre forskellige, at det flere gange er blevet skæbnesvangert for udviklingen i Europa. Bl. a. er sproget en saadan betydende faktor ved dannelsen af nationernes psykiske udstyr. »Letheden ved at tale med landsmænd, den glatte forstaaelse af selv den mindste antydning og den deraf følgende tryghed ved at se til bunden af den andens tanker, alt det beror paa dette kulturfællesskab af aandelig dressur, hvori sprogets baand forbinder en hel nation. Det er forstaaeligt, at dette kulturfællesskab næsten til alle tider har vist sig stærkere end egentlige raceforskelligheder, og i forbindelse med de andre kulturelle træk har formaaet at skabe en bevidsthed om samhørighed og slægtskab. Men desværre har sproget netop derved kunnet sætte dybe skel, som er blevet en varig kilde til ulykkebringende krige.«

Racismen benægter altsaa disse faktorer indflydelse. Blodet, racen er enebestemmende. »Racespørgsmaalet giver ikke blot nøglen til verdenshistorien, men ogsaa til den menneskelige kultur i det hele taget,« siger *Hitler* i »Mein Kampf«. »I blodet

findes grundlaget baade for menneskets styrke og for dets svaghed. Folkeslag, som ikke erkender betydningen af deres racemæssige grundlag, ligner mennesker, som vil lære mopser mynders egenskaber uden at forstaa, at hverken myndens hurtighed eller pudlens lærenemhed er tillært, men egenskaber, som ligger i racen. Folkeslag, som giver afkald paa at bevare deres racerenhed, giver dermed ogsaa afkald paa enhed i alle deres sjælelige ytringer. Splittetheden i deres væsen er den naturlige følge af splittetheden i deres blod, og ændringen i deres aandelige og skabende kraft er kun virkningen af deres ændrede racegrundlag.«

Racismen maa altsaa som grundlag for sin teori regne med forekomsten af rene racer hos mennesker, og raceblanding anses som absolut forkastelig og ulykkebringende. Her overfor kan man sætte et citat af *Spärck*: »Raceejendommeligheder er kun saadanne fysiske og sjælelige egenskaber, som beror paa nedarvet anlægspræg. Vi maa dog ikke forlange, at racens individer skal være genetisk ens — bortset fra kønsforskellen. Thi en helt igennem homogen menneskegruppe, hvor alle individer af samme køn har aldeles samme anlægspræg, findes ikke. I ethvert eksisterende menneskesamfund er individerne forskellige, og forskellighederne beror ikke alene paa uens livsvilkaar, men ogsaa paa uens anlæg. Rene racer er frembragt i rationel planteavl og dyreavl, men forekommer ikke i menneskeverdenen. Den rene race er i endnu højere grad end selve racen et teoretisk begreb, skabt af mennesker og kun sjældent eller aldrig forekommende i naturen.«

Nu er delingen af menneskene i racer jo ikke nogen speciel nazistisk opfindelse. Igennem tiderne har der været gjort mange forsøg paa at finde det grundlag, hvorpaa en saadan deling kunde finde sted. Utvivlsomt er det et af antropologiens interessanteste felter, men det er tillige sikkert ogsaa det, der rummer flest dunkelheder og huller. Dristige hypoteser og ubeviselige paastande mangler derimod ikke. Et meget vigtigt begyndelsespunkt maa jo nødvendigvis spørgsmaalet om menneskeslægtens opstaaen være. Tilstanden er her den, at ikke engang problemet om menneskets oprindelse fra en eller flere tidlige abearter (monogenese eller polygenese) hersker der fuld enighed om. Menneskeheden anses ganske vist i dag for kun at udgøre en art, *Homo sapiens*, og de uddøde menneskearter, *Homo neandertalensis* og *Homo heidelbergensis*, menes ikke at have givet bidrag til dannelsen af det nuværende menneske. Men for ganske faa aar siden har alligevel forskeren *Oppenoorths* fund af det forhistoriske menneske, *Homo soloensis*, kunnet give anledning til fornyet diskussion om muligheden for polygenese. *Homo soloensis* synes nemlig at danne et forbindende led mellem det mest primitivt menneskelignende væsen, som kendes, *Pithecanthropus erectus* og arten *Homo wadjakensis*, som er urtype for det austroloide menneske. Alle tre fund er gjort paa Java. Disse spekulationer skal vi her lade ligge. Forresten har

striden mellem monogenese- og polygenesetilhængere ofte taget strejftog ind paa uvedkommende omraader. Paa en del amerikanske forskere har polygeneseteorien haft en vis tiltrækningskraft, idet den var anvendelig for at »bevise« de foragtede negeres mangel paa slægtskab med den hvide menneskehed.

Ved Inddelingen har man naturligvis især holdt sig til de let paaviselige forskelligheder, hudfarve, haarets form og farve, hovedets og ansigtets form. Helt kan disse kendetegn dog ikke yde det tilstrækkelige. Hudfarven er ikke noget skarpt og fast ansat racemærke, men maa betragtes som en i nogen grad forskydelig skala af pigmentforsyning, og huden hos »hvide«, »gule« og »sorte« indeholder da ogsaa samme slags pigment, kun i forskellig mængde. Svenskeren *Retzius* indførte i 1842 ved sin bog »Om formen af nordboarnes kranier«, kranieaalingen som inddelingsgrundlag. Ved at udtrykke kraniets bredde i % af længden, muliggjorde han en inddeling af kranieformerne i korte (brakykefale), mellemkranier (mesokefale) og lange (dolikokefale). Om kraniets endelige form er afhængig eller uafhængig af forskellig milieuvirkning, kan endnu ikke siges at være fuldt opklaret. Med disse forskellige metoder som grundlag, har forskellige forskere saa søgt at inddele menneskene i et stærkt varierende antal racer. *Dixon* kunde nøjes med 8, mens senere forskere som *Topinard* maatte helt op paa 25 og *Deniker* paa 29.

Størst interesse har her den deling, man har ment at maatte foretage blandt den europæiske befolkning, og den vurdering af racernes legemlige og sjælelige egenskaber, som er blevet den europæiske racismes vigtigste læresætning. Om der findes tre, fire eller maaske flere europæiske racer er dog naturligvis ret ligegyldigt, især da racerne intet sted findes i ren form. For øjeblikket taler man om en langskallet, lys race (den *nordiske*), en kortskallet, lys (den *ostbaltiske*), en kortskallet, mørk (den *alpine*), endnu en kortskallet, mørk (den *dinariske*, ved bl. a. kropshøjde og næseform forskellig fra den *alpine*) og endelig en langskallet, mørk (den *mediterrane*). Beslægtet med den, men bosat i Nordafrika og Lilleasien er den *orientale* race, og den *dinariske* races nærmeste slægtning er den *forasiatiske* eller *armenoide*.

Det racistiske standpunkt er nu dette, at man blandt disse racer skarpt skelner mellem værdifulde og mindre værdifulde. Denne tankegang, som hos *Günther* er udtrykt i begrebet »den nordiske tanke«, er grundlag for hele den nazistiske racepolitik. Oprindelig stammer tanken fra den franske grev *Arthur Gobineau*, som i 1855 udgav bogen »Essai sur l'inegalité des races humaines« (Afhandling om uligheden mellem de menneskelige racer). Bogen kan betragtes som et opgør med Rousseaus lære om, at menneskene fødes frie og lige, og at uligheden skyldes samfundsforholdene. Gobineau finder forskellen i det rent kvalitetsmæssige, i forskellen mellem herre- og trælleracer. Den fornemste race er ariernes, som har skabt al virkelig kultur. Raceblanding er

en ulykke, som ødelægger den stærke race. Lavest blandt racerne staar den semitiske. Den ulyksalige raceblanding førte til oldtidskulturerens undergang, og heri havde jøderne den største skyld.

Gobineaus lære indførtes af *Schemann* til Tyskland, hvor den straks fandt frodig grobund i reaktionære, antisemitiske kredse. Fra kredsen omkring *Richard Wagner* i Bayreuth udgik en stærk antisemitisk stemning, og *Wagners* svigersøn, den engelskfødte *Houston Chamberlain*, udformede læren videre. Han forandrede betegnelsen arisk til germansk, hvorunder han fandt plads til baade tyskere, franskmænd, russere, italienere og englændere. Endelig har *Hans K. F. Günther* i sine mange bøger givet læren endelig form. Han erstatter udtrykket germansk med nordisk, som har den fordel, at det dækker en racerealitet. Ordene arisk og germansk kan kun bruges om sprog og har intet som helst at gøre med legemlig bygning. Raceforskeren *Luschan* affærdigede ordene kraftigt i følgende udtalelse: »Kun helt uheldelige chauvinister taler endnu om en arisk race. For fagmanden er begrebet arisk kranieform ligesaa absurd, som hvis man vilde tale om en kortskallet grammatik«. Det forhindrer dog naturligvis ikke, at Hitler, Goebbels og Streicher uanfægtet bruger udtrykket arisk. Ingen af dem viser jo i særlig grad nordiske racetræk. I følge allernyeste bekendtgørelse skal nu oven i købet dette ikke eksisterende begreb gøres til allerhøjeste betingelse for at opnaa statsborgerret i det tredje rige.

Selvfølgelig kan den endelige og fuldstændige udforskning af menneskenes slægtskabsforhold og af de eksisterende racegruppers opstaaen aldrig blive en enkelt mands værk. Løsningen maa blive et resultat af mange videnskabsgrenes samvirken. Biologien, arkæologien, historien og den geografiske forskning maa hver give sit bidrag. Ud fra en saadan samvirken giver den virkelig videnskabelige raceforskning da ogsaa i dag en forklaring paa racernes opstaaen og forsvinden. Men det viser sig, at denne forklaring gaar fuldstændig paa tværs af den herskende racistiske. Den rene race er ikke som efter racismens lære det oprindelige og værdifulde. »Tværtimod«, siger *Spärrck*, »maa man opfatte det, som i almindelighed opfattes som rene racer som netop det modsatte af oprindeligt og værdifuldt. De er resultater af en lang udvikling, hvor isolation og udvalg af visse bestemte egenskaber har frembragt en bestand, hvis individer har visse egenskaber med ensdobbelt anlægspreg. Man maa netop opfatte den oprindelige art som indeholdende mange muligheder, et rigt og varieret anlægspreg, som igennem tiderne bliver udsat for en sortering, hvorunder de under givne forhold værdifulde egenskaber udvælges«. Geografisk isolation har spillet en stor rolle ved racedannelsen. De idag eksisterende racer er ganske vist stærkt blandede, men dog væsentlig oprindelig geografisk adskilte og indskrænket til hver sit særlige omraade, det, biologen forstaar ved en racekreds. Efterhaanden som arten

eller racekredsen breder sig eller naturforholdene ændres, opstaar raceme. Indenfor sit nye udbredelsesomraade kan arten blande sig med andre, hvorved anlægsspræget ændres og faar nye — maaske under de ændrede forhold værdifulde — anlæg. Eller der kan ved udvalgte en sortering, hvorved visse bestemte egenskaber udvikles. Endelig kan opstaa under de nye forhold værdifulde mutationer, der gennem udvalgte yderligere uddybes og derved kan give anledning til fremkomsten af helt nye racer. Den danske antropolog, politilæge *Søren Hansen*, udtrykker det saaledes: »Racebegrebet er i virkeligheden ganske konventionelt, og efter hele den maade, hvorpaa de saakaldte racer har dannet sig, kan det heller ikke være andet. Under gunstige forhold kan der paa isolerede steder, som f. eks. paa Sydhavsøerne udvikle sig forholdsvis ensartede samfund, hvis medlemmer i det væsentlige ligner hverandre og bevarer deres særpræg i kortere eller længere tid, men efterhaanden som saadanne samfund vokser og udbreder sig over større omraader, vil de mødes med andre samfund med mere eller mindre afvigende særpræg. Der vil da fremkomme blandede samfund, hvoraf der atter vil udvikle sig nye, forholdsvis ensartede grupper, hos hvilke det ene eller det andet særpræg eller enkelte træk i det er fremherskende og vil holde sig. Saaledes har forholdet været overalt paa jorden, og selv om enkelte træk som f. eks. glat eller kruset haar er særligt holdbare og derfor forekommer over meget store omraader, saa medfører den ubegrænsede krydsningsevne alligevel en mangfoldighed af i andre henseender forskellige typer.« Den amerikanske antropolog *Ripley*, har om dette vekselspil sagt: »Aldrig saa snart har omgivelsernes indflydelse, særlige livsvaner og kunstigt udvalg begyndt at skabe tydelige varianter af det almindelige menneskemateriale, og aldrig saa snart har nedarvningen begyndt at gøre disse varige, før tilfældig forandring, vandring, krydsning og ændrede omgivelser i forbindelse med et utal af ubetydeligere splittende indflydelser begynder at udviske denne begyndende dannelse.« Det billede, disse forklaringer giver, er meget forskelligt fra det racistiske, og der er, som den tyske forsker *Hugo Illis* har gjort det, god mening i at se menneskeheden som en uhyre, svampelignende, sammengrenet organisme, hvor de utallige grene ustandseligt slynger sig ind i hinanden, skilles og atter forenes, mens de stadig fra de nye forbindelser medbringer nyt stof og indhold. Det turde ogsaa være klart, at den racistiske paastand om raceblandingernes skadelighed og mindre værdi er ubeviselig eller snarere skrupforkert. Virkeligheden viser da ogsaa, at raceblandinger mange steder netop har egenskaber, som er værdifuldere under de givne forhold end de egenskaber, som før fandtes adskilt hos forældreracerne. Blandt flere saadanne heldige krydsninger kan f. eks. nævnes bastardbefolkningen af hollændere og hottentotter (rehobother) i Sydafrika.

Den europæiske befolkning er i dag uhyre blandet, og rimeligvis ligger netop

heri forklaringen paa den dygtighed, som europæeren har vist paa saa mange omraader. Lykken er ikke den rene race, men tværtimod snarere bastarden. Ihvertfald har Europa brug for alle sine racer, og de har hver for sig ydet værdifulde bidrag til den europæiske kultur.

Men her er det, den nazistiske racisme protesterer. Og jeg skal slutte med en række udtalelser af racister, der viser, hvor langt denne protest mod sund fornuft kan drives. Udtalelserne viser desuden, at det bagvedliggende motiv i de allerfleste tilfælde kun er forsøg paa at afstive egen race- eller nationsforfængelighed og ofte — og uhyggeligere — forsøg paa fra en herskerklassens side at holde politiske modstandere og besværlige folkefæller nede. Det sidste motiv findes saavel hos nazister som hos amerikanske racister, f. eks. *Madison Grant* og *Lothrop Stoddard*. Det kunde være ret ligegyldigt, hvis det kun var papirteorier, men desværre viser jo baade negerforfølgelsen i U. S. A. og i endnu højere grad jødeforfølgelsen i Tyskland, at teorierne følges af en kraftig og haardhændet praksis, hvis resultater burde være tilstrækkelig kendt til hos alle tænkende mennesker at vække den dybeste afsky for de bevægelser eller de stater, der skaber dem.

Günther indledede i sine bøger denne bedømmelse af de forskellige europæiske menneskegrupper, og naar hans eftersnakkere, de nazistiske politikere, i dag serverer deres meninger, er det ham, der taler igennem dem, ganske vist i forgrovet form, men ikke forvansket.

Hitler udtaler sig om raceblanding: »Resultatet af enhver racekrydsning er kort følgende: a) sænkning af den højere races niveau, b) legemlig og aandelig tilbagegang og dermed begyndelsen til en langsomt men sikkert fremadskridende hensygnen. At hidføre en saadan udvikling vil sige det samme som at synde mod den evige skabers vilje. Og denne gerning straffes ogsaa som en synd. Alle fortidens store kulturer gik til grunde, fordi den oprindelige skabende race døde af forgiftet blod«.

Hitler udtaler sig om ariernes egenskaber: »Hvad vi ser for os af menneskelig kultur, af kunstneriske, videnskabelige og tekniske resultater, skyldes næsten udelukkende ariernes geniale skaberkraft. Men netop denne kendsgerning tillader den ikke ubegrundede slutning, at han alene lagde grunden til den højere menneskelighed, altsaa er urtypen paa det, vi forstaar ved ordet »menneske«. Han er menneskehedens Prometheus, af hvis lyse hjerne geniets guddommelige gnist til enhver tid er udsprunget, stadig tændende den ild, der som erkendelse oplyste de tavse hemmeligheders nat og paa den maade tillod mennesket at stige til at blive de andre jordiske væseners behersker«.

Hvorledes ariernes modsætning, det ikkenordiske menneske vurderes, belyser dette citat af *Hermann Gauch*, *Günthers* elev: »Det ikkenordiske menneske indtager en

mellemstilling mellem dyr og menneske, ikke ulig menneskeaberne. Han er derfor ikke noget fuldkomment menneske, er i det hele taget i virkelig forstand ikke noget menneske i modsætning til et dyr, men netop et overgangstrin til dyret. Bedre og mere træffende er betegnelsen undermenneske.« Den karakteristik kan størsteparten af Tysklands befolkning og af hele Europas, alle de paastaaede baltiske, alpine, dinariske og mediterrane mennesker tage til sig. Det alpine menneske karakteriseres iøvrigt af *Hauser* paa følgende maade: »I kønslig henseende er det alpine menneske gemen og modbydelig. Man kan ikke være i stue sammen med ham en halv time, inden han begynder at fortælle sjofle historier, oftest om sine egne seksuelle bedrifter. Kvinderne plejer at underholde deres gæster med beskrivelser af deres maanedlige uregelmæssigheder. De alpine børn overmaler plankeværker og offentlige aftrædelsessteder med sjofle tegninger.« Alle racer, med undtagelse af den nordiske, betegnes som forbryderiske med tydelig angivelse af, hvilken art forbrydelse de har størst anlæg for. Desuden har den mediterrane race anlæg for katolicisme og den alpine for socialisme og demokrati. De ikkenordiske mennesker tillægges paa denne maade alle mulige daarlige egenskaber, d. v. s. dem, det for øjeblikket passer nazisterne bedst at faa karakteriseret som daarlige og uønskelige i det tredje rige.

Og saa blegner dette pseudovidenskabelige vrøvl jo dog fuldstændig ved siden af de raaheder, der i ord og geming er begaaet og stadig begaas mod Tysklands jøder. *Streichers* skriverier i »Der Stürmer« vil man ikke i bogtrykkerkunstens aarhundredgamle tilværelse kunne finde mage til i raahed og modbydelig, vanvittig sadisme og abnormitet. Her kan vi nøjes med et par ret moderate udtalelser af Tysklands mest fremtrædende mænd. Først *Hitler*: »Hvis jøderne var ene i verden vilde de kvæles i smuds og skarn eller i hadefuld kamp søge at forfordele hinanden, hvis ikke deres grænseløse mangel paa offervilje, som giver sig udtryk i deres fejghed, ogsaa i dette tilfælde vilde gøre kampen til det rene teater«. Og tilsidst *Josef Goebbels*, rigsminister for propaganda og folkeoplysning: »Jeg sætter en almindelig anstændig skøge højere end en gift jødinde, for hun er da i alle tilfælde en kristen landets datter, men hvad er en jødinde?«

Det kan ikke undre, at disse tanker og teorier til allersidst drives ud i en fuldkommen sindssyg metafysik, hvor al sammenhæng, ethvert forsøg paa tænkning i almindelig aarsagsbundet form er forsvundet. *Alfred Rosenberg*, nazismens mystiker, skriver: »Kampen mellem blod og omverden, mellem blod og blod, er det sidste fænomen, vi kan erkende. At forske og søge bag den er os ikke forundt. Racehistorie er samtidig naturhistorie og sjælemystik, historien om blodets religion er omvendt den store verdenshistorie om folkenes opmarch og undergang, om deres helte og tænkere, deres opfindere og kunstnere.«

Oswald Spengler, reaktionær kulturfilosof, men ivrig modstander og forhaaner af racismen har sagt: »En teoris taabelighed har aldrig været nogen hindring for dens virkning.« Virkningerne af vanviddet har været og er grufulde, og den inderste mening i teorien er mere djævelsk end vi, det tyvende aarhundredes mennesker, vilde have troet mulig.

Til sidst:

Raceforskningen vil sammen med antropologiens øvrige grene kunne give os et rigere, mere detaljeret billede af menneskenes gang over jorden. Dens arbejde er med til at fjerne de taager, som endnu over saa store egne af det levendes verden skjuler den endelige erkendelse af naturens sammenhæng og tanke.

Racehygiejnen (arvepleje og livspleje) vil, brugt med samvittighedsfuldhed og ansvar og efter de love, en uafhængig videnskab opstiller, betyde en sundere og lykkeligere menneskehed. Den er (Geigers definition): Rationaliseringstankens fuldbyrder, idet den overbygger og modificerer individets kortsynede med samfundets vidtskuende rationalisme.

Racismen er race-, nations- og klasseegoismens forsøg paa at udgive sig for videnskab. Om dens til dato uhyggeligste udslag, jødeforfølgelseme, har *Hugo Iltis* sagt: »I virkeligheden er kravet om at holde racen ren kun overfladisk set af racehygiejnisk natur. Skjult bag dette lurer politiske, respektive økonomiske krav om at holde alle konkurrenter borte fra raceprivilegierne.«

FJERNSYNET OG RADIOFONIEN

AF F. C. WAMBERG

Radioen blev født i 1888, idet den tyske Fysiker, Heinrich Hertz, da opdagede, hvorledes man kan frembringe Radiobølger. Dette skete i hans Laboratorium, men faa Aar derefter blev denne Opdagelse ført ud i Livet og fandt Anvendelse paa de mange Omraader, som enhver kender i vore Dage. Den fandt ogsaa Anvendelse til Radiofoni, og mange, mange Mennesker vilde i Dag finde en ulidelig Tomhed i Hjemmet, dersom de ikke havde deres Radioapparat, som sætter dem i Kontakt med hele Verden, og vi ved alle, hvad navnlig dette betyder for mange syge, fattige og ensomme, ældre Mennesker rundt omkring.

Men foruden Radiofoni og alle de andre Anvendelser fører Hertz's Opdagelse ogsaa en anden i sit Sold, og denne anden, hvis Navn er Fjernsyn, er ved at have traadt Barneskoene i Laboratoriet for at træde ud i Livet og gøre sig nyttig.

Man har hørt sære Frasagn om Fjernsynet, og navnlig har man hørt om de rige Muligheder, som det kan bringe os, men det er endnu ikke helt færdig med Udviklingen i Laboratoriet og har staaet i Fare for at blive slæbt udenfor, inden det var helt modent dertil.

Vi har oplevet, at Rummet og Tiden ikke længere er nogen Hindring for, at vi kan tale med hinanden, hvor vi end befinder os paa Jordens Overflade, i Luften eller paa Søen. Saa langt, som vi kan trække en Kobbertraad, der kan føre den elektriske Strøm, eller saa langt, som Radioens Æterbølger kan naa, saa langt er vi i Stand til at høre vore Medmenneskers Stemme, og Tekniken er nu udviklet saa vidt paa disse Omraader, at de Afstande, der findes her paa Jorden, ikke længere sætter nogen Grænse, overalt kan vi nu ved Skrift eller Tale komme i øjeblikkelig Forbindelse med hinanden.

Det ligger da nær at spørge, hvorfor kan vi da endnu ikke se de Ting eller de Mennesker, som det ligger uden for vor Synsevne at opfatte. Naar den elektriske Strøm eller Radiobølgerne kan bringe os Tale, Musik og andre Lyde, hvorfor kan den da ikke ogsaa bringe os Sindsindtryk?

For nærmere at forklare, hvilke Vanskeligheder Tekniken her har at kæmpe imod, vil jeg gerne, at vi først ser paa, hvad det er, der i Hovedtrækkene sker, naar vi pr. Radio overfører Tale eller Musik fra henholdsvis Munden eller Musikinstrumentet til den lyttende Persons Øre. (Se Fig. 1.)

Til Brug for Radiofonien opstilles der som bekendt en Mikrofon paa det Sted, hvorfra der synges, spilles eller tales, og den benyttes til at omsætte Lyden til elektriske Strømpulser, disse elektriske Strømpulser, som kun er af ganske svag Styrke,

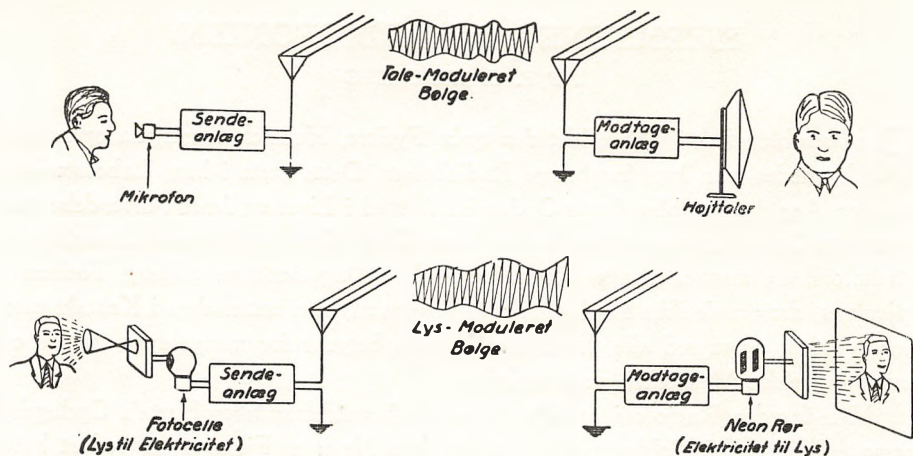

Fig. 1

sendes fra Mikrofonen igennem en Forstærker og ledes derfra gennem Kabler til Radiosendestationen, hvor de overføres til de Radiobølger, som Senderen frembringer, de saakaldte Bærebølger, og det, der foregaar ved denne Overføring, kalder man, at de modulerer de af Senderen frembragte Bærebølger. Saaledes moduleret farer Radiobølgerne nu ud fra Sendestationen til alle Sider i Verdensrummet, og paa deres Vej træffer de paa Lytternes Antenner. Dersom disse Antenner ved Hjælp af de Radiomodtagere, som er forbundet til dem, er afstemt til den Stations Bølgelængde, som vi sender over, da vil Radiobølgerne fremkalde en ganske svag, elektrisk Strøm i Antennen; denne elektriske Strøm gaar videre til Modtageren, hvori den forstærkes, og igennem Telefoner eller Højtaleren omsættes den atter til Tale, Sang eller Musik. I dette System er det altsaa Mikrofonen, som omsætter Lyden til elektrisk Strøm, og Telefonen eller Højtaleren, som atter omsætter den elektriske Strøm til Lyd. Den elektriske Strøm maa til, for at Spredningen over de store Afstande kan komme i Stand, og hertil egner den sig som bekendt, fordi den bevæger sig med en overordentlig stor Hastighed — 300.000 km i et Sekund, eller hele Jorden rundt i Løbet af $\frac{1}{7}$ Sekund. Det er derfor naturligt ogsaa at søge Hjælp fra den elektriske Strøm, naar vi vil søge at danne os et System for Udsendelse eller Spredning af bevægelige Billeder, for derved at skabe en Metode til Illustration i Forbindelse med Radiofoniusendelserne, det vi kalder Fjernsyn, og som med andre Ord skal sætte os i Stand til at se Personer, Optrin eller Scenerier af enhver tænkelig Art paa saadanne Afstande, hvor vort Øje ikke rækker til. Vi vil til dette Formaal kunne bruge et System, der er ganske analogt med det, som vi lige har hørt benyttes til almindelig Radiofoni; men i Stedet for Mikrofonen maa vi skaffe os et Apparat, som kan omsætte Lysindtryk

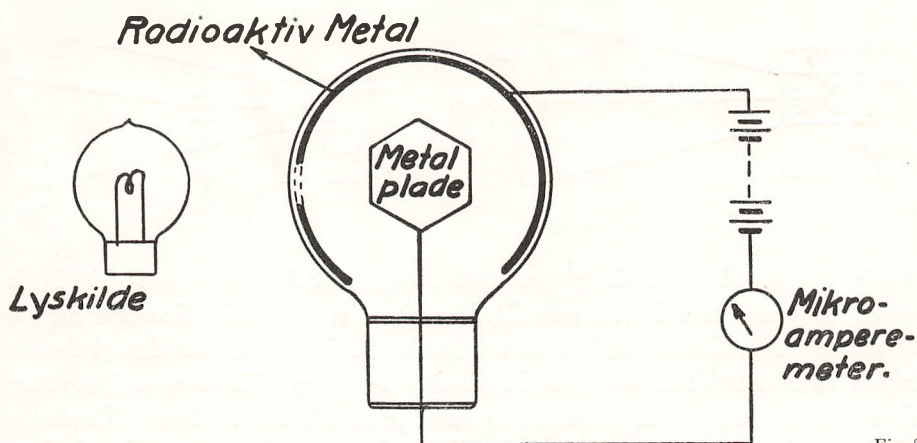

Fig. 2

til elektriske Strømpulser og tillige skaffe os et Apparat, der paa Modtagestationen, det vil sige hos Lytteren, i Analogi med Telefonen eller Højtalerens Anvendelse kan omsætte de elektriske Strømpulser til Lysindtryk.

Saadanne Apparater har man allerede kendt i mange Aar, deres Opfindelse gaar saa langt tilbage som til 1873, og de har siden da været benyttet til Fjernsendelse af stillestaaende Billeder og til de første Forsøg med Fjernsyn, men for vore Dages Fjernsyn strækker de ikke mere til. I Begyndelsen af dette Aarhundrede har man imidlertid opdaget, at visse Metaller udsender Elektroner ved Belysning, og dette i særlig Grad, naar de befinder sig i et lufttomt Rum, man siger, at disse Metaller er radioaktive. Dette har givet Anledning til Konstruktion af Fotocellen (se Fig. 2), der er en lille, lufttom Glasbeholder, af samme Form som et Radiorør. Det meste af denne Glasbeholders Overflade er belagt med et radioaktivt Metal, og endvidere er der i den indsat en lille Metalplade. Sættes der elektrisk Spænding paa Metalbelægningen og Pladen, da vil der imellem disse to gaa en elektrisk Strøm, saasnart der falder Lys paa Metalbelægningen, og denne Strøm bliver desto kraftigere, jo stærkere Lyset er, og Strømmen vil spores, selv om Lyspaavirkningen er meget svag, og selv om Paavirkningen kun varer en Milliontedel af et Sekund.

Fotocellen kan derfor ved Fjernsynsudsendelser benyttes i Studiet til at omsætte Lysindtrykkene til elektriske Strømpulser, men endnu staar da tilbage, at omsætte disse Strømpulser til Lysindtryk igen paa Modtagestationen, det vil sige hos Lytteren, og hertil kan man benytte sig af en Neonlampe eller endnu bedre af et Katoderør, som tilmed giver os langt bedre Billeder.

Katoderøret (se Fig. 3) bestaar af en lufttom Glasbeholder af Form som et

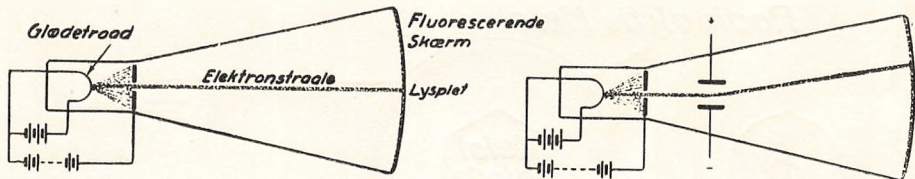

Fig. 3

Radorør, men 10 til 20 Gange saa stort. I dette er indsmeltet en saakaldt Glødetraad, der paa samme Maade som Glødetraaden i et almindeligt Radorør benyttes til at frembringe Elektroner, idet disse udsendes fra Traaden, naar den glødes ved Hjælp af en elektrisk Strøm; disse Elektroner bringes dog i Katoderøret til at antage Form af en ganske tynd Straale, der rettes imod Bunden af Røret. Bunden er dækket med et fluorescerende Stof, som lyser der, hvor Straalen træffer. I Røret og om Røret er anbragt henholdsvis et Sæt smaa Metalplader og et Sæt smaa Spoler, og ved at sætte de elektriske Strømpulser i Forbindelse hermed, kan Lyspletten bringes til at tegne det Billede paa Bunden af Katoderøret, som man ønsker at modtage, ganske analogt med, at Højttaleren gengiver den Lyd, man ønsker at høre.

Hermed er vort Fjernsynssystem dog ikke i Orden endnu, thi foruden Fotocellen og Katoderøret, der altsaa ved Fjernsyn træder i Stedet for henholdsvis Mikrofon og Højttaler ved Lydudsendelser, er der en meget vigtig Faktor, som vi endnu ikke har taget i Betragtning, og det er følgende:

Billederne kan ikke overføres hver for sig som en Helhed. Thi ligesom en Tale, en Sang eller et Musikstykke ikke kan overføres som en Helhed, men maa overføres i enkelte Lydelementer, det vil sige Ord for Ord og Tone for Tone, saaledes maa ogsaa vort Billede overføres i enkelte Billedelementer.

Naar vi skal fremstille et Apparat, der kan gengive Lyd, da benytter vi i Analogi med Ørets Indretning en Membran eller i Analogi med Stemmebaandets Indretning en Streng. Man kunde derfor ogsaa tænke sig at bruge Analogien fra Øjets Indretning ved Opbygning af et System for Fjernsyn.

Udkast til et saadant System for Fjernsyn har virkelig været fremme, og der arbejdes for Tiden med det i Amerika (se Fig. 4).

I de Systemer, der har faaet nogen praktisk Betydning for Fjernsyn, gaar man dog frem efter en noget anden Metode, idet man benytter sig af den Egenskab ved Menneskets Øje, som bestaar i, at det ikke øjeblikkelig reagerer for Forandring i Lysintensiteten, men beholder det Indtryk, som det har faaet, i ca. $\frac{1}{10}$ Sekund; dersom en Lampe saaledes slukkes og tændes med en Hastighed, der er mindre

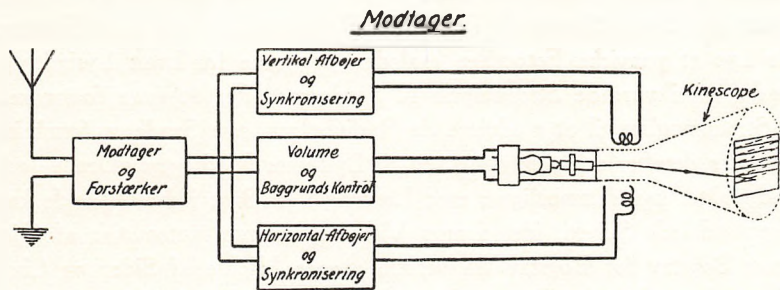
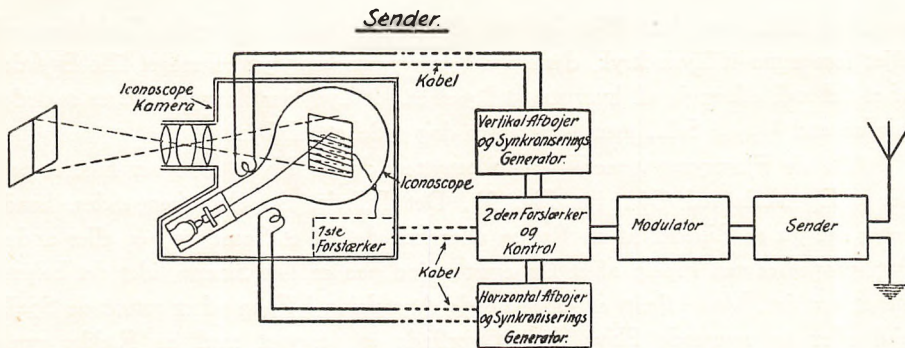
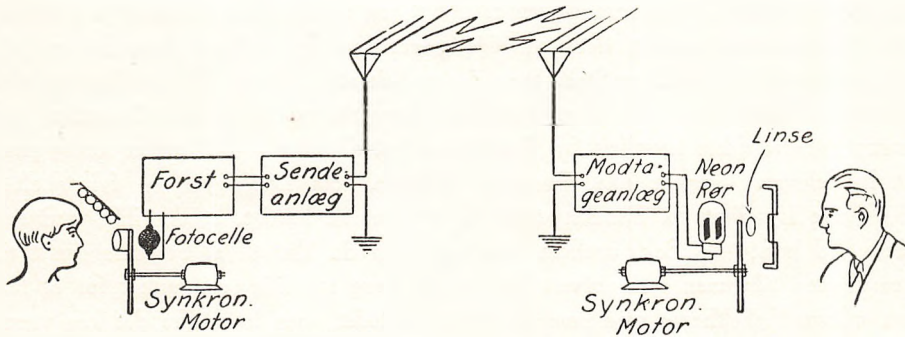

Fig. 4

Nipkow Billedskive med
24 Linier

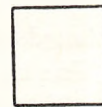
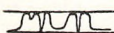
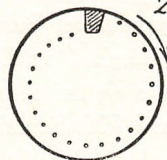

Fig. 5

end $\frac{1}{10}$ Sek., saa faar Øjet Indtryk af, at den stadig er tændt. Endvidere vil Øjet fornemme et Lysindtryk, dersom det kun paavirker Øjet en meget lille Brøkdæl af et Sekund, afhængig af, hvor stærkt Lyset er. Et Lyn, der slaar ned, varer saaledes mindre end $\frac{1}{1000}$ Sek., men fornemmes dog tydeligt af Øjet.

Alle de Fjernsynssystemer, der nu benyttes, drager Nytte af og er baseret paa denne Egenskab ved Øjet (se Fig. 5). Det Billede, der skal fremsendes, hvadenten det nu er Billedet af en Person eller Billedet af et Sceneri af en eller anden Art, projiceres ved Hjælp af et Linsesystem ind paa en lille Skærm, idet det belyses meget kraftigt. Ved Hjælp af en passende Anordning i Form af et roterende Spejlhjul eller en roterende Skive, hvis Overflade er forsynet med en Række smaa Huller, arrangeret i samme Afstand og efter en Spiral, en saakaldt Nepkow-Skive, bringes Billedet paa denne Skærm til Punkt for Punkt ved det fra disse Punkter tilbagekastede Lys at paavirke Fotocellen saaledes, at denne for hvert Lysindtryk, den faar, sender et tilsvarende Strømimpuls til Senderen; efter at være forstærket, bringes disse Strømimpulser til at modulere de Radiobølger, som Senderen frembringer, og de straalere derefter ud over Antennen til Lytternes Modtagere. Denne Inddeling i Billedpunkter kan sammenlignes med Læsning i en Bog, i det Tilfælde kan vi dog heldigvis udelade Skiven, idet dennes Virkning besørgeres automatisk af Øjet selv, man læser Bogstav for Bogstav fra venstre øverste Hjørne af Siden og Linie for Linie Siden ned, og Øjet faar ligesom Fotocellen et Lysindtryk for hvert Bogstav, og desto stærkere jo stærkere Bogen er belyst, og derfor desto stærkere jo stærkere det tilbagekastede Lys er, dette vil sige meget Lys fra et Sted, hvor der er helt hvidt og mindre Lys fra et Sted, hvor der er helt sort. For at Billedet kan opfattes som en Helhed, skal alle disse punktwise Lysglimt nu følge efter hinanden saa hurtigt, at det sidste Lysglimt fra Punktet nederst til højre — vi tænker stadig paa, at Inddelingen foregaar paa tilsvarende Maade, som Læsningen — følger efter det første Lysglimt fra Punktet øverst til venstre saa hurtigt, at der ikke medgaar mere end højst $\frac{1}{10}$ Sek. imellem dem, og vi er da klar til at begynde øverst til venstre paa Skærmen igen. Hvert Punkt skal være saa lille som muligt for at faa saa mange Enkeltheder med som muligt af Billedet, men hvor lille det kan være, afhænger ogsaa af, hvor meget Lys vi raader over.

Som bekendt trykkes Billederne i vore Aviser ogsaa ved Hjælp af en Metode, som giver os Indtryk af, at de er reproducet Punkt for Punkt, se f. Eks. paa et saadant Billede gennem et Forstørrelsesglas, og De vil bemærke, at det bestaar af en Mængde smaa Punkter. Det viser sig nu, at man, for at faa et godt udseende Billede, ikke kan nøjes med mindre end 700 Punkter pr. cm^2 , dette vil sige, at der udkræves 25,000 Billedpunkter til et almindeligt Avisbillede i en Avispalte. Tænker

vi os nu, at Billedet paa vor Skærm ved Hjælp af Nepkow-Skiven behandles med dette Antal Billedpunkter, da skal vi paavirke Fotocellen med Lysglimt fra alle disse efter hinanden og i Løbet af $\frac{1}{10}$ Sek., det vil sige, at vi skal paavirke den med 250,000 Lysglimt i et Sekund.

Det Billede, som vi ønsker skal træde frem paa Katoderøret i vor Fjernsynsmodtager, skal dog være større end ovennævnte Avisbillede, for at det kan give alle Enkeltheder i Billedet, og det er nødvendigt, for at man ikke skal blive for hurtig træt af at se paa det i længere Tid. Lad os derfor se lidt paa, hvad Følgen vil blive, dersom vi antager, at Billederne skal være af samme Størrelse som et Kabinetsbillede, hvilket vil sige $15 \text{ cm} \times 18 \text{ cm}$, det er 270 Kvadratcentimeter. Med 700 Billedpunkter pr. Kvadratcentimeter giver dette os (270×700) 189,000 eller rundt regnet 200,000 Billedpunkter. Dersom Billederne skal staa skarpt og ikke flimre for Øjet, saadan som de første Billeder gjorde, vi saa i Biografen for mange Aar siden, da skal de følge efter hinanden med Mellemrum ikke paa $\frac{1}{10}$, men paa $\frac{1}{25}$ Sek., vi skal altsaa have 25 Billeder pr. Sek., og da hvert Billede som nævnt bestaar af 200,000 Billedpunkter, bliver det $25 \times 200,000 = 5$ Millioner Billedpunkter i hvert Sek. Fotocellen, som paavirkes af et Lysglimt fra hvert af disse Billedpunkter, vil give halvt saa mange Strømpulser fra sig, og med disse 2.5 Million Strømpulser, skal vi nu modulere Radiofonisenderen. For at man kan gøre det, maa Radiosenderen have en Bærebølge, hvis Frekvens er mindst 10 à 20 Gange saa stor, altsaa 25—50 Millioner. Med andre Ord, vi skal benytte Bølgerne i det Omraade, som i Radiotekniken benævnes de ultra-korte Bølger, og dette Omraade ligger mellem 10 Meter og 2 Meter. Det er da ogsaa disse Bølger, der benyttes til Udsendelse af Fjernsyn pr. Radio efter de nye Systemer.

Saadanne Radiobølger har vi hidtil ikke hørt om i Forbindelse med Radiofoni; som bekendt udsendes der nu for Tiden kun Radiofoni paa Bølgelængder mellem 10 m og 2.000 m. Bølgerne i dette Omraade har særlige Egenskaber, som betinger deres særlige Anvendelse, men disse Egenskaber gør, at de ikke egner sig for Udsendelse af brugeligt Fjernsyn efter de nu kendte Systemer. Til dette Brug maa man, som jeg omtalte før, benytte Radiobølger i Omraadet fra 10 m til 2 m, disse benævnes som sagt de ultra-korte Bølger. Disse Radio-Bølger har Egenskaber, der er helt forskellige fra de andre Radiobølger, der benyttes i Radiofonien, og den vigtigste Forskel ligger i, at de ikke som disse følger Jordens Krumning paa deres Vej fra Antenner, men straalere ud efter rette Linier ligesom Lysstraalene, og efter at være naaet saa langt ud, som man kan se Horisonten fra Toppen af Antennen, aftager deres Styrke meget hurtigt paa Grund af Absorption i Jordoverfladen; paa en Radiomodtager kan de derfor ikke modtages ret langt uden for denne Afstand

fra Stationen. Radiomodtageren maa tilmed være særlig indrettet for Modtagelse paa disse Bølgelængder, en Modtager som den, vi nu bruger til Radiofoni, kan ikke bruges og heller ikke bygges om, saa den kan benyttes med nogen Fordel.

Hvilken Slags Modtager og hvilken Antenne skal der da bruges til at modtage disse Fjernsynsudsendinger paa? Som Antenne kan benyttes en Traad af samme Længde, som den Bølgelængde der sendes, man kan ogsaa nøjes med Halvdelen eller Fjerdedelen deraf, det afhænger noget af, hvilken Modtager man benytter, men der bør muligvis benyttes skærmet Indføring. Som Modtager til at tage Billederne paa kan man ikke bruge nogen af de Modtagere, der nu er i Handelen, og den Type, der vil komme i Brug engang, er ikke fuldt udviklet endnu. Den almindelige Højfrekvensforstærkning virker ikke godt for saa høje Frekvenser, som her er Tale om, saa der kan foreløbig kun benyttes en af følgende tre Modtagertyper: 1) Detektor-modtagere med Tilbagekobling og efterfølgende Lavfrekvensforstærkning, 2) Superketerodynmodtageren med meget bredt afstemt Mellemfrekvens, idet Modtageren jo skal gengive hele det brede Baand, som Billedfrekvensen spænder over, og 3) Superregenerativ Modtageren, som er en meget uselektiv Modtager og derfor egner sig særlig dertil.

Med denne korte Omtale af det fundamentale for vore Dages Fjernsynsudsendinger, har jeg forhaabentlig givet mine Læsere en Forestilling om, hvor langt man er naaet paa dette Omraade.

Hvorledes Forholdet antagelig vil blive imellem Fjernsynet og Radiofoniudsendingerne, vil jeg bedst kunne give Dem et Indtryk af ved at sige lidt om Forholdene i de Lande, hvor man allerede i nogle Aar har foretaget Forsøg med Udsending af Fjernsyn.

I England har man været særlig interesseret i at faa dette Forhold klaret, og i Maj 1934 blev det meddelt i Parlamentet, at der var nedsat en Kommission med den Opgave: at undersøge Fjernsynets Udvikling og at underrette General-Postdirektøren om Fordele og Mangler ved de forskellige eksisterende Systemer, samt om de Betingelser, under hvilke en offentlig Tjeneste for Fremføring af Fjernsyn kan tænkes iværksat. Denne Kommission undersøgte Forholdene vedrørende Fjernsynets Udvikling og Standpunkt i Europa og Amerika og afgav en Rapport (til General-Postdirektøren), som blev forelagt Parlamentet i Januar 1935.

Hvad der anføres i denne Rapport kan sammenfattes under følgende Punkter:

- 1) Et System med lavt Antal Billedpunkter, det vil sige et System med Billeder, hvis Størrelse er 2×2 cm, og som følger med $12\frac{1}{2}$ Billede pr. Sekund, kan ikke anbefales til regelmæssig offentlig Tjeneste.

- 2) Systemer med højt Antal Billedpunkter, det vil sige Systemer med Billeder, hvis Størrelse er 15×18 cm, og som følger med 25 Billeder pr. Sekund, har naaet en saadan Udvikling, at man kan forsvare, at der foretages de første Skridt henimod snarest muligt at indføre offentlige Fjernsynsudsendelser af denne Art.
- 3) I Betragtning af det nære Slægtskab, der er imellem Spredning af Lyd-Radiofoni og Spredning af Fjernsyn, foreslaas, at det Selskab, der beskæftiger sig med Lyd-Radiofoni, nemlig British Broadcasting Corporation, ogsaa skal overdrages at beskæftige sig med Spredning af Fjernsyn.
- 4) Der bør snarest muligt nedsættes et raadgivende Udvalg, som skal planlægge og lede Igangsættelsen og den første Udvikling af Fjernsynsudsendelser. Den foreslaas udnævnt for en Periode af 5 Aar.
- 5) Af Hensyn til de tekniske Forhold, henstilles det at anlægge Sendestationerne for de ultra-korte Bølger paa højt beliggende Steder, og at Masterne gøres saa høje, som det er praktisk muligt.
- 6) Det er sandsynligt, at i det mindste 50% af Englands Befolkning kan betjenes med Fjernsynsudsendelser fra 10 Sendere for ultra-korte Bølger, naar disse anlægges paa dertil egnede Steder.
- 7) Begyndelsen bør gøres med en Sendestation i London og med to Systemer for Fjernsyn, idet disse benyttes skiftevis, men fra den samme Sendestation.
- 8) Belært af Erfaringen fra Driften af denne første Station skal det raadgivende Udvalg gaa i Gang med at oprette yderligere Stationer, idet man da paa disse indfører saadanne Forbedringer, som maatte komme frem i den forløbne Tid. Saaledes skal man gaa frem, indtil der er oprettet et Net af Stationer over hele Landet.
- 9) Formaalet skal være i videst mulig Udstrækning at drage Nytte af alle Forbedringer inden for Fjernsynets Teknik og samtidig at arbejde henimod at ende med et nationalt-standardiseret System for Udsendelsen.
- 10) Omkostningerne ved at oprette og drive Stationen i London indtil Slutningen af 1936, anslaaes til at blive 180,000 £ eller i dansk Mønt ca. 4 Mill. Kr.
- 11) Dette Beløb afholdes af de Midler, der indkommer ved den nuværende 10 sh. Licensafgift, og der paatænkes foreløbig ikke nogen særlig Afgift for Modtagere til Fjernsyn, men Spørgsmaalet foreslaas taget op til Drøftelse, naar Erfaringen foreligger.
- 12) Prisen for en Modtager, der kan gengive Billeder paa Størrelse 15×18 cm, altsaa med Størrelse som et Kabinetbillede, anslaaes Kommissionen til for Tiden at være mellem 50 £ og 80 £; i dansk Mønt altsaa mellem 1000

Kr. og 1600 Kr., men Kommissionen mener dog, at denne Pris vil blive betydelig lavere, naar Fabrikationen kommer i Gang, og Konkurrencen melder sig.

- 13) Om de Forsøgsudsendelser, der for Tiden foretages i England, siger Kommissionen, at i disse er Billedelementernes Antal og Antallet af Billeder pr. Sekund saa lavt og Reproduktionen saa ringe af Kvalitet, at der lades meget tilbage at ønske, hvortil kommer temmelig megen Flimren af Billederne. — En Tjeneste af denne Art kan ikke i det lange Løb tilfredsstille det store Publikum. Det anbefales dog, at man fortsætter dermed indtil videre, og at Valget af Tidspunktet for deres Ophør overlades til det raadgivende Udvalg, idet tilføjes, at de bør ophøre, saasart den første Station i London sættes i Drift. De hidtil benyttede Modtageapparater er da ubrugelige, idet de ikke kan benyttes for Udsendelser paa ultra-korte Bølger.

Om Benyttelse af ultra-korte Bølger til Fjernsynsudsendelser og disse Bølgers effektive Rækkevidde, siger den engelske Fjernsynskommission følgende i sin Rapport:

Udsendelsen af Fjernsyn med højt Billedantal, kan kun lade sig gøre i Praksis ved at benytte ultra-korte Bølger, da det er nødvendigt, at Udsendelserne spænder over et stort Frekvensbaand. Heldigvis er der i hvert Fald ikke for Tiden nogen Vanskelighed ved at udpege passende Bølgelængder inden for Omraadet mellem 2 Meter og 10 Meter til en offentlig Tjeneste for Fjernsyn i England, men der maa dog ved Valget af saadanne Bølgelængder tages Hensyn til, hvad andre Tjenester, f. Eks. Luftfarten, kan tilkomme. De Forsøg, der er foretaget i den allerseneste Tid, har været udført paa Bølgelængder, der ligger omkring 7 Meter.

Af Hensyn til de tekniske Forhold er det ønskeligt, om Sendestationerne kan anbringes paa højt beliggende Steder, og at Masterne kan blive saa høje, som det er praktisk muligt. Den Mast, man nu benytter ved Udsendelserne i Berlin er 130 m, og man diskuterer i Tyskland Spørgsmaalet om at benytte endnu højere Master. Kvaliteten af det, der kan modtages, varierer naturligvis med Modtagestationens Beliggenhed og Omgivelsernes særlige Beskaffenhed, dog kan anføres, at Modtagning paa ultra-korte Bølger ikke lader til at generes kendeligt af atmosfæriske Forstyrrelser, og at de Forstyrrelser, der oftest virker generende, synes at være saadanne, som stammer fra Apparater til Elektro-Therapi og Tændingen i Automobilernes Motorer; men det synes, som om det er muligt at hindre eller reducere visse Arter af saadanne Forstyrrelser ved at benytte simple Hjælpemidler.

De Erfaringer, man indtil nu har indhøstet baade i England og i andre Lande, tyder paa, at de ultra-korte Bølger ikke kan benyttes til Radiofoni, der strækker sig ud over det, man kalder Syns-Rækkevidden. Den almindelige Mening nu for

Tiden er den, at det Areal, som man kan betjene effektivt fra en ultra-kort Bølge-Station med 10 Kilowatts Kapacitet, ikke strækker udover en Radius paa ca. 40 Kilometer fra Stationen, forudsat almindeligt fladt Landskab. Er Landskabet mere ujævnt, kan Rækkevidden blive betydelig mindre, og over visse Arealer kan en paalidelig Betjening blive fuldkommen umulig. Det er derfor indlysende, at med mindre og indtil det virksomme Betjeningsareal kan blive forøget, vil det være nødvendigt at anlægge og bygge et stort Antal Sendestationer for at dække det meste af England med Fjernsynsudsendelser, dog tror vi, at med 10 Stationer anbragt paa passende Steder udover Landet, vil man rimeligvis kunne betjene i det mindste 50% af hele Befolkningen; disse Stationer tænkes forbundet ved Luftlinier eller Kabler, naar saadanne kan skaffes. Til Sammenligning hermed kan jeg anføre, at man i Tyskland tænker sig hele Landet dækket med Fjernsynsudsendelser fra mindst 21 Stationer spredt over hele Landet, deres Ydelse skal variere for de forskellige Stationer, men dog ligge mellem 2 kw og 20 kw i Antennen, deres Bølgelængder mellem 7.5 Meter og 5.7 Meter og med Antenner anbragt i forskellige Højder, varierende for de forskellige Stationer fra 150 Meter til 2500 Meter over Havet, idet Stationerne saavidt muligt anlægges paa højt beliggende Steder, det oplyses ligeledes fra tysk Side, at et Kabel, som egner sig til at forbinde saadanne Stationer, nu for Tiden koster ca. 3 Millioner Kr. pr. 100 km. Baseret paa de Erfaringer, man indtil

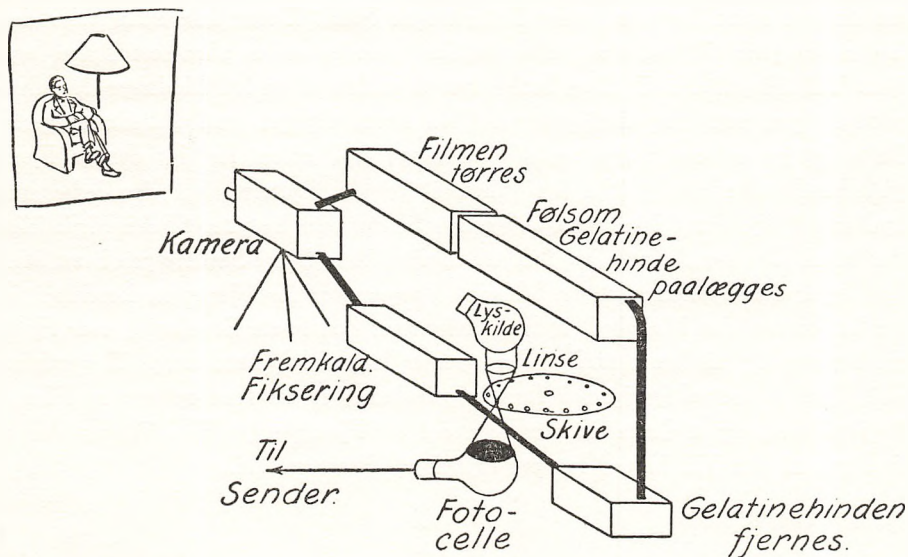

Fig. 6

Dato har gjort i Tyskland med de derværende Stationer for ultra-korte Bølger, kommer jeg til det Resultat, at man for at betjene Danmark med Udsendelse af Fjernsyn paa disse Bølgelængder, vil behøve i hvert Fald 6 Stationer spredt udover Landet, samt at alene Kablerne til Forbindelse imellem disse — dersom de skal betjenes fra et centralt Sted — antagelig vil koste ca. 15 Millioner Kr. De nu eksisterende Kabler kan nemlig ikke bruges til dette Formaal. Derfor maa det anses for klogt at afvente yderligere Resultater fra de større Landes Arbejde inden for dette Omraade, inden man gaar frem med Udsendelse af Fjernsyn her i Landet.

Udsendelserne vil rimeligvis i Fremtiden komme til at forme sig saaledes, at man bibeholder den Radiofoni, vi nu har, og tildels paa de Bølgelængder, der nu benyttes, medens Fjernsynsudsendelserne, efter det jeg har anført ovenfor, kommer til at foregaa paa de ultra-korte og maa modtages paa en dertil egnet særlig Modtager, som vi kan kalde Fjernsynsmodtageren, og der er saaledes ingen Udsigt til, at der foreløbig vil komme nogen Revolution i Indretning og Brug af vore nu benyttede Radiomodtagere, idet den Radiomodtager, som vi benytter nu, stadig vil udkræves til derpaa at modtage de sædvanlige Programmer. Det Apparat, hvorpaa Fjernsynet skal modtages, vil blive en Modtager for sig ganske uafhængig heraf og indrettet til Modtagning paa derfra forskellige Bølgelængder.

Da Fjernsynsudsendelserne imidlertid nu ledsages af Sang, Tale eller Musik, og dette ikke kan udsendes paa samme Bølgelængde som den, Billederne sendes paa, saa maa vi ogsaa have en særlig Bølgelængde hertil. Denne kan enten være den, som nu benyttes til Radiofoni, eller det kan være en anden ultra-kort Bølge, og i dette Tilfælde vil der til Brug herfor kræves endnu en anden Modtager for ultra-korte Bølger, som dog rimeligvis vil blive sammenbygget med Billedmodtageren. Dette Spørgsmaal om Bølgelængde bliver ogsaa et Problem for sig; dersom Fjernsynsudsendelserne nemlig ikke har Interesse for alle Lytterne, bør den ledsagende Lyd som Følge deraf ikke beslaglægge den Sender, der benyttes til den almindelige Radiofoni. Der kan derfor blive Tale om to ultra-korte Bølge-Sendere paa hvert Sted. Endelig er der Spørgsmaalet om Valg af Programmer for Fjernsynsudsendelser, og der kan tænkes den Mulighed, at Publikum, naar den første Begejstring over Fjernsyn har lagt sig, vil kræve særlige Programmer for disse Udsendelser; i Begyndelsen vil Udsendelserne vel iøvrigt nok forme sig saaledes, at der først optages en Film af Begivenheden, og at denne derefter udsendes pr. Fjernsyn (se Fig. 6), saa der vil rimeligvis til den Tid blive Krav om en helt ny Programteknik.

FRA MARCUS THRANE TIL JOHAN NYGAARDSVOLD AF IB KOLBJØRN

Den 20. Marts i Aar tiltraadte i Norge en Regering udgaaet af Arbejderpartiet. Denne Begivenhed — hvorved de tre nordiske Stater har faaet Ministerier af i det væsentlige samme politiske S sammensætning — hæfter Opmærksomheden ved den norske Arbejderbevægelse, hvis Udvikling i visse Perioder har været af særpræget Natur.

Allerede ved Eidsvoldforsamlingens Beslutning i 1814 fik Norge en fri Forfatning, forud for Sverige og Danmark. Og allerede tidligt sporer man her Bestræbelser for at løfte den ubemidlede Del af Befolkningen. Før 1830'erne virkede Digteren *Henrik Wergeland* for Oprettelsen af Almuebiblioteker samtidig med at han udsendte Tidsskrifterne »For Menigmand« og »For Arbeidsklassen«.

En selvstændig organiseret Arbejderbevægelse begynder dog først i 1848. Dette Aar var det store Tidehverv, hvor hele Vest- og Nordeuropa prægedes af det fremvoksende Borgerskabs Kamp for politiske Rettigheder, økonomisk Frihed og national Samling. Ogsaa en socialistisk Bevægelse gør sig gældende i de Lande, hvor Industrien har vundet Fodfæste. I England har Chartismen sin sidste store Oplussen, i Paris kommer det i Juni til en voldsom Arbejderrejsning, i Køln virker *Karl Marx* og *Friedrich Engels*, der i Begyndelsen af Aaret har udsendt »Det kommunistiske Manifest«.

I Danmark udgiver paa samme Tidspunkt den unge Læge *Frederik Drejer* de første socialistiske Skrifter. Men medens Fr. Drejer forblev en enlig Svale, lykkedes det i Norge *Marcus Thrane* at rejse en Bevægelse af betydeligt Omfang.

Marcus Thrane var født i Oslo 1817. Han var vokset op i trange Kaar og havde tidligt maattet arbejde for Føden. Som ung havde han gennemvandret Tyskland, Schweiz og Frankrig. Efter sin Hjemkomst havde han taget Studentereksamen og derefter virket i forskellige Smaabyer som Skolelærer. I Efteraaret 1848 fik han overdraget Redaktionen af »Drammens Adresse«.

Hidtil havde den politiske Kamp i Norge staaet mellem Embedsmændene paa den ene og Bondepartiet paa den anden Side. Nu søgte Thrane at kalde et nyt Lag — Arbejderbefolkningen — til selvstændig politisk Bevidsthed. Han anslog straks en hel ny Tone i sit Blad. I en Artikelrække »Partier, Forhold og Misforhold«, redegjorde han for sit politiske Grundsyn. Det hedder heri bl. a.: »Det er paa Tide, at man forandrer sit Begreb om »Folket«. Folket er *alle* Landets Indvaanere, de fattige og simple tilligemed de rige og fornemme. Det bliver en absolut Nødvendighed at udvide de laveste Klassers Magt. At alle velstaaende frygter for

denne Udvidelse er naturlig, thi de tror, dog uden synderlig Grund, at en Forbedring i de fattiges Kaar ikke kan finde Sted uden paa de riges Bekostning«.

Marcus Thranes første Programpunkter var almindelig og lige Stemmeret og Parlamentarisme. Disse politiske Rettigheder skulde gøre det muligt for Arbejderklassen at vinde Indflydelse. Hans principielle Fordring var Anerkendelsen af Retten til Arbejde — Franskmanden *Louis Blancs* samtidige Formulering af det socialistiske Krav — men iøvrigt beskæftigede han sig ikke synderligt med almindelige Teorier. Det var praktiske Dagskrav, der laa ham nærmest.

Marcus Thranes Virksomhed i »Drammens Adresse« blev kun af kort Varighed; efter 5 Maaneders Virke maatte han fratræde som Redaktør. Men samtidig grundede han »Drammens Arbejderforening« med det Program »at virke lidt efter lidt til Arbejdernes forbedrede Kaar og mindre Afhængighed af Pengemændene«.

Der begyndte nu en livlig Agitation. Arbejderforeninger stiftedes, Understøttelseskasser, Biblioteker og Skoler oprettedes. Arbejderforeningerne valgte en »Centralstyrelse« i Oslo og begyndte med Thrane som Redaktør at udgive et eget Blad, der i sin Titelvignet bar Løsenet »Oplysning, Frihed og Brød«. I Juni 1850 omfattede Bevægelsen 273 Foreninger med 20.854 Medlemmer; Aaret efter regnedes med 30.000.

I Sommeren 1850 holdt Bevægelsen sin første Kongres. Der var mødt 104 Delegerede fra det østlige og sydlige Norge, de fleste Husmænd og Gaardbrugere. Baggrunden for Thrannerbevægelsens Vækst er overhovedet den store Husmandsklasses daarlige Kaar. Hverken Industriforetagender eller Udvandring havde endnu givet Afløb for dennes Befolkningsoverskud. Kongressen behandlede en Række brændende sociale Spørgsmaal og udarbejdede Forslag til en helt ny Husmandslov.

Allerede forinden havde Thrane indgivet en Adresse til Kongen indeholdende Bevægelsens Krav. Adressen havde samlet det efter Tidens Forhold store Antal 12.833 Underskrifter. Men *Oscar den 1.s* Svar var en Afvisning, i hvilken det endog hed: »Hans Majestæt har med Bekymring betragtet den misledende Indflydelse paa den arbejdende Klasse, som i den senere Tid har vist sig, og nærer det Haab, at retsindige Mænd baade i og uden for denne Klasse vil række Haand til at fortrænge Anskuelser, der lettelig kan lede bort fra Ordenens, Lovlighedens og Samdrægtighedens Vej.«

I Oslo udbrød en Murerstrejke, og ud over Landet kom det forskellige Steder — meget imod Marcus Thranes Ønske — til Uroligheder. Den 7. Juli 1851 lod Regeringen Bevægelsens Ledere arrestere og efter en meget langvarig Kommissionsbehandling blev den endelige Dom afsagt ved Højesteret 25. Juni 1855. Marcus Thrane fik 4 Aars Tugthus. Den Bevægelse, han havde rejst, brød i Løbet af kort Tid sammen.

I 1858 kom Thrane ud af Fængslet som en nedbrudt Mand. Hans Hustru og Børn havde i Mellemtiden maattet søge Fattigvæsenets Hjælp. Nogle faa Aar efter udvandrede han til Amerika.

Tilsyneladende havde Thranitterbevægelsen virket forgæves. Men Marcus Thrane oplevede dog inden sin Død i 1890 at se de fleste af de praktiske Sager, han havde rejst, blive gennemført. Ogsaa paa anden Maade spores hans Indflydelse. F. Eks. er *Henrik Ibsens* Ungdomsskuespil »*Catilina*« inspireret af Thranitterbevægelsen, og det anses ikke for usandsynligt, at Ibsen har leveret enkelte Bidrag til »Arbejderforeningernes Blad«.

— — —

Der følger nu en meget lang Periode, hvor Arbejderbevægelsen faar et filantropisk Præg. De Arbejderforeninger, der dannedes rundt om i Landet, havde som oftest alment oplysende og understøttelsesmæssige Formaal. De afholdt Foredrag, havde Biblioteker og Læsestuer, ydede Understøttelse ved Sygdom, Dødsfald og til gamle. En lignende Fase i Arbejderbevægelsens Udvikling kender man iøvrigt flere Steder. Den tyske Arbejderfører, *August Bebel*, var saaledes i sin Ungdom ivrigt Medlem af en saadan antisocialistisk »*Arbeiterbildungsverein*« i Leipzig. I Danmark kendes ogsaa et enkelt Eksempel paa denne Type Arbejderforeninger (den af *Rimestad* startede »Arbejderforeningen af 1860«).

De norske Arbejdersamfund — af hvilke det betydeligste oprettedes i Oslo 1864 af *Eilert Sundt* — var i Regelen ledede af Folk uden for Arbejderklassen. De var i deres Princip upolitiske — men efterhaanden som Kampen mellem Højre og Venstre tilspidsedes i Stortinget, kunde Politik dog ikke holdes ude. Venstre satte sit Præg paa dem — dets Fører, *Johan Sverdrup*, blev saaledes Æresmedlem af Oslo Arbejdersamfund.

Smaa Antydninger af Socialisme mærkes ogsaa. I sit Blad »*Fram*« trykte den unge — tidligt afdøde — *Olaus Fjörtoft*, »Internationale«s Program, ligesom han bragte Oplysninger om den socialistiske Bevægelses Stilling rundt om.

I 1873 aabnede den danske Sadelmager, *Marius Jantzen*, og den svenske Snedker, *J. O. Ljungdal*, der begge havde hørt til *Louis Pios* Tilhængere, en socialistisk Agitation i Oslo — uden at denne dog førte til varige Resultater. Derimod begynder nu Fagforeningerne at vokse frem; den første var »Den typografiske Forening«, der stiftedes i Oslo 1872.

25. Oktober 1883 sluttede 12 Fagforeninger i Oslo sig sammen til en Centralkomité med Typografen *Chr. Holtermann Knudsen* som Formand. Denne, der var født i Bergen 1845, blev en af Socialdemokratiets mest fremtrædende Førrere; han var saaledes gennem flere Perioder Partiets Formand, sidste Gang 1911—18.

Den 10. Maj 1884 udsendte Holtermann-Knudsen et beskedent lille 4-sidet Blad, »Vort Arbejde«. Bladet erklærede, at det vilde »først og fremmest tjene som Tolk for Fagforeningerne, men naturligvis samtidig være et Organ for Arbejdernes Interesser i det hele taget«. Det begyndte meget smaat. I den første Tid var der foruden det to andre — ikke socialistiske Blade — i Oslo, der optraadte som Organ for Arbejderbefolkningen. Det lykkedes dog at holde Bladet oppe — fra 1866 under Navnet »Social-Demokraten« — men først fra 1. Januar 1894 blev det Dagblad, og det skulde vare endnu en halv Snes Aar, inden der kom Balance i Økonomien. 1885 oprettedes socialdemokratisk Forening i Oslo med ca. 100 Medlemmer.

I 1887 indbødtes Arbejderorganisationerne til et Delegeretmøde i Arendal. Der mødte 29 Mand fra 19 Foreninger. Mødet besluttede at oprette »*Det forenede norske Arbejderparti*« — dette kan altsaa fejre 50 Aars Jubilæum om 2 Aar. Partiet baseredes paa kollektiv Tilslutning af Fagforeninger og andre Organisationer — en Form, der stadig er bevaret. Dette førte med sig, at det indtil Oprettelsen af den faglige Landsorganisation i 1899 ogsaa maatte tage sig af faglige Opgaver. Arbejderpartiets første Program var iøvrigt af taktiske Hensyn ikke udpræget socialistisk.

Blandt de ledende Mænd i denne Periode var Børstenbinderen *Carl Jeppesen*, som blev »Social-Demokraten«s Redaktør, Højesteretsadvokat *Ludvig Meyer* og Dr. *Oscar Nissen*, der begge i Perioder fungerede som Arbejderpartiets Formand. Carl Jeppesen var født i København, men kom som 18-aarig til Norge, hvor han hurtigt blev en yderst virksom Agitator i Tale og Skrift. Han har ogsaa forfattet populære Arbejdersange. Carl Jeppesen traadte tilbage som Redaktør af »Social-Demokraten« i 1912, som Protest mod, at Partiet optog Alkoholforbudet paa sit Program. I 1917, da Arbejderpartiet erobrede Flertallet i Oslo, blev han Formand for Borgerrepræsentationen i denne By. En anden Dansker, Snedkeren *Sophus Pihl*, var virksom i Arbejderbevægelsen i Bergen.

Som et Kuriosum kan iøvrigt nævnes, at der i Juni 1885 i København var stiftet »Foreningen til Socialismens Udbredelse i Norge«. Tilsvarende bestod en Forening til Socialismens Udbredelse i Sverige. Det var fortrinsvis udvandrede Nordmænd og Svenskere, der paa denne Maade vilde virke for Arbejderbevægelsen i deres Hjemland. Foreningens Formaal var formuleret saaledes:

1. At støtte Socialdemokraterne i Norge moralsk og økonomisk,
2. at holde Møde mindst 1 Gang om Maaneden til Drøftelse af aktuelle Arbejderspørgsmaal, samt
3. at vejlede tilrejsende norske Arbejdere.

Der udfoldedes i Partiets første Tid en betydelig Aktivitet saavel fagligt som politisk. Fhv. Stortingspræsident *Anders Buen* skildrer saaledes i sine Erindringer den bevægede Strejke af Pakkerskerne paa Tændstikfabrikkerne i Oslo Efteraaret 1889. Kvinderne iværksatte denne Strejke rent spontant — uden Organisation og uden Ledelse. Deres Arbejdstid var fra Kl. 6 Morgen til 7½ Aften. Lønnen var blevet nedsat fra 7 Øre til 5½ Øre pr. Gros. Det gav en Ugeløn, der for de fleste var under 5 Kroner; tilmed var Arbejdet særdeles sundhedsfarligt. Disse Forhold belystes ved store Møder, hvor bl. a. Dr. *Oscar Nissen* og *Bjørnstjerne Bjørnson* talte. Bjørnson udtalte ved denne Lejlighed: »Denne Strejke skal lykkes, den og hundrede andre Strejker i dette Land, indtil Arbejderne faar deres Ret. — Faa Strejke i Stand blandt Sypigerne, faa dem ind i en Fagforening.« Denne Udtalelse fik Bjørnson adskilligt at høre for. Det var iøvrigt omkring samme Tid, han skrev sin Arbejdermarch: »Takt, Takt, pas paa Takten —«. (Trykt i »Dagbladet« 1. November 1887.)

Alligevel havde Arbejderpartiet meget svært ved at gøre sig gældende i sine første Aar. Flere Forhold spillede ind her:

Størsteparten af Arbejderne var uden Stemmeret, idet der krævedes en Aarsindtægt paa 800 Kr. Først i 1898 gennemførtes almindelig Valgret for Mænd og 1907 for Kvinder til Stortinget. Almindelig Valgret til Kommunerne blev gennemført for saavel Mænd som Kvinder 1901.

Det Spørgsmaal, som stærkest optog Sindene, var Unionsstriden med Sverige. Og her var Venstre førende. Arbejderpartiet var Tilhænger af Unionens Opløsning og var sig bevidst, at saa længe dette Spørgsmaal ikke var løst, vilde de sociale Spørgsmaal blive skudt i Baggrunden.

I denne Sag udviklede der sig et nøje Samarbejde med de svenske Arbejdere, der under *Hjalmar Brantings* Ledelse var gaaet ind for Norges Rettigheder og havde advaret skarpt mod væbnet Indskriden — en Advarsel, der iøvrigt indbragte Branting Fængselsstraf.

Under disse Forhold fulgte Partiet en forsigtig opportunistisk Linie og holdt sig ret nær op ad Venstre.

— — —

Stortingsvalgene 1903 gav Arbejderpartiet 24.526 Stemmer og dets første Stortingsgruppe. Denne bestod af 4 Mand, der alle var valgt i Tromsø Amt i Nordnorge. Det var ikke mindst Fiskerbefolkningen, som begyndte at melde sig under Partiets Faner. Stortingsgruppens første Fører blev Præsten *Alfred Eriksen*. Denne havde vanskeligt ved at indordne sig under Partidisciplinen og blev ekskluderet 1912, da han som Formand for Rigsmaalsforbundet var gaaet med til at lade dette opstille egne Kandidater ved Valgene.

Efter Unionsopløsningen i 1905 og under den stærke Industrialisering, der nu satte ind, gik Partiet voldsomt frem; det voksede til 43.000 Stemmer i 1906, 140.000 i 1912 og 198.000 i 1915. Stortingsgruppen steg fra 10 til 19 Repræsentanter og Partiets Medlemstal fra 19.000 til 63.000.

Men samtidig udviklede der sig stærke Brydninger indenfor det. En Opposition paa faglige og politiske Omraader udkrystalliserede sig efterhaanden; den fik sine organisatoriske Udtryk i Fagoppositionen, der dannedes i Trondheim 1911 af Folk som *Martin Tranmæl*, *Halvard Olsen*, *Elias Volan* og *Alfred Madsen* samt i Ungdomsforbundet. Hertil kom en Gruppe af unge Intellektuelle, blandt disse den senere Partiformand, *Kyrre Grepp*, og Professor *Edv. Bull*. Overhovedet har Akademikerne altid spillet en langt større Rolle i norsk Arbejderbevægelse end i dansk.

Fagoppositionens Baggrund var bl. a. den tabte svenske Storstrejke i 1909 og Storlockouten i Norge 1911. Der var i denne teoretiske Paavirkninger af Syndikalismens franske Teoretiker, *Georges Sorel*, og praktiske fra den amerikanske Bevægelse I. W. W. (»Industrial Workers of the World«). *Martin Tranmæl*, der blev Oppositionens mest fremtrædende Agiator, har som saa mange Nordmænd arbejdet i Amerika og modtaget Paavirkninger dør.

Med alt sit syndikalistiske Islæt var Fagoppositionen dog ikke en virkelig syndikalistisk Bevægelse. Først og fremmest kastede den ikke Vrag paa Deltagelsen i Valgene, og alle dens ledende Mænd var med i det praktiske politiske Arbejde. Men de tillagde dog Stortingsvirksomheden fortrinsvis agitatorisk Værdi; det afgørende for den nye Retning var Arbejdernes Kamp i det *økonomiske* Liv. Her fordrede man Organisationerne opbygget som Industriforbund, ligesom man ønskede gennemført en mere føderativ, mindre centralistisk Organisationsform. For at blive uhæmmede skulde Forbundene befries for Forsikringsopgaver. Voldgiftslovgivning skulde bekæmpes og bindende Overenskomster afskaffes. Selve Kampmidlerne vilde man skærpe, Sabotage og Obstruktion skulde tages i Brug og Generalstrejkespørgsmaalet rejses. Disse nye Retningslinier gav Anledning til voldsomme Brydninger. Skarpest udtryktes de ved en Udtalelse, som tillagdes *Martin Tranmæl*, om, at Arbejderne, naar de blev tvunget til at forlade Bjergværker og Vejanlæg, »let kunde komme til at glemme Dynamitten i Borehullerne«. *Carl Jeppesen* bekæmpede i »Social-Demokraten« voldsomt denne Linie, som han erklærede vilde føre til »fejgt og hensigtsløst Snigmord«.

Hertil kom forskellige Enkeltspørgsmaal. Oppositionen gennemtvang Optagelsen af *Alkoholforbudet* paa Partiets Program. 1916 gennemførtes en Lov om *tvungen Voldgift*; den samlede Arbejderbevægelse bekæmpede denne, men Oppositionen fandt, at Modstanden ikke havde været kraftig nok og protesterede voldsomt imod, at den

iværksatte Proteststrejke afblæstes af Landsorganisationens Kongres efter 4 Dages Forløb. Endelig spillede Forholdene i Europa ind. Brydningerne omkring Forsvarsbevillingerne satte ogsaa deres Spor i Norge, hvor Oppositionen fra første Færd søgte Tilknytning til Zimmerwaldbevægelsen. Den sidste Paavirkning gav saa den russiske Revolution med Kommunisternes Sejr. Da Arbejderpartiets Landsmøde traadte sammen den 28. Marts 1918, havde Oppositionen vundet Flertal. Der forelaa fra Partiets Hovedbestyrelse to principielle Forslag. I Flertallets Indstilling hed det:

»Den socialistiske Samfundsordning bygger paa Folkeflertallet udtrykt gennem en almindelig og lige Stemmeret for alle voksne Kvinder og Mænd, gennemført ved en retfærdig Valgordning, saaledes at Folkeflertallet kommer til sin fulde Ret i Fællesrepræsentationen. Socialdemokratiet kan derfor ikke anerkende noget Voldsdiktatur, hverken fra Overklassens eller fra Arbejderklassens Side.

Det norske Arbejderparti vil selvsagt ikke fraskrive sig Retten til at anvende Generalstrejke eller Revolution i Kampen mod Undertrykkelse af Folkeflertallet. Disse Midler har netop til Hensigt at forhindre Overklassens Undertrykkelse af Folkeviljen.«

Mindretallet erklærede derimod:

»Som et revolutionært Klassekampparti kan Socialdemokratiet ikke anerkende de besiddende Klassers Ret til økonomisk Udbytning og Undertrykkelse af Arbejderklassen, selv om denne Udbytning og Undertrykkelse støtter sig til et Flertal i Folkerepræsentationen.

Det norske Arbejderparti maa derfor forbeholde sig Retten til at anvende revolutionær Masseaktion i Kampen for Arbejderklassens økonomiske Frigørelse.«

Ved Afstemningen vedtoges Mindretallets Forslag med 159 Stemmer mod 126. Dette førte med sig, at den gamle Partiledelse fuldt og helt traadte tilbage, og Folk af den nye Retning overtog Ledelsen med *Kyrre Grepp* som Formand og *Emil Stang* som Næstformand. Begge disse var Akademikere. *Martin Tranmæl* blev Partisekretær og *Olav Scheflo* Redaktør af Hovedorganet. Et Aar efter indmeldte det norske Arbejderparti sig i den kommunistiske Internationale, der var stiftet i Moskva.

Hermed var altsaa den norske Arbejderbevægelse, som i sin Oprindelse og Udvikling hidtil nøje havde fulgt det danske og svenske Socialdemokrati, slaaet ind paa en helt anden Linie. Medens de yderliggaaende Fløje i Danmark og Sverrig kun havde formaaet at samle smaa Grupper, var de i Norge blevet Flertal indenfor Arbejder-

bevægelsen. Aarsagen til denne forskellige Stillingtagen kan næppe være af tilfældig Natur. En af den nye Retnings Mænd, Professor *Edv. Bull*, har forklaret det omtrent paa følgende Maade: Det karakteristiske for den norske Industri er den pludselige Opstaaen af Storforetagender i Tiden efter 1905, da man begyndte at udnytte Vandfaldenes Hestekræfter, »de hvide Kul«. Udviklingen er her foregaaet i et Tempo, der langt overgaar Farten i andre Lande. I Løbet af en halv Menneskealder er der skabt en ny Industriarbejderklasse uden Klassesetradition, og denne staar overfor store kapitalstærke Selskaber. Det er ikke smaa og mellemstore Fabriker, hvor man har Ledelsen inde paa Livet, og hvis Produkter afsættes paa Hjemmemarkedet. Nej, her er mange Gange Tale om Jætteværker, ejede af udenlandsk Kapital og ledede efter strenge Forretningsprincipper. Deres Produkter afsættes Verden over, og enhver Svingning i Noteringerne paa Londons eller New Yorks Børser faar Indflydelse paa Virksomhedernes Dispositioner.

Hertil kommer, at Udbygning af Vandfald og Jernbaneanlæg har skabt en stor Gruppe af »Rallare«, løse Anlægsarbejdere, der ikke er faglærte, ej heller stedbundne, men flytter fra Anlæg til Anlæg, som Arbejdet byder. De bliver derfor langt uafhængigere af Hensynet til Hus, Hjem og Familie end de fleste andre Arbejdere. Den pludselige Oprykning fra et gammelt Bondesamfund, Nydannelsen af Industri-centrer ved de elektriske Kraftanlæg har frembragt en Arbejderklasse med en radikalere Indstilling end de jævnt og gradvist udviklede Arbejderklasser i Danmark og Sverige, der aldrig i samme Grad har tabt Forbindelsen bagud til Landet og Jorden.

Af væsentlig Interesse er det, at nøjagtig samme Iagttagelse kan gøres i Sverige. I dettes sydlige Del, hvor Arbejderbevægelsen ellers er særdeles talstærk og har gammel Hævd, har de yderliggaaende Retninger aldrig formaaet at gøre sig gældende. Derimod har de spillet nogen Rolle i Midtsverige og været dominerende i Norrland. Her oppe har Udviklingen været som i Norge. I Begyndelsen af dette Aarhundrede er der paa Basis af Jernbaneanlæggene langs Østkysten og over til Narvik samt Udbygningen af Porjusvandfaldet skabt Muligheder for at bryde Malmen ved Kiruna og Gellivara. Hvor før kun Lapperne vandrede med deres Renhjorder, er der opstaaet udprægede Bjergværkscentre. Denne pludselige økonomiske Ændring har medført tilsvarende Forandringer i Samfundsstrukturen og den sociale Bevidsthed, som *Edv. Bull* konstaterer paa den anden Side Kølen. Mon iøvrigt ikke Forklaringen paa I. W. W. i Amerika er en lignende? Meget i *Upton Sinclairs* Skildringer kunde tyde derpaa.

— — —

I Sommeren 1920 afholdt den kommunistiske Internationale sin anden Verdenskongres i Moskva. Den opstillede her de meget diskuterede *Moskvateser*, som blev

Indledningen til den systematiske Splittelse af Arbejderbevægelsen i alle Lande. Man stillede 21 Optagelsesbetingelser. Disse tilsigtede bevidst at trænge alle Ikke-Kommunister ud af Partiernes. Man vilde skabe »revolutionære Fortrope« i alle Lande, i alle Enkeltheder undergivne en Generalstab i Moskva og dennes Krav om jernhaard Disciplin. Som de enkelte andre store Partier, der 1919 var kommet med i Komintern — f. Eks. det schweiziske og det italienske Socialdemokrati — maatte det norske Arbejderparti nære de største Betænkeligheder ved en saadan Organisationsform. Ikke alene gjorde den det praktisk talt af med Partiets Selvstyre, men den indeholdt afgørende Brud med de Principper, Oppositionen havde sejret paa i 1918. I Stedet for den strenge Antimilitarisme skulde nu træde en rød Militarisme; den føderative Organisationsform, man havde tilstræbt, skulde erstattes med en streng Centralisation; endvidere krævede Komintern, at Partiet skulde ombygges fra kollektivt til individuelt Grundlag, og at den politiske Bevægelses Overhøjhed over Fagbevægelsen skulde anerkendes.

En Delegation fra det norske Arbejderparti opsøgte Kominterns Formand, *Gr. Zinoviev*, paa de tyske Uafhængiges ulyksalige Halle-Kongres og forhandlede om visse Modifikationer for Norge. Det blev dog besluttet at opretholde Medlemskabet i den kommunistiske Internationale, i det væsentlige ved Tranmæls Indsats. Moskva-teserne førte med sig, at en Del — men ogsaa kun en Del — af Socialdemokraterne, der allerede fra 1920 havde udgivet deres eget Organ, »Arbejderpolitiken« — traadte ud, og 1. Marts 1921 startedes *Norges socialdemokratiske Arbejderparti*. Af Stortingsgruppens 17 Medlemmer fulgte de 9 det nye Parti; dets Ledere blev *Magnus Nilssen* og *Michael Puntervold*, Redaktionen varetoges først af *Oscar Pedersen*, senere af *Hans Amundsen*.

Den Tid, der nu fulgte, skildres af *Håkon Meyer* i hans Skrift »Den politiske Arbejderbevægelse i Norge« (Oslo 1931) paa følgende Maade: »For den politiske Arbejderbevægelse var Aarene 1921—23 fulde af indre Splid. Dag for Dag stod »Partistriden« paa Dagsordenen — indtil der kom en Periode, hvor næsten alt det udadvendte Arbejde var stagneret, og hvor Lidenskaberne rasede ud i indre Modsætninger — meget ofte om Spørgsmaal, som ikke var værd at ofre Ild paa. Og denne Kamp var ikke en Strid mellem det norske Arbejderparti og de, som havde dannet deres eget Parti, for at kæmpe med dette Parti om Arbejderklassens Tillid. Men en Strid mellem Opfattelserne indenfor det norske Arbejderparti, og efterhaanden i stigende Grad en Kamp mellem Partiet og 3. Internationale. Det er de stærkest bevægede Aar i det norske Arbejderpartis Historie, men de bevægedes blot i ringe Udstrækning af Kampen mod Borgerskabet« (Side 93).

Hertil kom et Par voldsomme faglige Kampe, en Jernbanestrejke og en Storstrejke

i Dagen 26. Maj til 10. Juni 1921. Begge endte med Nederlag; man maatte modtage Lønreduktioner, og der kom langvarige Stridigheder om Genantagelse af Arbejderne. Nu satte ogsaa Arbejdsløsheden ind. Dette førte med sig, at Arbejderpartiets Stortingsgruppe i 1922 stemte for Fornyelse af Loven om tvungen Voldgift — altsaa paa et Tidspunkt, hvor Partiet og Gruppens enkelte Medlemmer var tilsluttet den kommunistiske Internationale!

Der er ingen Grund til her at bruge Plads til de enkelte Faser af Kampen mellem det norske Arbejderparti og 3. Internationale — en Kamp, der efterhaanden ogsaa førtes om Personspørgsmaal og rene Bagateller. Resultatet blev, at der paa Partiets Kongres i November 1923 af *Martin Tranmæl*, *Oscar Torp* (der ved Kyrre Grepps Død var blevet valgt til Partiformand, kun 29 Aar gammel), *Alfred Madsen* og *Johan Nygaardsvold* blev forelagt en Resolution, hvori det hed:

»Det norske Arbejderparti er fast besluttet paa at tage saglig begrundet Stilling til de Spørgsmaal, som foreligger. Det er Landsmødets Ret og Pligt at optrække Hovedlinierne for Partiets Politik i Norge i Overensstemmelse med Medlemmernes udtalte Vilje.

Eksekutivkomiteen kræver, at vi skal give Afkald paa denne Ret og Pligt; derfor kan Landsmødet ikke godkende Eksekutivens Ultimatum.«

Da denne Resolution vedtoges med 169 mod 103 Stemmer, erklærede Kominterns Repræsentant Flertallet for udtraadt af denne. Mindretallet forlod Landsmødet og konstituerede sig Dagen efter som »Norges kommunistiske Parti« med *Olav Scheflo*, *Halvard Olsen* og *Sverre Støstad* som Ledere.

Der bestod saaledes nu tre Arbejderpartier i Norge. De ødelæggende Virkninger af denne Tilstand, der skulde komme til at vare i godt tre Aar, viste sig ved Stortingsvalget 1924. Partierne opnaaede her følgende Repræsentation:

Socialdemokraterne	8
Arbejderpartiet	24
Kommunisterne	6

De havde saaledes tilsammen faaet 38 Mandater, men deres Stemmetal vilde sammenlagt have givet 50.

Endelig i 1927 lykkedes det at gøre Ende paa Splittelsen. Arbejderpartiet og Socialdemokratiet var enedes om et fælles Grundlag, der ligeledes var tiltraadt af Landsorganisationen. Den 30. Januar mødtes en Samlingskongres i Oslo. Det kom-

Johan Nygaardsvold

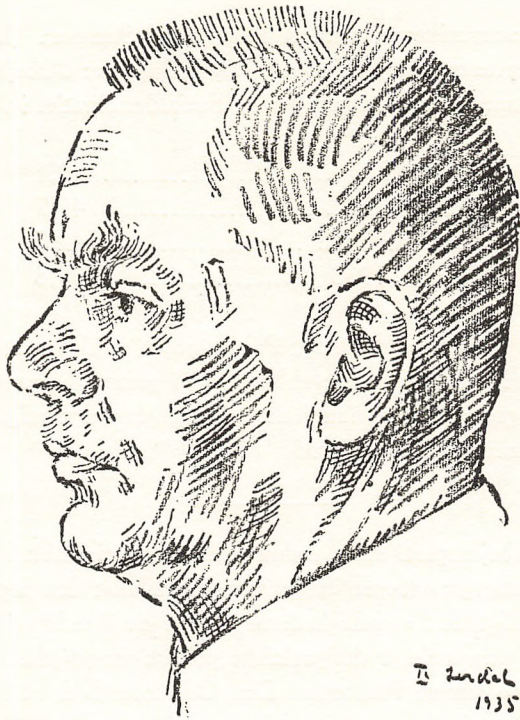
unistiske Parti, der længe havde befundet sig i Opløsning, vilde ikke være med, men en hel Del af dets Folk med den første Formand, *Sverre Støstad*, i Spidsen mødte op for at slutte sig til Klasesamlingen. Der vedtoges et foreløbigt Program, og det besluttedes, at Partiet skulde staa uden for de stridende Internationaler. Til Formand valgtes *Oscar Torp*, til Næstformænd *Edv. Bull* og *Magnus Nilssen*.

— — —
 Virkningerne udeblev ikke. Ved Stortingsvalget i Efteraaret 1927 gik Partiet frem fra 32 til 59 Mandater, medens Kommunisterne kun fik 3 (af disse traadte endog de 2 i Valgperiodens Løb over i Arbejderpartiets Gruppe). Medvirkende til Resultatet var ogsaa den haardhændede Deflationspolitik, som Norges Bank havde gennemført, støttet af Højre og Venstre. Efter Stortingets Sammentræden dannedes den første Arbejderregering under Ledelse af *Christoffer Hornsrud*. Denne kom dog kun til at sidde ganske kort — fra 26. Januar til 15. Februar. De borgerlige Partier styrtede den, dels paa Grund af dens skarpe Tiltrædelseserklæring, dels fordi den nægtede at yde Statsstøtte til »Den norske Kreditbank«, som befandt sig i Vanskeligheder.

Det følgende Stortingsvalg i Efteraaret 1930 blev et Panikvalg. En Ændring i Arbejderpartiets Program blev fortolket paa den Maade, at Partiet omgikkes med Planer om et revolutionært Kup. Endvidere fremstilledes det som Religionens Fjende. Arbejderpartiet vandt ca. 7000 Stemmer, men det var lykkedes de to borgerlige Modstandere at piske saa mange Vælgere frem til Stemmeurnerne, at det led et betydeligt Mandattab. Kommunisterne mistede ved samme Lejlighed deres sidste Repræsentation i Stortinget. Saaledes endte den engang saa stolte norske Kommunisme.

Valget den 16. Oktober 1933 forberedtes omhyggeligt. Under Ledelse af *Johan Nygaardsvold*, der nu var valgt til Stortingsgruppens Formand, gik Arbejderpartiet ud i en storstilet Agitation. Johan Nygaardsvold, der er født 1879, stammer fra Trøndelagen, hvor han fra sit 12. Aar har været beskæftiget i Savværkerne. Som saa mange andre Nordmænd har han arbejdet nogle Aar i Amerika ved Baneanlæg. Stortinget har han tilhørt fra 1916. Valgkampens Parole lød: »*Hele Folket i Arbejde*«. I et stort positivt Program paaviste man omfattende Beskæftigelsesmuligheder. Blottelserne fra 1930 blev undgaaet; i Stedet understregede Arbejderpartiet Modstandernes Lunkenhed overfor Demokratiet og udslyngede Løsenet: »Flertallet og Regeringsmagten til det norske Arbejderparti«. I en Valgpjece af Hans Amundsen hedder det: »Arbejderpartiet ønsker ikke at gennemføre det bolsjevikiske Diktatur i Norge. Den Mulighed foreligger ikke. Men derimod foreligger den Mulighed, at Arbejderpartiet kan faa Flertal i Kraft af Folkestyret og den almindelige Stemmeret«.

Resultatet blev en straalende Sejr. Arbejderpartiet gik frem med 121.246 Stemmer, til ialt 492.686. Fremgangen er vundet paa Bekostning af samtlige borgerlige

Men som i sanning vil
være nasjonal i Norge idag,
kan må gå inn i arbeide
for sosialismen, den største
reisings- og samlingsstenken
for folke vårt no.

Halvdan Koht.

Halvdan Koht

Partier, medens Kommunisterne vandt et Par Tusind Stemmer. (De fik ialt 22.066 St., men ingen Repræsentation). Følgende Opstilling viser Arbejderpartiets Procent af de afgivne Stemmer i Sammenligning med Socialdemokratiet i Nabolandene:

Norge 1933	40,1
Sverrig 1932	41,7
Danmark 1932	42,7
Finland 1933	37,8

Valgordningen begunstigede iøvrigt Partiet noget, saaledes at det opnaaede 69 af Stortingets 150 Mandater. Alligevel holdt man gennem halvandet Aar Arbejderpartiet ude fra Regeringsmagten, indtil det i Virkeligheden uundgaaelige Ministerium *Nygaardsvold* dannedes i Marts 1935.

Det norske Arbejderparti staar endnu udenfor »Socialistisk Arbejder-Internationale«, ligesom Landsorganisationen endnu ikke er tilsluttet den faglige Internationale. Det er dog øjensynligt, at Forskellighederne mellem de skandinaviske Arbejderpartier i det væsentlige er udviskede. I det praktiske politisk-økonomiske Arbejde staar man stort set over for de samme Problemer. Den Omstændighed, at Partiet i Norge nu ogsaa har faaet Regeringsansvar, vil utvivlsomt virke med til at udjævne de sidste Skillelinier mellem Nordens Arbejderpartier.

Et ganske interessant Udtryk for fælles Indstilling giver den Omstændighed, at *Osløar Hansens* prægtige »Danmark for Folket« (som enkelte herhjemme af misforstaaet Radikalisme var betænkelige ved i Starten), har kunnet »okkuperes« af vore norske Kammerater, der synger:

Norge for Folket!
 fra hytte og hus
 sterkt skal det stige
 som værvindens sus,
 juble sin sang hvor maskinene slår,
 og synge ømt hvor jordens menn langs åkeren går,
 nynne ved disk og ved pult paa kontor,
 og storme ut til havets menn langs skibets kjøllvanns-spor.
 Plass for oss alle — plass for alle som vil:
 NORGE FOR FOLKET!

FØRERPROBLEMET UNDER DEMOKRATI

AF SVEND PEDERSEN

Det har taget mange Aar at opbygge det Demokrati, vi har i Dag, der er imidlertid ingen Grund til at tro, at det ikke kan blive bedre, tværtimod, men det sker kun, naar man erkender dets Mangler og indstiller sig paa et positivt Arbejde for at rette disse. Det er i den senere Tid ofte fremhævet fra flere Sider, at Ledernes voksende Indflydelse er en Fejl i den demokratiske Stat; men naar der fra andre Sider samtidig lyder, at denne Indflydelse betyder en Styrkelse af Demokratiet, vil det ikke være uden Interesse at samle nogle Betragtninger derom. Det har ofte været behandlet, bl. a. af Weber, de Man og Michels, hvis Bog: Zur Soziologie des Parteiwesens, Dr. phil. Sven Ranulf udførligt har anmeldt for Aar tilbage.

Demokrati giver Frihed til Dannelsen af Organisationer — her i Danmark udtrykt i Grundlovens § 85, og det er — endnu da — ikke omstridt, at Kampen for en bedre Samfundsorden, bedre faglige og økonomiske Forhold uden disse Organisationer var haabløs. Organisationen maa selvfølgelig have en Leder, der paa Medlemmernes Vegne leder den, efter de Retningslinier, dens Maal sætter. De Aar, der er gaaet siden Arbejderorganisationernes Start, viser i disse en kolossal Stigning af Medlemstallet, dermed er Organisationsarbejdet, der før nærmest var Fritidsarbejde, nu blevet af en saadan Art, at det kræver hele Arbejdskraften af de Medlemmer, som er valgt til Ledere. Denne Udvikling, som Organisationen har gennemgaaet, deler den i en lille Gruppe Ledere og en stor Gruppe menige Medlemmer, men det er en naturlig Udvikling, som det navnlig vil være urimeligt at bebrejde Lederne. De er nødvendige for Organisationen, og vil man undgaa dem, maa man lade være med at lave Organisationer.

Er det nu en demokratisk Ordning, kunde man spørge. Nej, det maa indrømmes, hvis man i denne Forbindelse tænker paa en lige Fordeling af Tillidsposterne, men enhver vil let se, at praktiserede man det udpræget demokratiske, hvad der i dette Tilfælde vilde være at lade Organisationens Tillidshverv gaa paa Omgang mellem Medlemmerne, vilde dens Sammenbrud inden længe være Følgen. Det er da ogsaa i denne Forbindelse værd at nævne, at man gerne beholder de samme Ledere Aar efter Aar, sikkert ud fra den Betragtning, at deres Arbejde er saadan specialiseret, at kun de, der er vokset op i Arbejdet, vil kunne varetage Organisationens Interesser paa betryggende Maade.

Organisationens Vækst har ogsaa haft Virkninger paa andre Omraader. Organisationsarbejdet, og dermed Ledernes Arbejde, har skiftet Karakter i meget høj Grad.

I Pionerdagene var Lederen Agitatoren, Pelle Erobreren, men i Aarenes Løb naaede Organisationen den Styrke, man dengang kun drømte om, og denne Styrke satte den i Stand til at løse mange Opgaver. Realiteternes Politik blev ført, men straks blev Lederne beskyldt for at være Reformister, hvad der heller ikke er urigtigt, naar man opfatter Ordet paa den eneste rigtige Maade, nemlig den, at de daglige Opgaver er af en saa omfattende Betydning for Medlemmerne, at en Leder, der er sit Ansvar bevidst, ikke har Lov at lade dem ligge. Reformist bør nærmere opfattes som en Udmærkelse, netop fordi man ikke valgte den lettere Del, at drive en gold Politik.

Generalforsamlingen er Organisationens højeste Myndighed, nu som før. I de første Aar planlagde man paa Generalforsamlingen det kommende Arbejde, det var ganske naturligt, da Organisationen ikke var større, end at hvert Medlem nøjagtig var klar over Rækkevidden af de Beslutninger, der blev truffet. Nu bevirker det kolossale Medlemstal, Organisationens voksende Indflydelse, samtidig med den i de sidste Aar stærkere Afhængighed af beslægtede Organisationer, at det menige Medlem vanskeligt kan overskue Helheden. Planlægningen af Arbejdet overlades til Ledelsen, og det er sikkert rigtigt, som de Man gør opmærksom paa, at Generalforsamlingen har overladt Initiativet til Lederne og i Stedet overtaget Hvervet som Kontrol med deres Arbejde.

Det skal indrømmes, at en eventuel Opposition kan have vanskelige Vilkaar, idet Ledernes store Indflydelse paa Pressen, deres specielle Indsigt i Organisationen gør det vanskeligt at modarbejde dem. Det er imidlertid ikke umuligt, saalænge de vælges ved almindelige Valg. (Man har navnlig fra Udlandet Erfaringer for, at der ogsaa findes ualmindelige Valg.) Idet Ledernes Magt erkendes, bliver en Vurdering af dens Grænse nødvendig, jeg har i Indledningen omtalt, at det er her, Striden ofte staaer. Organisationernes Udvikling har vist, at Lederne bliver nødvendige som de Specialister, Behandlingen af Tidens omfattende Problemer kræver. Det er ogsaa klart, at de ved Forhandlinger kun opnaar Resultater, fordi de er Specialister. Denne Arbejdsdeling viser klart, at det menige Medlem, som kun i sin Fritid kan beskæftige sig med Organisationsarbejde, og det endda kun i Tankerne, ikke kan have den Indsigt, som er nødvendig, hvis han skal kunne overskue Situationen i alle dens Enkeltheder og Virkninger. Naar dette erkendes, bliver det en Gaade for mange, at man ikke kan enes om at overdrage Lederne den fornødne Magt, inden for de Rammer, Organisationen sætter. At have Ledere, der ikke maa lede, kan aldrig give Organisationen den Slagkraft, som i de sidste Aar har vist sig at være nødvendig.

Organisationen har Brug for Ledere, men ikke alle Ledere er tidligere Arbejdere. De omtalte Undersøgelser over Lederproblemet skelner stærkt mellem to Grupper, nemlig de, der er udgaaet fra Arbejdernes egne Rækker og Akademikere, men denne

Deling vil ikke have saa stor Interesse her, da Arbejderbevægelsen i Danmark kun i meget ringe Grad har haft Akademikere som Ledere. Dette, og den Omstændighed, at Forholdene i Landet har begunstiget Bevægelsen, saa den mere end i andre Lande har kunnet drive en praktisk Politik, der har krævet Ledere, som har evnet det praktiske, gør det rimeligt at udelade en videre Omtale af Akademikerne i denne Fremstilling.

En Organisation trives vanskeligt, hvis der ikke øves Kritik, men der kræves ogsaa af denne, at den er sund og saglig. Den vulgære Form for Kritik er sjældent en Omtale værd, men naar den, som Tilfældet er i de senere Aar, bidrager stærkt til at svække Organisationerne, maa det gøres. Denne Kritiks væsentlige Argumenter er: Lederne er ikke Arbejdere længere, de er blevet borgerlige, de er Pampere, der mæsker sig paa den uvidende Arbejderklasses Bekostning, de arbejder kun i egne eller Kapitalisternes Interesser o. s. v. Undersøger man nu dette — ikke som isolerede Fænomener — men i Forhold til Organisationerne bliver det let klart, hvor letkøbte disse Angreb er. Man overser nemlig den ganske naturlige Kendsgeming, at i det Øjeblik en Arbejder rykker op som Leder, er han ikke længer Arbejder i dette Ords almindelige Betydning, men hans ændrede økonomiske Forhold, nye Stilling, Omgangen med en anden Samfundsklasse ændrer hans Indstilling. Denne Udvikling, som finder Sted i alle Organisationer, berettiger aldeles ikke til ovenstaaende Angreb; var det Tilfældet, vilde Ledelsen af enhver Organisation mod dens Maal være umulig. Lad være at Linien ikke altid er saa let at se, men hvis man vil se Sammenhængen med den tidligere Omtale af »Reformismen«, vil det let ses, hvor uberegtigede Angrebene er. De meget omtalte Pamperes Lønninger er som Regel slet ikke af den Størrelse, at der overhovedet kan blive Tale om Velleved. Man burde snarere undersøge, om den naturligt ændrede Indstilling hos Lederne, bevirker en Ændring af Organisationens Kurs. Men er dette Tilfældet, er der i et Demokrati rig Lejlighed til at springe fra og dermed forhindre, at Lederne kun følger deres egne Interesser. Det har da ogsaa ofte vist sig, at en Opposition ved Indtrædelse i Ledelsen ikke bevirker store Forandringer, det viser sig hurtigt, at man ikke i praktisk Organisationsarbejde kan anvende de revolutionære Metoder, man som Opposition gør sig til Talsmand for.

Naar man saaledes ikke kan undvære Lederne, gælder det jo blot om at faa fat i de rigtige, netop i dette ligger det store Problem. Det skal erkendes, at en uheldig Leder kan gøre Organisationens saa megen Skade, at det kun langsomt kan rettes igen. Derfor er det nødvendigt at være klar over de Farer, som en Lederklasse kan have. Det er tidligere vist, at Ordningen ikke er demokratisk, men den er nødvendig, og det er min Overbevisning, at en Erkendelse deraf og et Oplysningsarbejde,

som sætter de menige Medlemmer i Stand til at skelne mellem væsentligt og uvæsentligt, vil styrke Demokratiet. Det er derfor af stor Betydning, at man stadig bevarer Medlemsmøder o. s. v. i Organisationen, de vil netop bidrage til at holde den Kontakt, som er nødvendig mellem Lederen og de menige Medlemmer, der trods alt i et Demokrati er i Besiddelse af den virkelige Magt.

Det er ganske naturligt, at en Leder maa være i Besiddelse af særlige Egenskaber, det skal lige omtales, hvad de Man gør opmærksom paa, at flere Ledere giver deres Bøm en Opdragelse, som skal gøre dem egnede til Ledere, men det er indlysende, at de Egenskaber, som gjorde Faderen egnet til Leder, ikke behøver at være arvelige og Opdragelsen behøver ikke at gøre ham til den Personlighed, som Lederen bør være. Men netop i Muligheden for at udvikle de bedste Ledere, ligger Demokratiets store Fordel over for Diktaturet. Ligeberettigelsen og Anerkendelsen af andres Meninger lærer den enkelte at arbejde paa det fælles Maal. I dette kollektive Arbejde gives der Lejlighed for de Personligheder, som findes i Samfundet, til at gøre deres specielle Indsigt gældende, saa *de* kan blive de ledende og *Medlemmerne* det Fællesskab, som er den eneste Mulighed for, at der i Samfundslivet bliver Tale om Udvikling. Der ligger ingen Nedværdigelse i at anerkende, at der er Mennesker, hvis Evner er større end ens egne, og det skal siges, at Diktaturet i rigt Maal benytter sig deraf, idet Borgerne, der tvinges til denne Anerkendelse, men deri ligger da ogsaa en ganske betydelig Forskel. Lederens Anseelse hviler til syvende og sidst paa den Faktor, om Medlemmerne har Tillid til ham eller ej. Det er umuligt at fastsætte Tilliden i Paragraffer, derfor bliver det saa mærkværdigt, naar man vil paastaa, at man lettere skal kunne have Tillid til en Diktator, som gerne vil give det Udseende af, at han er valgt af en højere Styrelse, medens Lederen i et Demokrati kun er valgt af Folket. Tilliden til Lederen hviler nemlig ogsaa paa den Forudsætning, at han vil respektere de Medlemmer, som har valgt ham som Leder af Organisationen, og paa dette Punkt kniber det i Diktaturet, der anerkender man ikke Medbestemmesretten, dèr uniformeres alt, om det saa er, hvad man skal tænke, og derved skaber Diktaturet ganske vist ogsaa den Indeslutning, som altid fælder det. I Diktaturet er Lederen *Herskeren*, der sætter sit eget Maal lig Befolkningens Maal. I Demokratiet er Lederen *Tillidsmanden*, der sætter Befolkningens Maal lig sit eget.

IGNAZIO SILONE

AF ULVER FORCHHAMMER

○ m den italienske Forfatter *Ignazio Silone* nogensinde vilde være blevet kendt udenfor Italien, dersom ikke de indre-politiske Forhold havde gjort ham landflygtig, er mere end tvivlsomt. Han vilde rimeligvis under roligt udviklede Forhold være forblevet i Italien som aktiv Politiker og aldrig have faaet Tid til at inlade sig paa litterære Skrivelser. Fra han var ca. tyve Aar, har han været fuldt optaget af sit Arbejde som socialistisk Partifører. For en Mand i den Alder og med *Silone's* Temperament, er det politiske Arbejde mere end en almindelig Livsbeskæftigelse — — det er en Lidenskab, en Besættelse. Og ikke mindst under saa forvirrede Forhold, som de der herskede i Italien umiddelbart efter Krigen.

Nu skete der imidlertid det, at *Silone* som illegal revolutionær Arbejdsfører blev nødsaget til at forlade det fascistiske Italien. Han bliver slaaet ud af sin Løbebane, hans Aktivitet bliver fri — — og *det* blev hans Redning som Forfatter. Først da han som Emigrant slog sig ned i Zürich i 1928 fik han den Tid og den Ro til at kaste Blikket bagud og klargøre sine Erfaringer og sine Oplevelser for sig, som er det nødvendige Grundlag for at et Forfatter-Talent kan udfolde sig.

*

Hvad er saa denne Mands Livserfaringer, og hvilket er det Grundlag han arbejder paa?

Vi véd ikke saa særlig meget om ham selv. Han hører til de Forfattere, der beskæftiger sig meget lidt og yderst nødigt med deres egen Person.

Men vi véd dog saa meget, at vi kan trække visse Hovedlinier op i hans Tilværelse.

Silone blev født for 35 Aar siden — nemlig den første Maj 1900. Hans Far var Godsejer og havde sin Ejendom i den sydlige Del af Abruzzerne, et stenet og vildsomt, hedt Landskab, daarlig udnyttet trods de gode Betingelser for Agerbrug.

I disse Omgivelser vokser *Silone* op. Hans Uddannelse er temmelig middelmaadig, skønt han faar den bedst mulige Opdragelse paa en Jesuiterskole. *Silone* har ikke meget Respekt for hverken Præsterne eller deres Lærdom. Heller ikke for deres Skoler, der ofrer mere Opmærksomhed paa det svundne og det hinsidige end paa det nærværende og haandgribelige. *Silone* siger selv derom, at han »intet vidste til Verden uden den Smule Skolelærdom og hans Kendskab til de abruzziske Bønder og til det vildsomme Landskab«.

Naar alt kommer til alt, saa er dette Kendskab til de primitive og enkle italienske Bønder ikke saa helt ringe en Lærdom. Ja, i Virkeligheden er det vel nok det

bedst mulige Erfaringsgrundlag for en vordende Politiker og Forfatter. For *Silone* bliver Drengaaarenes Erfaringer bestemmende for hans senere politiske Indstilling og for hans Forfatterskab. Her møder han nemlig i Praksis det ældgamle (næsten banalt klingende) Retfærdighedsproblem: hvorfor der skal være saa stor Forskel mellem Mennesker, der dog beskæftiger sig med samme Erhverv, altsaa i dette Tilfælde: hvorfor Smaaabønderne skal have det *største* Arbejde og det *mindste* Udbytte, medens Storbønderne har det *mindste* Arbejde og det *største* Udbytte.

Det var Verdenskrigens Udbrud, der blev bestemmende for *Silones* politiske Interesser.

Krigen selv kom ikke til at spille den væsentligste Rolle i Samtidens Aandsliv, hvorimod det *nationale Problem* blev fuldkommen afgørende. Italiens Indtræden paa Krigsskuepladsen blev Signalet til en ny national Samling, til ny Interesse for det italienske Folk som nationalt Element.

Og da Krigen var endt, og det italienske Folk vaagnede op til den møjsommelige Hverdag igen, saa kom Erkendelsen af, at det hele havde været temmelig resultatløst og negativt. Eet Sted maatte man imidlertid finde Udløsning for Skuffelsen og for den opstemte Nationalisme. Det blev blandt andet den berømmelige Indtagelse af Byen *Fiume*. Een anden Form blev Fascismen, der rettede Opmærksomheden indadtil.

Tiden fra 1919 til 1920 blev en Massepolitikens Periode. Hovedelementerne i disse blodige og voldsomme indrepolitiske Kampe var for det første det talmæssigt meget stærke *Socialdemokrati*. Det havde paa et Tidspunkt Muligheden for at skabe et Arbejderdiktatur, men forspildte Chancen og indlod sig derefter paa en Række Koalitions-Regeringer, der medførte en afgørende Splittelse mellem de saakaldte Maximalister og Reformisterne. *Fascisterne* endelig repræsenterede ligesom *Kommunisterne* de utilfredsstillende Uroelementer; men medens Kommunisterne voksede paa Bekostning af Socialdemokratiet, trak Fascistene et helt nyt politisk Element til sig, Middelstandens Ungdom.

I disse bevægede Kampe mellem yderliggaaende Arbejdere og yderliggaaende Middelstandsborgere, er det *Silone* modnes som politisk Leder.

Hans Liv hjemme paa Godset i Abruzzerne var brat blevet afbrudt. Et vulkansk Udbrud havde tilintetgjort Hjemmet, og hans Mor var omkommet ved Ulykken. Over tvært brød *Silone* op, drog til Triest, hvor han blev fanget ind af den nye socialistiske Ungdomsbevægelse. Han bliver hurtigt en af Bevægelsens Ledere, og herfra fører hans Evner som Skribent ham over i Journalistiken, saa han rykker op til Redaktør ved et af Arbejderbladene der i Byen.

Fra denne Tid har *Silone* altsaa et første Haands Kendskab til de politiske Forhold. Som aktivt Medlem af det socialdemokratiske Parti ser *Silone* med Sorg,

hvorledes Regeringens Reformarbejde intet formaar mod den hastigt voksende national-socialistiske Fascisme. Kernen i dennes Uro-Centre var de saakaldte »arditi«, den italienske Hærs uforfærdede Stødtropper. Krigens uafladelige Spil af Spænding, personlig Indsats og Mod, Risiko og primitive Livsvaner har skabt disse Mennesker om. De var blevet løsrevne og vilde Eksistenser, der ikke mere kunde vende tilbage til et ordnet Samfunds kedelige og stiltfærdige Livsvaner. De blev Lærere for den næste Generation, der ikke kendte Krigen af Selvsyn, men ernærede sig følelsesmæssigt af Nationalisme og Storstatsdrømme.

Fascismen gav nyt Indhold i disse ungdommelige Gemytters Liv. Op af Efterkrigstidens Kaos skulde komme ny Enhed og ny Styrke. Man var træt af parlamentariske Omsvøb og nøjsommeligt tilkæmpede Reforme. Og da saa tilmed disse Reforme fandt Sted paa Bekostning af Middelstandens Lønninger og Indtægter, paa Bekostning af deres Sparepenge og Idealer, paa Bekostning af Storfinsansens Renter, Industriens Udbytte og Godsernes Udstrækning, saa fandt alle de utilfredse borgerlige Følelser Udløsning i den unge uniformerede Bevægelse, der havde tilegnet sig de gammelromerske Magtsymboler, Øksen og Knippet. Og paa den Maade voksede den i sin Oprindelse socialistisk indstillede Fascisme op paa Basis af samfundsbevarende Elementer.

Da saa endelig i 1922 Mussolini kommer til Magten, sættes Reformisterne ud af Spil. Og man oplevede nøjagtigt den samme Eensretning indenfor Politik, Økonomi og det aandelige Liv som senere i Tyskland.

*

Indenfor Litteraturen medførte Krigen en fuldkommen Løsrivelse fra tidligere Kunstformer. Alt var Kaos. Midt i en Periode af brudte Idealer, økonomisk Forvirring og med Skyttegravens Indtryk af Usikkerhed og Livsbegær i Behold opstod den hvileløse Uro.

I dette Kaos er der tre Retninger, der kan give Holdepunkt for Tilværelsen. Der er *Kirken*, hvortil de hvileløse og skeptiske Naturer søger, der er *Nationalismen* — som Fascismen bygger paa, og endelig er der *Socialismen*. Den sidste fik kun Lov til at spille en kortvarig Rolle. De demokratiske Principper havde ikke Hævd i det analfabetiske Italien. Arbejderklassens Splittelse og Mangel paa Traditioner og Erfaringer maatte sprænge den.

Anderledes enkelt laa det for Fascisterne at opstille et Aandsprogram. Det var allerede skabt mange Aar før af de saakaldte Futurister.

Futuristernes Facon var karakteristisk for den senere Udformning af det fascistiske Aandsprogram. Der er noget drengagtigt kaadt og fanden-i-Voldsk ved det Pro-

gram, som Føreren Marinetti dengang opstillede som Reaktion imod den tunge og realistiske Naturalisme. Marinetti sagde kort og godt:

»Futurismen er en vældig, anti-filosofisk og anti-kulturel Bevægelse af vækkende, rensende og fornyende Tanker, Instinkter, Knytnæveslag, Spark og Øretæver, skabt af en Gruppe geniale italienske Digtere og Kunstnere.«

Denne selvoptagne og hæmningsløse Kunstretning, er ved sin Anti-Demokratisme og sin Besyngelse af Krigen som moralsk Renselse og med sit Program om at »leve Livet farligt«, direkte inspireret af den frygtløse og ustadige d'Annunzio og Forløber for Fascismen ved sine Krav til national Hævdelse og til det intense Leven-i-Nuet. Midt i Fascismens Krav til Orden, Disciplin og Hensigtsmæssighed, forbliver der nemlig et Moment af Fatalisme og hensynsløs Livsudfoldelse.

Mussolinis machiavellistiske Program for den nye Litteratur er ganske kort dette:

»Det er nødvendigt, at alle italienske Forfattere optræder som Bærere af den nye Type italiensk Civilisation. Forfatterens Opgave er at sprede Kendskab til Italien, at sprænge sig selv for at frembringe noget nyt, noget der bærer vor Tids Stempel.«

Og de ensrettede fascistiske Forfattere søger saa tilbage til det italienske Folk, til Landet og til Landsbyen. Men deres Interesse for Landsbyen er af en noget fjern og abstrakt Karakter, den er Udtryk for en traditionel Opfattelse af Landet som Bevarere af det »ur-oprindelige« i Folket, af »Dyd og gode Sæder,« som man siger.

Gennem alle disse forvirrende og mere eller mindre overfladiske Strømninger fører *Silone* støt og solidt sin Kamp videre. Med ungdommelig Uforfærdethed og barsk Konsekvens svinger han længere og længere til venstre, efterhaanden som Fascisterne vinder Terræn og Reformisterne giver Land fra sig, og tilsidst — da Reformisterne sættes ud af Spil — gaar han over i Kommunismen for at kæmpe videre indenfor den illegale revolutionære Arbejderbevægelse.

I sin Bog om »Fascismens Historie« har han senere gjort disse Tidens Kampe op.

Han kommer til det Resultat, at der i Virkeligheden ikke kunde være sket andet, end det der skete. Historien har en vis Logik. Naar det viste sig umuligt for de italienske Socialister at kaste sig ud i en afgørende Revolution for at erobre Magten, saa beroede det paa manglende Modenhed, mere end paa manglende Mod. Naar *Silone* alligevel fulgte *sin private* Logik og svingede over i Kommunismen for at føre Kampen videre med illegale Midler, saa beroede *det* mere paa hans Tempera-

ment, end paa nogen særlig Tro til, at Kampen lod sig føre videre. Og naar han til Slut i 1928 tog Flugten og som saa mange Anti-Fascister slog sig ned udenfor Fædrelandet, saa var det i højere Grad Mismod med Resultaterne end personlig Frygt eller Opgivelse.

Den jordbundne Praktiker, Bondens sunde Sans i ham fik ham til at tage Afstand fra det haabløse Spild af Kraft og Menneskeliv ved at kæmpe imod selve Historiens uafvendelige Fremmarch.

Men hans Overbevisning er trods dette lige usvækket, hans socialistiske Indstilling er dikteret af hele hans Livserfaring og hele hans Medfølelse med de Befolkningslag, som *han* nu engang opfatter som de undertrykte.

Og denne Overbevisning er fuldkommen usvækket i hans Bøger. Den er en Part af ham selv, lige saa fuldt som hans Barndoms Oplevelser, der er indgroet i hans Bevidstheds- og Følelsesliv. Han er ganske vist ikke i egentlig Betydning Proletar, men han er tilstrækkelig usammensat og primitiv af Natur til ikke blot at se, men ogsaa føle med de enkle og usammensatte italienske Smaabønder.

Hans skønlitterære Virksomhed binder ham saaledes til Barndommen og til Barndomserindringerne, til Hjemstavnen. Han er en forsinket Type paa den rene Hjemstavnsdigtning i Italien, en Digtning, der havde sin Blomstring før Krigen, og han bliver ægttere og oprindeligere i sin Digtning end den nationale Litteratur, som Fascismen skabte, og hvis Formaal i Virkeligheden var national Propaganda. For den fascistiske Bevægelse og Kultur er skabt af *Byboere*, af Byernes Mellemklasser. I Propaganda og Udtryksmaade, i Organisation og Sind er den skabt som Opposition til Byernes Arbejderbevægelse.

Derfor er den aldrig rigtig kommet i Kontakt med Landet og Landbefolkningen og vil aldrig komme det. Dette Moment kan kun den forstaa og forklare, der — som *Silone* — føler som Bonde og tager Del i Landbefolkningens Liv og Interesser.

*

28 Aar gammel slaar *Silone* sig nu ned i Zürich og giver sig til at producere litterært. Jeg har omtalt hans Værk om Fascismens Historie. Det er det første Forsøg, der er gjort udenfor Italiens Grænser, paa at fremstille de historiske Kendsgerninger Led for Led. *Silone* har her helt formaaet ligesom i sit øvrige Forfatterskab at udslette sig selv. Lidenskabsløst og tørt fremstiller han alle de Enkeltheder, der byggede den fascistiske Bevægelse og Stat op. Og hans Slutresultat er en nøgtern Indrømmelse til den historiske Nødvendighed af en national og stærk Samling af det italienske Folk.

Mens *Silone's* journalistiske Skrivefærdighed kommer ham til Hjælp i dette tunge og nøgterne Værk, er det ganske blottet for den Inspiration, de personlige Synspunkter,

der giver visse historiske Skribenter deres Plus. *Silone* behersker ikke sit Stof suverænt, men lader Kendsgemningerne tale. Han tager alt med, er ikke bange for at slaa løs baade til højre og venstre, erkender selv sine egne og sine Partifællers Fejl og Mangler. Men Stoffets Aktualitet forhindrer ham i at overskue det og drage Slutninger.

Helt anderledes forholder det sig med hans to skønlitterære Bøger, Romanen »*Fontamara*« og Novellesamlingen »*Rejsen til Paris*«. Her udfolder *Silone* sig som inspireret og kunstnerisk behersket Skribent.

Ganske vist træder han ogsaa her tilbage og lader Stoffet virke frisk og umiddelbart. Han har taget Naturalismens Motto i Arv og har haft »det guddommelige Mod, at udslette sig selv og helt forsvinde bag sit Værk«, som en af de store italienske Naturalister har sagt.

»*Fontamara*« er *Silone's* første litterære Arbejde. Det er skrevet i en fuldendt digterisk Inspiration. Alene Forordet lader ane, at man staar overfor et ualmindeligt kunstnerisk Temperament. *Silone* har været gennemglødet af sit Stof og besat af en Lidenskab for at fortælle sine Læsere Sandheden om det Emne, der har fyldt ham.

Han fortæller først lidt om den lille Landsby Fontamara deroppe i Abruzzerne — en fattig og ukendt By med et lille Hundrede faldefærdige Hytter omkring en forvitret Kirke. Bønderne raader kun over ringe og smaa Jorder.

»Alt gaar i faste, uforanderlige Baner. I en Maaned sparer man tyve Soldi sammen, i næste Maaned tredve, i Høsttiden maaske hundrede Soldi. I et Aar kan det blive til tredive Lire. Men kommer der saa Sygdom eller Ulykke, forsvinder Sparepengene. Og saa begynder man forfra igen. Tyve Soldi, tredive Soldi, hundrede Soldi. Og saa igen det samme.«

»De Begivenheder der fandt Sted i Fontamara i Sommeren 1929 rev pludselig Byen ud af den aarhundredgamle, dødlignende Sløvhed, den var nedsunket i. I Begyndelsen beskæftigede Pressen sig slet ikke med Sagen. Først da der var gaaet adskillige Maaneder, begyndte Rygterne at svirre baade i Italien og i Udlandet. Landsbyen Fontamara, der er saa lille, at den ikke findes afsat paa noget Kort i Verden blev pludselig Genstand for voldsom Diskussion. Den blev Symbolet paa store Dele af Italien.«

Om disse Begivenheder er det, Bogen handler. *Silone* genfortæller Beretningerne, saaledes som han har faaet dem fortalt af tre italienske Flygtninge, der opsøgte ham for at fortælle ham om, hvordan Fontamara gjorde Modstand mod det fascistiske Diktatur:

De ca. 100 forarmede Landarbejdere og Smaabønder, der udgør Fontamaras mandlige Befolkning, lever i fuldkommen Uvidenhed om de Forhold der hersker i Italien. De lever det samme ensformige, haarde og isolerede Liv, som deres Forfædre

har levet Slægtled efter Slægtled. Medens alting ramler udenom Fontamareserne, lever de videre i samme sindige Tempo som altid: de saar, de luger, beskærer Vinen, høster og saa om igen.

Det eneste Menneske i Byen, der har lidt Tilknytning til Omverdenen, er den gamle Skomager. Hans Erindringer ligger ganske vist noget tilbage i Tiden, han lever endnu i Mindet om den forrige Konge og om sin Soldatertjeneste i 90'erne, dengang Italien førte Krig med Abessinien.

Den eneste Kontakt, disse uendeligt uvidende og indskrænkede Folk iøvrigt har med Omverdenen og den nye Tid, er gennem de talløse nye Forordninger, Love, Skatter og Afgifter, der paalignes dem. Men saa en Dag kommer en af de nye Magthaveres Repræsentanter til Byen. — Det er en saakaldt Sortskjorte, et »Bymenneske« fra Provinshovedstaden. Han opsøger dem for at faa deres Underskrifter paa et Dokument. Bønderne er skeptiske og mistænksomme. Bymennesket snakker godt for dem, og da det endelig gaar op for de tunge Bønder, at det ikke drejer sig om hverken nye Love eller nye Skatter, gaar de i deres Naivitet ind paa at skrive under. Først for sent opdager de, at de er blevet overlistet til at underskrive et Skøde, ifølge hvilket Landsbyen giver Afkald paa sit eneste Vandløb, en Bæk, der er komplet uundværlig for deres Jorder. Det er Nabobyens Borgmester, en Ven af de nye Magthavere, der har gennemført Kuppet. Han har ved det underskrevne Dokument faaet Retten til at lede Vandløbet ind over sine egne Marker.

Forgæves løber de snydte Fontamaresere til Myndighederne, til Borgmesteren, til Sagføreren, til Præsten. Ingen kan eller tør hjælpe dem. Overdragelsen er formelt i Orden, og nu maa Fontamareserne gaa til Grunde. De mister Besindelsen og iværksætter en Ødelæggelseskampagne imod Godsejeren. De brænder hans Gærder ned, ødelægger Vandingsarbejderne, driver systematisk Sabotage.

Men ikke nok med det. I deres Uvidenhed om de politiske Forhold, har enkelte af Bønderne udtalt sig temmelig kritisk overfor Sortskjorten. De klagede over de slette økonomiske Forhold og over Bymenneskenes Tvang imod Landbefolkningen. Sortskjorten anede Mytteri og har indgivet Anmeldelse i Provinshovedstaden. En Dag, da de fleste af Mændene er taget paa Arbejde hos Godsejeren, ankommer 5 Lastbiler med Sortskjorter. De gennemroder Husene, slaar i Stykker hvor de kan, begaar grove Voldshandlinger mod Kvinderne og samler til Slut de faa Mænd, der er hjemme i Byen, ude paa Vejen. Under skarp Bevogtning underkastes de et Krydsforhør, og den sortklædte Anfører noterer sig disse forvirrede Individuers mere eller mindre taabelige og naive Svar paa en Række stupide Spørgsmaal om deres politiske Indstilling.

Ved et Tilfælde kommer nogle af Landsbyens Mænd tilbage til Byen, tidligt

nok til at drive Sortskjorterne paa Flugt; Anføreren for de oprørske Bønder er den stoute, ukuelige *Berardo*, en primitiv og ensom stejl Natur, der kæmper en bitter Kamp for at gøre sig fri og selvstændig. Denne *Berardo* har opgivet Haabet om at slaa sig igennem i Fontamara. Han vil væk, til Rom for at faa Arbejde der, saa han kan tjene tilstrækkeligt til at købe sig et Stykke Jord i Fontamara og gifte sig. Men ogsaa i Rom er der spærret af. Ingen Steder kan han faa Arbejde. Han bliver indviklet i en politisk Affære, bliver fængslet, og trods det han som fuldkommen politisk uvidende og desorienteret Individ er uskyldig, dømmes han. I Fængslet træffer han sammen med en socialistisk Politiker, og for første Gang hører han her om de undertryktes Sammenhold og Kamp mod Undertrykkerne. Og hans sidste Ord til den fremmede er: Hjælp du dem hjemme i Fontamara.

Men det er for sent.

Sortskjorterne har raseret Fontamara, de kom for anden Gang til Byen i deres store Lastvogne, og denne Gang var det Alvor. Med Maskingevæernerne har de ødelagt Byen og skudt Befolkningen ned. Kun et lille Antal af Fontamareserne lykkedes det at flygte op i de vildsomme Skovdistrikter i Abruzzerne, hvor det var umuligt for Modstanderne at forfølge dem.

Mellem disse Flygtninge er ogsaa de tre Fortællere, som det lykkedes at slippe over Grænsen Nord paa.

*

Med sikkert Instinkt for Fontamaresernes sproglige Enkelhed og med sit første Haands Kendskab til deres Livsvaner og Tænkemaade, genfortæller *Silone* de rystende Begivenheder i Fontamaresernes eget simple og djærve Sprog. Der er ingen medlidende Sentimentalitet i Fremstillingen. Det er en karakteristisk Blanding af tørt Lune og primitiv stærk Følelse. De dramatiske Begivenheder taler deres eget fyndige Sprog, *Silone* søger ikke at blande sine egne Meninger ind. Bogen er fuldkommen fri for bevidst Tendens.

Men den er klar og entydig i sin Fremstilling. *Silone* er selv Fontamareser, han kender deres Liv ud og ind, han føler med dem i deres Harme over de hensynsløse og ødelæggende Overgreb. Og af dette Kendskab og denne Indignation opstaar den Enkelhed og Maalbevidsthed i Fremstillingen, som vi kender den fra en anden af vor Tids store Prosaister, *Panaït Istrati*.

Hemmeligheden ved *Silone's* Forfatterskab er hans udtalte Evne til at skære igennem sit Stof og skelne mellem væsentligt og uvæsentligt. Der er ikke overflødige Ord i hans Fremstilling. Hans menneskelige Forstaaelse faar Udtryk i det tørre bondske Lune. Hans Naturskildringer glider ind som den naturlige Baggrund for de nøjsomme og haardt slidende Bønders Liv, og han ofrer ikke mere Plads paa

den, end der tilkommer den i en Landarbejders Liv. Der er ingen Plads for lyriske Udbrud.

Det er Alvor, Kendsgerninger, ikke Litteratur i nogen traditionel Forstand. Med sin teoretiske Viden om Politik og Økonomi, lader *Silone* sig ikke et Øjeblik forlede til Fejlslutninger. Sandheden og intet andet end Sandheden, er hans Motto.

I det Bind Noveller, *Silone* udsendte for et Par Aar siden, tegner han nogle Situationer og Billeder fra sit Hjemland. Det er ogsaa her Bøndernes Kamp for deres Jord og deres Frihed, der skildres. Den første af Fortællingerne »*Rejsen til Paris*« er bygget over samme Motiv, som laa til Grund for Bondeføreren Berardo's Skæbne i Rom.

En ung Bonde beslutter sig til at rejse til Frankrig for der at søge den Frihed og det Arbejde, han ikke kan faa i sit Hjemland. Uden at ane, hvad han indlader sig paa, bliver han trukket ind i de politiske Uroligheder i Rom. Han udnyttes af politiske Provokatører, bliver fængslet, men frigives paa Grund af manglende Beviser. Han kommer derpaa i Forbindelse med en Jernbanearbejder, der skjuler ham i en tom Godsvogn. Han bliver stoppet ned i en stor tom Kasse, der bliver sømmet til. Det er en Fremgangsmaade, som Jernbanearbejderen tidligere har benyttet for at hjælpe Anti-Fascister ud af Italien.

Her ligger nu Bonden i samme ubekvemte Stilling i flere Døgn, faar hverken vaadt eller tørt og tør ikke forlade sit Skjulested af Angst for at blive nappet. Fuldkommen udmattet af Træthed, Smerte, Søvnløshed og Sult bliver han liggende i Kassen i fem Døgn og bliver saa fundet af den samme Jernbanemand paa Stationen i Rom i en Tilstand af Sindssyge og Forkommenhed, saa han først efter flere Ugers Forløb kommer saa meget til Hægterne, at han kan vende tilbage til sin Landsby.

*

Silone har givet denne Skildring med behersket og ligevægtig Fortællerkunst, en af disse Episoder, der efterlader et Indtryk af Anspændelse og fuldkommen Magtesløshed, som ikke er til at ryste af sig igen.

En anden af Samlingens Noveller gengiver en Situation, der er særegen for Diktaturlande, hvor Angiveri og Spionage flourerer.

En fascistisk Stikker er blevet dolket af nogle oprørske Bønder oppe i Norditalien. En af Egnens store Førere, en stout og fri Bonde, finder Manden og faar ham anbragt i sit Hjem. Bonden véd ikke hvem det er han har taget til sig. Men i de Tider var det bedst for en Sikkerheds Skyld at fjerne alle Spor af Voldsomheder. Derfor og ogsaa af menneskelige Grunde tager han den saarede til sig.

En skønne Dag — da Spionen er kommet til Kræfter igen — forsvinder han fra Gaarden og har i Farten sikret sig alt hvad der var at finde af kompromitterende

Papirer i Bondens Skabe og Skuffer. I sin Forfærdelse over, hvad der nu vil komme, i Raseri over sin egen Dumhed bliver Bonden grebet af utæmmelig Vildskab. Hans Magtløshed er absolut, han er prisgivet, forraadt. Og al hans indestængte Harme og Fortørnelse mod det infame og usle System faar Udløsning, da han med sin Brændeøkse kaster sig over en Ræv, der er blevet fanget i Rævesaksen ude bag Gaarden. Han hugger den ned, masakrerer den saa der ikke bliver andet tilbage af Dyret end en indfiltret Klump af Blod, Skind, Kød og blottede Benstumper.

Med eminent Fortællekunst har *Silone* forstaaet i saadan en ganske kort Skildring at give Udtryk for den latente, stadig ulmende Misfornøjelse og Harme, der hersker i det italienske Folk.

*

Det er selvfølgelig umuligt at give en udtømmende Analyse af en Forfatter, der endnu kun staar ved sin Begyndelse. *Silone* er kun 35 Aar, men hans tre Bøger giver Indtryk af et Talent, der baade forstandsmæssigt og kunstnerisk er paa Højde med Tidens bedste Navne. At hans Bøger har et udtalt politisk Præg, betyder her kun en Styrke. *Silone* hører til de Mennesker, der søger et Midtpunkt i deres Tilværelse. Det kan kun give hans Forfatterskab en vis Rygrad, og det medfører den Klarhed i hans Emnevalg og Behandling, der betinger et enkelt og primitivt Kunstværk.

EUROPAS UFORENEDE — ELLER FORENEDE STATER

AF H. STENHOLT LAURSEN

At de europæiske lande, geografisk og kulturelt, hører sammen, er en uomtvistelig kendsgerning. Men at Europa ogsaa økonomisk set har fælles interesser, er sikkert ikke endnu gaaet op for de europæiske folk.

Den splittelse, der i vore dage raader i Europa, tyder i al fald ikke paa, at tendensen gaar i retning af at gøre vor verdensdel til en økonomisk enhed. De mellemfolkelige tilstande er af en saadan art, at man, dersom der ikke snarest indtræder en forandring til det bedre, har al mulig grund til at frygte det værste med hensyn til Europas fremtidige skæbne. Høje toldmure og skærpede indførselsforbud forhindrer den frie og naturlige samhandel mellem staterne, fordyrer varerne, og er medvirkende til at Europa ser sig overskyldt af fremmede produkter fra øst og vest.

Kaprustningstendenserne antager mere og mere de mest vanvittige former. Tidspunktet for en gentagelse af verdenskrigen synes at rykke nærmere og nærmere for hver dag, der gaar.

Dette, at en ny europæisk krig efter al sandsynlighed vil betyde Europas undergang som verdensmagt, forhindrer ikke statsmændene i at fortsætte deres for Europas folk saa skæbnesvangre politik, til trods for at fremragende politikere aabent og ærligt har udtalt, at en vedvaren af de nuværende tingenes tilstand, uundgaaeligt vil føre til en katastrofe.

Tiden er nu inde til at sende et advarende raab ud over Europa, til de regeringer, der saa hensynsløst handler med en hel verdensdels skæbne. Den nulevende generation kan ikke med god sindsro se fremtiden i møde. Lad mig her i forbigaaende bemærke, at folkeforbundet en gang for alle har vist sin manglende evne til at løse de internationale problemer. Verden har afgjort stillet større forventninger til denne institution, end dens organisation har kunnet opfylde.

Det er derfor naturligt, at enhver, for hvem problemerne krig eller fred, kaos eller plan ikke er ligegyldige smaating, stiller sig det spørgsmaal: Hvor er vejen, der fører ud af al denne elendighed. Under hvilke former er det muligt at skabe en varig fred indenfor Europas grænser, politisk og økonomisk.

Tanken om at samle de europæiske lande i et økonomisk statsforbund er ældgammel. Talrige er de planer, der har været fremme med henblik paa at virkeliggøre et saakaldt »Paneuropa«.

For de fleste af disse forslag gælder dog, at de har været mere eller mindre utopiske, nogle ret imperialistiske.

En af de mænd, der har været med til at bane vej for sammenslutningstanken, er den store tyske filosof, Emanuel Kant. Længe før ham havde tanken været fremme, men det var Kant forbeholdt i sit skrift: »Den evige fred«, der udkom i aaret 1795, at fremlægge en mere klart udformet teori angaaende bemeldte spørgsmaal. Dermed var vejen banet for en saglig drøftelse om betimeligheden af et europæisk forbund. I aarene derefter og helt op til vor tid, vedbliver tanken at spørge i visse statsmænds hjemmer.

Den mand, der i vore dage har lagt det største arbejde i virkeliggørelsen af Kants lære, er uden tvivl grev Richard Coudenhove-Kalergi, som i 1923 i sin bog: »Paneuropa« offentliggør sit klart detaljerede programskrift for Europas forenede stater. Samtidig med udsendelsen af sin bog, startede Coudenhove-Kalergi Paneuropæisk Union, hvis formaal er at virke for en sammenslutning af de europæiske stater til et politisk-økonomisk statsforbund, grundet paa ligestillethed og fred. Coudenhove-Kalergi gaar skarpt i rette med folkeforbundet, som han mener har taget en opgave op, det ikke magter at løse. Man maa organisere Europa, før man kan organisere verden. Dog ønsker han ikke at afskaffe folkeforbundet, men at reorganisere det, thi, bristen i folkeforbundet ligger ikke i dets væsen, men i dets organisation.

I 1925 henvender Coudenhove-Kalergi sig derfor til nationernes forbund med et forslag om, at Paneuropa skulde optages som regional enhed i forbundet. Dette skulde anerkende den paneuropæiske union, medens England og Sovjetrusland skulde betragtes som autonome undergrupper. Samtidig skulde forbundet blive verdensomspændende og præstationsdueligt.

Man maa her lægge mærke til, at England ikke er medtaget i planen om den europæiske statsorganisation. Dette motiveres med, at England udgør en verdensdel for sig, og at dets koloniale interesser kun vilde være en kilde til indre og ydre stridigheder. Et Europa, til hvilket Australien, Kanada og Sydafrika hører, er ikke længere et Europa, men et interkontinentalt verdensvælde.

Man kan heroverfor indvende, at faren for krig jo ikke er mindre, fordi England holdes udenfor organisationen, men tværtimod større.

England har saa stærke forbindelser med det øvrige Europa, at det retteligt hører hjemme blandt de europæiske stater, dersom det skal lykkes at skabe et virkeligt, holdbart økonomisk statsforbund. Tilsidesættelsen af England er ogsaa det, der har vakt de fleste indvendinger mod den paneuropæiske idé.

Paneuropa er først og fremmest en økonomisk organisation. Den første og største opgave bliver da oprettelsen af en europæisk toldunion. De klassiske eksempler paa en saadan foranstaltning har man fra Tyskland og Frankrig.

Den preussiske toldforordning oprettedes i aaret 1818, hvorved de nogleogtreds toldskrander der havde bestaaet indenfor den preussiske stat bortfaldt.

I begyndelsen blev der udefra rettet de heftigste angreb paa dette toldforbund. Men efterhaanden sluttede flere stater sig til. Andre tyske smaastater, der indsaa fordelene ved det økonomiske samarbejde, dannede i de efterfølgende aar lignende foreninger. Disse, samt det preussiske forbund, sluttede sig sammen i aaret 1834 og dannede det store tyske toldforbund, omfattende hele det tyske rige. Det tyske toldforbund bestod indtil 1864, og medens alt andet styrkede sammen under revolutionsaarene, bestod dette.

Den store franske revolution afskaffede en mængde lokale toldskrander og gjorde Frankrig til en økonomisk enhed. Som forbillede for det fremtidige økonomiske Europa, staar dog det tyske toldforbund.

Dersom ikke Europa slaar ind paa denne vej, vil det europæiske kontinent langsomt men sikkert gaa sin økonomiske ruin imøde.

Selvfølgelig vil endnu flere foranstaltninger end de allerede nævnte være paa-

krævede. En af de første betingelser for sikringen af den europæiske fred maa være, at de indlemmede stater bringer deres rustninger ned paa det minimum, der er nødvendigt for at kunne løse de eventuelt opstaaende politimæssige opgaver. Ligeledes vil det være af en vis moralsk og praktisk betydning, om de europæiske skoler indfører undervisning i et fælles sprog, engelsk eller esperanto.

Nu vil nogle maaske betegne hele denne plan som den rene utopi, andre mere idealistiske vil gaa endnu videre end jeg og stille krav om et verdensomspændende internationalt fredsrig. Naturligvis er det sidste idealet, hvorpaa menneskeheden haaber og tror, dets realisering ligger dog saa langt ude i en fjern og uvis fremtid, at man gør bedst i at skyde denne skønne drøm bort til fordel for et mere positivt dagskrav. Men vi maa arbejde og kæmpe for dette maal i det paneuropæiske samfund. Derfor maa Paneuropa ikke tjene imperialistiske synspunkter, hverken af den ene eller den anden art. Der bør optages forhandlinger med de ikke-europæiske magter for om muligt at naa til enighed om internationalt samarbejde og international afrustning. Paneuropa er saaledes det første skridt paa vej mod verdensfællesskabet.

For den socialistiske arbejderbevægelse vil det forenede Europa være af en uvurderlig betydning. Den økonomiske og politiske fred vil afgive de bedste betingelser for et socialistisk opbygningsarbejde. Ikke alene de forskellige landes regeringer men ogsaa arbejderpartierne vil række hinanden haanden over grænserne til løsning af fælles opgaver.

Paneuropa giver muligheder for fred, men ogsaa for kamp — kamp for det, der endnu kun er fremtidsmusik, det socialistiske samfund.

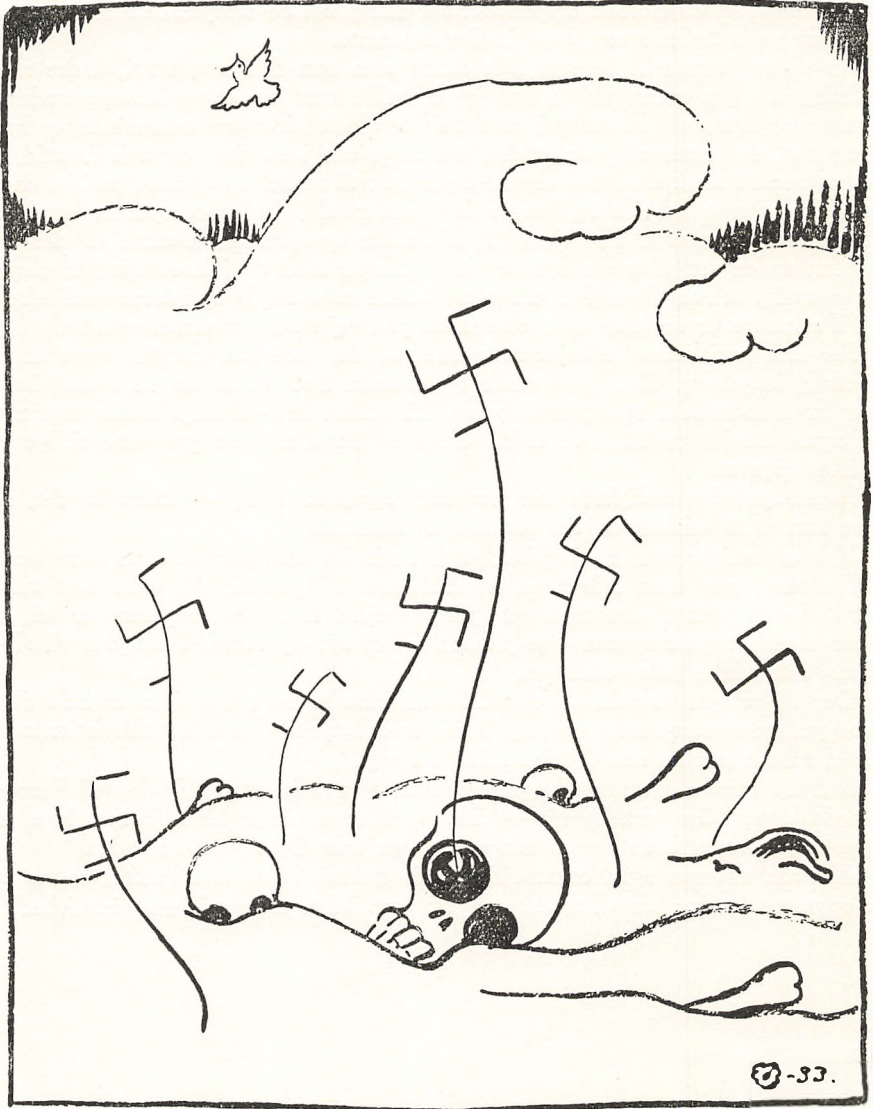
Men er mulighederne da i øjeblikket til stede for skabelsen af dette store værk?

Desværre maa man indrømme, at diktaturet i Tyskland vil være den største hemsko for et positivt europæisk opbygningsarbejde. Men den dag kommer vel, da det nuværende regimente maa vige pladsen for et nyt og bedre. I længden vil »Der Führer« ikke kunne holde stillingen.

Der vil vel gaa maaske 10 aar, 20 aar, maaske mere, før tiden er inde til at paabegynde den europæiske samling. Men hvad betyder denne forholdsvis korte tid imod det store resultat som folkene stilles i udsigt.

Lad saa gnavne og gammelkloge pessimister blot raabe utopi. En dag vil Europas forenede stater blive virkelighed — ikke fordi menneskene bliver bedre, hvad de næppe gør — men fornuften vil tvinge Europas folk til at finde hinanden.

Allerede nu maa agitationsarbejdet paabegyndes. Naar alle kræfter sættes ind paa opgavens løsning, da vil maaske dagens utopi blive morgendagens virkelighed.

SOCIALDEMOKRATISK UNGDOMSORGANISATION FOR 25 AAR SIDEN

AF ERNST CHRISTIANSEN

Nedenstaaende Artikel, der er skrevet i Anledning af et 25-Aars Jubilæum i D. s. U. i Roskilde, viser, hvor stor Forskel, der var paa Datidens og Nutidens Ungdom.

Aarene efter Aarhundredskiftet var en politisk meget livlig Tid.

De var det over hele Danmark: Venstres Tiltræden som Regeringsparti efter Systemskiftet 1901, Brydningerne og Spaltningerne i Venstre samt Arbejderbevægelsens stærke Fremmarch, var de store Træk i disse Aars politiske Forhold Landet over.

De var det i høj Grad i Midtsjælland og Roskilde. Kampen for og imod Alberti, — og det var ikke alene en Kamp om Albertis Hæderlighed, men tillige en Kamp mellem Storbonde-Reaktion og Smaaabønder og Arbejderes Frisind, — var en lokal Begivenhed. Hans Fald rystede Sindene og vendte dem mod de politiske Problemer. I selve Roskildekredsen stimuleredes den politiske Interesse yderligere gennem en Række hyppige Valg og Suppleringsvalg til Folketinget.

Alle disse politiske Forhold var en Del af den Baggrund, af hvilken Socialdemokratisk Ungdomsforening i Roskilde sprang frem for 25 Aar siden. Den politisk vaagne Ungdoms Interesse var vendt mod de store politiske Diskussionsmøder. De livfulde Vælgermøder i Roskildekredsen mellem den konservative Red. Asger Karstensen og Henrik Nielsen, var os ikke nok. Langvejs spadserede vi ofte i disse Aar for at kunne overvære Holmgange mellem f. Eks. Alberti, Bransager og Oscar Jørgensen, eller de store Folkemøder i Klosterskoven og Herthadalen.

At danne en socialdemokratisk Ungdomsforening skulde synes en meget naturlig Ting for saa politisk interesseret Ungdom, selv i en saa konservativ By som Roskilde. For Roskilde var dengang en meget konservativ By — mere end vi unge egentlig helt anede. Jeg har senere iagttaget, at enkelte andre Byer, bl. a. Viborg, har været præget af en social Lagdeling og politisk aandelig Snæverhed, som Roskilde dengang var. Det var de gamle Stiftsbyer, som havde dette Præg. Nu har Roskilde en socialdemokratisk Borgmester, men i de Aar var Konservatismen mere rodfæstet i Roskilde end i nogen anden By. Et Jernbaneknudepunkt var Byen, men det var som om Togene, der raslede gennem Roskilde, lod selve Byen ligge hen, næsten i en Tornerosesøvn, industrielt og aandeligt. Eller maaske var det København, som særlig i disse Aar sugede alt til sig.

Men i denne konservative By dannedes altsaa i Foraaret 1910 en socialdemokratisk Ungdomsforening. Dog ikke paa Initiativ af Byens egen Ungdom, men paa

Tilskyndelse udefra. En lille Annonce i de lokale Blade bekendtgjorte et Møde paa »Fjordvilla« med Typograf Marinus Kristensen som Taler. Synderlig mange indfandt sig ikke til Mødet, men dog nok til, at vi, der var kommet, enedes om at afholde et nyt Møde hurtigst mulig til endelig Stiftelse af en socialdemokratisk Ungdomsforening. Og paa dette Møde, hvor S. U. F.s Næstformand, Chr. Jensen var Taler, kom da Socialdemokratisk Ungdomsforening for Roskilde til Verden.

Det var nu ikke den første socialistiske Ungdomsforening i Roskilde. Nogle Aar i Forvejen, vistnok Vinteren 1905—06 stiftedes efter et godt besøgt Møde i Fjordvillas store Sal en socialistisk Ungdomsforening. Det blev den da meget kendte Fru *Elna Bjarnholdt*, som blev Formand. Bestyrelse og Medlemmer var alle *meget* unge. Ja, saa unge var vi, at vi egentlig opfattede Fru Bjarnholdt, der vel maa have været først i Tyverne, som næsten for gammel i en Ungdomsforening. Fra denne Ungdomsforening, der iøvrigt var *meget* revolutionær, erindrer jeg en Drøftelse om mulig Afholdelse af et Friluftsmøde ved Havnen. Vi var næsten alle enige om, at den Slags Agitation jo mindede om Frelsens Hær, og at det ikke kunde gaa i Roskilde. Selv Fru Bjarnholdt, der dog var Københavner, delte denne Opfattelse. Ak ja, vi var meget unge og meget revolutionære — men dog knapt saa revolutionære, som vi selv troede. — Men sagt med faa Ord: Trods Fru Bjarnholts Dygtighed, gik Ungdomsforeningen i 1905—06 ikke. Den sygnede stille hen. Men den havde givet en Gruppe Lærlinge Forbindelse med Socialismen paa en anden Maade, end det var sket og skete gennem Dagspressen. Det blev siden hen ikke helt uden Betydning for adskillige af dem.

S. U. F. stiftedes i 1910 under tilsyneladende langt mindre gunstige Vilkaar. Men den kom dog til at trives meget bedre. Fra første Færd var dens Medlemsstab lidt ældre. Fra 18 til ca. 25 Aar. Medlemmerne rekrutteredes fra Byens Haandværkslærlinge og unge Svende samt fra Portørerne paa St. Hans Hospital. Dens første Formand var ansat paa St. Hans Hospital. Det var Portør, nuværende Chauffør *Peter Henriksen*. Kassereren var Træskomager Hansen-Glim. Jeg fungerede som Sekretær. Vi startede med 20 Medlemmer. Inden længe havde vi tredoblet Tallet og senere steg det endnu mere.

Som Taler optraadte i den første Periode Marinus Kristensen meget hos os. En Tid var Marinus K. paa Højskole hos Bredsdorff som Elev. Det var den eneste Tid, da der var Forbindelse mellem Højskolen og Byens Arbejderungdom. Vi havde en Række vellykkede Diskussionsmøder med de Konservative. Da der om Sommeren 1910 afholdtes den store internationale Kongres i København, foranstaltede vi særlig Møde om denne. Vi arrangerede Sommerfest. Kort sagt: Der var megen

Virkelyst, og det gik godt fremad. Efter et Aars Forløb var der skabt en — skulde man tro — nogenlunde solid Forening. Men en Nedgangsperiode satte hurtig ind.

Dengang var Tiderne heldigvis saadan, at Ungdommen kunde skifte Arbejdsplads. Og Ungdommen dengang følte ikke den knugende Frygt for Arbejdsløshed, som Ungdommen i Dag. Egentlig tror jeg, at alle vi unge Arbejdere paa det Punkt tænkte meget overmodigt med den gamle Vending: »Der vokser Rugbrød'er paa andre Værksteder, end det jeg er paa i Dag.«

Men dette førte til, at Arbejderungdommen skiftede hyppigt fra By til By. For de sjællandske Provinsbyer spillede det tillige en stor Rolle, at København drog Ungdommen til sig. Endelig flyttede Soldatertjenesten rundt med mange.

Foraaret 1911 var det, som om Ungdomsforeningens Medlemmer som Trækfugle fløj andet Steds hen. Det gjaldt Ungdommen fra Hospitalet. Det gjaldt de unge Haandværkere. Lad mig her nævne, at nuværende Folketingsmand William Willumsen, som havde været Formand fra Efteraaret 1910, rejste til Nakskov. Jeg selv maatte sammen med flere Kammerater til Soldatertjeneste i Aalborg.

Hen paa Aaret 1911 vendte jeg tilbage til Roskilde. Da laa Ungdomsforeningen nærmest død hen. Vi fik Liv i den, dog ikke saa godt som Aaret før. Jeg valgtes til Formand, men det blev kun kortvarig. De sidste Dage i Marts 1912 fik jeg Arbejde i København. Dermed ophørte min direkte Medvirken i Ungdomsforeningen i Roskilde. Senere hen kom jeg som Formand for Forbundet atter i Føling med nogle af de gamle Kammerater. Men *det* er en anden Historie.

— Spredte har disse Erindringer været, som jeg efter Ungdomsforeningens nuværende Ledelses venlige Opfordring har skrevet om Foreningens første Periode. Maaske vil D. s. U.ere af 1935 synes, at det ikke var særlig imponerende, hvad dengang udrettedes. Og det skal jeg ikke bebrejde dem, navnlig da Ungdom helst aldrig bør lade sig imponere. Men i hvert Fald: Begejstring ejede de unge Mennesker, som i 1910 startede den nu jubilerende Forening. Maatte der altid hos Arbejderungdom være den samme Begejstring for Socialismen.

DET OMSTRIDTE LAND

EN RIGSDANSKERS TANKER OG INDTRYK

Under Ophold i det gamle Land skænker den jævne Mand i al Almindelighed aldrig det sønderjydske Spørgsmaal en Tanke. Bliver man ved Læsning tvunget til at beskæftige sig med Spørgsmaalet, eller hører man om de Vanskeligheder, som vore Landsmænd i Grænselandet har at kæmpe med, trækker man paa Skuldrene, skubber det hele bort fra sig med Ordene: Vi har ikke andet end Ulejlighed af Sønderjyderne, havde Tyskerne endda beholdt dem, den Gang de havde dem. Jeg ved, at denne Tankegang er meget udbredt hos Mennesker af alle Partifarver i det gamle Land; den er ikke blot udbredt, men den fastholdes med en Haardnakkethed og en Nidkærhed, som er en bedre Sag værdig. Selvfølgelig kommer saadanne Udtalelser ikke offentlig frem, det skal man nok vogte sig for, men Forholdet er nu en Gang saaledes, og der gaar sikkert mange Aar, før det rettes.

Den, der tror, at en overlegen og overbærende Behandling af hele det store og brændende Spørgsmaal, *Sønderjylland*, er nok til at klare Begreberne, fejler grundigt. Et Skuldertræk og saa væk med det hele hjælper lige saa lidt paa Klaringen af dette Spørgsmaal som paa ethvert andet. Jeg behøver ikke at lægge Skjul paa, at jeg hørte til dem, der havde den Opfattelse, men ganske kort Tids Ophold i Grænselandet er nok til, at man ændrer Opfattelse, eller lærer at forstaa, at Spørgsmaalet *Sønderjylland* i sig bærer noget alvorligere og dybere, end man havde tænkt sig.

Den skandaløse Propaganda, der føres af enkelte politiske Partier og Bevægelser, der har taget Patent paa Nationalitetsfølelsen, gør det meget vanskeligere at klare Spørgsmaalet, end det er i Forvejen. Rigsdanskere slutter sig til disse Bevægelser i Troen paa, at de gavner en stor og ædel Sag, og saa er Forholdet det stik modsatte: Man skader mere, end man gavner. En Politik, der stadig søger at ophidse de nationale Modsætninger, vil aldrig kunne skabe Ro i et Grænseland, der maa arbejdes med Smidighed og Forsigtighed, der maa skabes Tiltro og Forstaaelse, men først og sidst, der maa vindes Respekt. Kun derigennem opnaas der Resultater til Gavn for et Grænselands Befolkning.

Ethvert Menneske, der fødes, har i sig en kostelig Skat — *Nationalitetsfølelsen*.

Selv om et Menneske, der fødes af danske, tyske, engelske eller svenske Forældre udenfor Hjemlandet, aldrig opnaar at se dette, saa vil der altid, naar Landets Navn nævnes, i dets Hjerte røres Strenge, hvis Eksistens man ikke hidtil havde anet. Det er ligesom der bestaar et usynligt Forhold mellem det enkelte Individ og den Nation, hvorfra det er fremsprunget.

Det er en ganske forkert Opfattelse, at den russiske Arbejder i Dag døjer Sult og Nød, at han lever i den dybeste Elendighed, fordi han tror, han derved skaber bedre og lysere Kaar for Arbejderne i *andre* Lande. Nej, han gaar ind i det haarde og opslidende Arbejde for at gavne sit Land, for at bringe *Rusland* paa Fode igen, frem til en Nation i første Række. Han er saa besjælet af Nationalitetsfølelse, som noget Menneske kan være det.

Nationalitetsfølelsen er noget stort og ædelt, som er givet det enkelte Menneske i Vuggegave — den, der ikke er i Besiddelse deraf, er ikke noget naturligt Menneske. Det er beskaaret Forældre, Lærere, eller hvem der nu ellers kommer i Forbindelse med Børnene, at værne om denne Følelse, saa den bliver det, den virkelig er — ægte Hjemstavnsfølelse. Men desværre, mange forstaa ikke det Ansvar, der er paalagt dem. Inficeret af forskellige Bevægelser gaar de over Gevind, Nationalitetsfølelsen besmittes, den faar sygelige Udvækster, som vanskeligt fjernes igen, og udvikler sig til *Nationalisme*.

Naar Nationalitetsfølelsen naar dertil, bliver den farlig. Ikke blot for de Mennesker, den har angrebet, men for Nationerne og Verdensfreden. Man vil forstaa, hvilke Forbrydelser de Partier og Bevægelser, der ser deres fornemste Opgave i altid at pace en nationalistisk Agitation frem, gør sig skyldige i. Og Forbrydelsen bliver ikke mindre, naar Skuepladsen henlægges til Grænselandet; thi der betyder det simpelthen en Skærpelse af de nationale Modsætninger og en Mindskelse af Sikkerheden for Fredens Opretholdelse.

Kærlighed til Hjemstavnen er altsaa ikke noget specielt sønderjyds Fænomen, som man altid har haft Indtrykket af. Denne Følelse vil altid være mere udpræget i Grænselandet end i det øvrige Land. At den for Sønderjydernes Vedkommende er særlig stærk, skyldes nok Tiden fra 1864 og indtil Genforeningen, da man var underlagt en anden Nation — hvor det ansaas for en Forbrydelse at vise den naturlige Nationalitetsfølelse.

Kærligheden til Landsdelen har betydet haarde Aar for de fleste af Befolkningen, men Verdenskrigen og Aarene, der fulgte, var de haardeste. Efter Genforeningen en forarmet Landsdel, udpint og udhungret, alt slaaet i Stykker, Hjem ødelagt, Menneskeliv gaaet til Grunde og manges Eksistens for Livstid ødelagt. Det var drøje Aar at se i Møde, men Sønderjyderne var beredt til at gaa ind i Arbejdet for at genopbygge deres Landsdel, ganske som de russiske Arbejdere.

Paa fredelig Vis skulde Arbejdet genoptages, og paa en ny Krig turde ingen tænke efter Verdenskrigens Rædsler.

Men saa begyndte Kapitalens Spekulation. De nationalistiske Bevægelser kom

frem. Kravene meldte sig, og fra visse Sider i det gamle Land lød det: Kræv bare, vi staar ved jer Side. I Nøden griber man efter selv den ringeste Redningsplanke, omend man godt indser, at Chancerne for at komme i Land er minimale.

Det gav mange Særbevægelser Vind i Sejlene — for en Tid. Den jævne sønderjydske Arbejder lod sig imidlertid ikke saa let lokke med til Galmandsværk. For ham gjaldt det om at opbygge det ituslaaede ved sine Hænders Arbejdskraft. Hans nøgterne Betragtninger over Kendsgerningerne rokkes end ikke af den vildeste, nationalistiske Agitation. Der er selvfølgelig altid en og anden, der løber med, grebet af Begejstringens Rus, men en Dag vaagner han op igen og ser, at han har været paa Jagt efter en Lysstraale, som han ikke kunde fange. Han lærer at forstaa, at kun et virkeligt Arbejde med de faktiske Forhold bringer Resultater.

Derfor staar den sønderjydske socialdemokratiske Arbejderbevægelse stærk i Dag. Den kommunistiske Bevægelse var en Overgang ret stærkt fremme, men for hver Dag, der gaar, gaar den et Skridt nærmere sin Undergang, i hvert Fald i Sønderjylland.

Nationalsocialismen er ret begrænset, og den optræder ret spredt. Den nære Forbindelse med Tyskland og Begivenhederne der gør, at hos Arbejderne er det meget vanskeligt at vinde Gehør for dette Partis Programpunkter. De egner sig ikke for det danske Gemyt. Derfor er det ogsaa i de fleste Tilfælde Folk med ikke helt fine Papirer, man finder indenfor disse Rækker.

Men Ungdommens Stilling under saadanne Forhold vil altid være den vanskeligste. Ungdommen er altid let at begejstre og skal ogsaa være det. Derfor vinder alle disse særprægede Bevægelser med forkvaklede Samfundsideer altid en vis Lydhørhed blandt Ungdommen. Men ligesom Begejstringen hurtigt tændes, slukkes den let igen. Lidt Modgang, saa slaar man over paa en anden Bov, idet man erkender, at kun et fornuftigt positivt Arbejde kan føre til det rigtige Maal. Arbejderungdomsbevægelsen har derfor i Sønderjylland en mægtig Opgave.

Heldigvis har der ogsaa altid været Kammerater, der har haft Mod og Arbejdsvilje til at tage dette Arbejde op. Det har ikke altid været let for disse at skulle kæmpe paa de mange Fronter paa samme Tid, men de holdt ud, i Dag kan de se gode Resultater af deres Indsats. Ikke blot har Kampen med de forskellige Bevægelser vanskeliggjort Arbejdet, men en mere alvorlig Faktor har gjort sig gældende. Kommer man ind i en Forsamling af sønderjydske Ungdom, undgaar man ikke at lægge Mærke til den Mangel, der er paa unge Mennesker i Alderen 17—20 Aar. Dette skyldes det meget lave Antal Børnefødsler i Aarene under og lige efter Verdenskrigen. De fleste Unge i denne Alder er tilflyttede Rigsdanskere. Det er klart, at det vil være en mægtig Opgave at arbejde ogsaa under Presset af en saadan Faktor. Heroverfor staar jo selv det mest arbejdsomme Menneske magtesløs. Men ved et energisk

og maaltid Arbejde lykkes det at faa de helt unge og de lidt ældre unge — hvis man da kan bruge et saadant Udtryk — til at gaa ind i Arbejdet sammen, og det lader sig flot gøre, naar man blot hele Tiden har for Øje, at det samme Maal vinker i det fjerne. Ungdommen i Sønderjylland har en meget fin Sans for Politik, det har den ældre Sønderjyde ogsaa, men igennem Samtaler med dem kommer det til at staa klart for een, at de udenrigspolitiske Spørgsmaal interesserer mere end de indenrigspolitiske. Det ligger en Sønderjyde i Blodet. Han ved, at de Begivenheder, der skal ændre hans Livsførelse, kommer udefra, og under udenrigspolitisk spændte Forhold er hans Øje stadig rettet udefter. Ingen hilste saaledes Udenrigsminister, Dr. Munchs Standpunkt i Genève med større Glæde end de sønderjydske Arbejdere. De forstod, at der var ikke andet at gøre. Ethvert andet Standpunkt vilde øjeblikkelig have gjort de nationale Modsætninger mere spændte, end de var i Forvejen.

Den jævne Sønderjyde ser med Gru hen til en kommende Krig. Han ved, at hvis Danmark blandes ind deri, saa vil Sønderjylland til enhver Tid være Stødpuden. Han ved det, men han gaar ikke og praler med det. I alvorlige Stunder tænker han maaske over det, men overfor andre lader ingen sig mærke med noget, undtagen de nationalistisk opblæste Individuer, der ser en Fordel heri og skal gøre sig interessante.

Sønderjylland har døjet meget, og mere vil sikkert komme, men den jævne sønderjydske Arbejder er i Dag forrest i Kampen mod nationalistiske Fusentaster der udsætter hans Hjemstavn for Fare. Han har prøvet, hvad det vil sige at gaa igennem haarde Aar, han ønsker ikke, at hans Børn, der nu vokser op, skal gennemgaa de samme Lidelser. Derfor samles ogsaa Størsteparten af dem under de socialdemokratiske Faner som et enigt og samdrægtigt Bolværk mod de forskellige Forsøg, der gøres for at skabe Uroligheder. Ungdommen er med i dette Arbejde, og den rigsdanske Ungdom bør ogsaa være med. Den Dag, det lykkes at skabe den rette Forstaaelse af det sønderjydske Spørgsmaal blandt den rigsdanske Befolkning, og specielt blandt den rigsdanske Ungdom, da vil meget være naaet, og da vil ingen sige: Gid vi aldrig havde faaet Sønderjylland tilbage.

Carl V. Kittelmann.

ELEVFORTEGNELSE

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE

1. *Det kooperative Kursus 1934.*

- Andersen, H. Emil, Arbmd., Pandrup.
 *Christensen, Erik, Folmer, Arbmd., Mimersgade 107, 3., Kbhvn. N.
 * — , Christian, I., Handelslærling, Aalborg.
 * — , Harry, Kolonilærling, Kayrødsgade 36, Aalborg.
 * — , Holger Vaupell, Handelsbetjent, Torvegade 66, Esbjerg.
 *Christiansen, Allan, Mælkeriarbejder, Tøndergade 13, 5., Kbhvn. V.
 * — , Knud Vagn, Lærling, Norgesgade 3, Aalborg.
 *Esbensen, Hans, Landarbejder, Østerby pr. Kegnæs.
 *Kittelmann, Carl V., Journalist, Sønderborg Social-Demokrat.
 Laursen, Albert, Arbmd., Blegdammen 3, Aarhus.
 *Møllerup, Gunnar, Kontorelev, St. Blichersgade 25, Randers.
 Nielsen, Svend Ove, Kontorist, Lønstrupvej 24, Vanløse.
 *Petersen, Børge, Kleinsmed, Nørregade 37, Ringsted.
 * — , John, Ekspedient, Vigerslev Allé 128, Kbhvn. Valby.
 *Prehn, Ernst, Kommiss, Bredalsvej 7, Kbhvn. Valby.
 *Sørensen, Gunnar, Skomager, Nørrebrogade 20, Randers.

2. *Pigeskolen Sommeren 1934.*

- *Ahlquist, Sonja, Mathilde, Ekspeditrice, Henrik Rungsgade 6, 3., Kbhvn. N.
 Christensen, Agnete, Husassistent, (nu g. m. Svend Horn), Nyborg.
 *Dose, Inga, Ekspeditrice, Halgreensgade 2, 3., Kbhvn. S.
 *Falck, Inger Marie, adr. L. Falck Nielsen, »Dania«, Mariager.
 *Gjørtsvang, Mary, Husassistent, Tarm.
 Granell, Jytte, Guldbergsgade 71, 1., Kbhvn. N.
 *Hansen, Ruth, Borups Allé 253, 2., Kbhvn. N.
 *Haugaard, Esther, Husassistent, Krekær pr. Malling.
 *Larsen, Inger Bauer, Husassistent, Egebæksvej 8, Kbhvn. Ø.
 *Nielsen, Helga, Emmy, Husassistent, Allégade 36, Skive.
 * — , Sigrid Kirkegaard, Husassistent, Tarm.
 *Olsen, Esther, Husassistent, Strandgade 10, Gedser.
 *Rasmussen, Lykke, Husassistent, Skolegade 4, Kbhvn. Valby.
 *Persson, Harriet, Syerske, Sjællandsgade 43, 3., Kbhvn. N.
 *Skovgaard, Grethe, Tobaksarbejderske, Sjællandsgade 24, Horsens.
 *Sørensen, Ulla, Ekspeditrice, Johan Kellersvej 1, 1., Kbhvn. N.
 *Tybring, Edith, Naadlerske, Strynggade 10, 1., Khvn. Ø.

3. *Vinterskolen 1934 35.*

- Ahlstrøm, Karl, Maskinarbejder, Sofievej 13, Holbæk.
 *Andersen, Carl, Maskinarbejder, Gormsvej 4, Nyborg.
 — , Brede, Jægersborggade 19, Kbhvn. N.
 * — , Thorkild, Arbmd., Hveensvej 26, 2., Kbhvn. S.
 Andreasen, Gunnar, Bregnerødgade 20, Kbhvn. N.
 *Bregenov, Otto, Maler, Øster Allé 31, Horsens.
 Bruhn, George, Fabriksarb., Lindenborgvej 4, Kbhvn., Vanløse.
 *Christensen, Hans A., Landarbejder, Dalumvej 152, Dalum pr. Fruens Bøge.
 * — , Ejvin, Bagervend, Sørupvej 4, Kbhvn. Brh.
 * — , Niels Jørgen, Tjenestekar, adr.: Chr. Mikjær, Sællerup pr. Børkop.
 Christiansen, Helmer, Droskechauffør, Valdemarsgade 28, Kbhvn. V.
 * — , Niels Chr., Teglværksarbejder, Torp pr. Thisted.

- Christoffersen, Haakon, Remisearbejder, Kongshaven, Kbhvn. Valby.
 Clemmensen, Johs., adr.: Heini Clemmensen, Statsvejen, Thorshavn, Færøerne.
 Dahl, Bernhard, Bud, Vestergaardsport 1, Kbhvn. N.
 Danielsen, Erling, Gartner, Rahbecks Allé 1, Esbjerg.
 Ebsen, Poul, Bagersvend, Sdr. Boulevard 37, Maribo.
 Eistrup, Søren, Arbmd., Niels Ebbesensgade 20, Aalborg.
 *Fribæk, Otto, Arbmd., Danmarksgade 62, o. G., Esbjerg.
 Fricke, Ejnar, Murarbejdsmand, Valdemarsgade 25, Vejle.
 Frid, Harry, Arbmd. Ryesgade 28, Kbhvn. N.
 Gram, Hans, Gartner, Exnersgade 49, Esbjerg.
 *Haakonsson, Eigil, Arbmd., Vigerstev Allé 125, Opg. 25, Kbhvn. Valby.
 *Hansen, Alfred, Skotøjsarbejder, Skotøjsarb. Forbund, Kbhvn. K.
 — , Børge, Maskinarbejder, Strandengen, Holbæk.
 * — , Christian, Arbmd., Bagesens Allé 35, Esbjerg.
 * — , Ejner, Arbmd., Gimles Allé 3 A, 3. tv., Kbhvn. S.
 — , Harry, Arbmd., Saxogade 80, Kbhvn. V.
 — , Laurits Toftegaard, Arbmd., Valbyvej, Taastrup St.
 — , Ingolf, Florits pr. Kløvborg.
 * — , Niels Brandstrup, Arbmd., Ryesgade 28, Kbhvn. N.
 * — , Sigvald, Landarb., adr.: Anna Hansen, Strandskov pr. Børkop.
 — , Svend Aage, Christiansgade 14, Aalborg.
 * — , Tage, Slagtersvend, Fuglsvej 20, Holbæk.
 — , Viggo, Bagersvend, Knudsgade 17, Alderslyst, Silkeborg.
 *Herrestrup, Eric, Kontorelev, Frederiksborgvej 194, 2. tv., Kbhvn. N.
 *Hillbrandt, Thorvald, Chauffør, Albanigade 34, 1., Odense.
 *Hoffmann, Carl, Kleinsmed, Geislersgade 12, 2., Kbhvn. S.
 Hornbo, Niels, Støberiarb., Gernerisgade 63, Kbhvn. K.
 Iversen, Nis, Arbmd., Slagtergade 39, Haderslev.
 *Jacobsen, Claus, Fodermester, Blansgaard pr. Aunbøl.
 Jensen, Carl Aage Redlich, Rebslageriarb., Max Møllersgade 18, Aarhus.
 — , Dalle, Chauffør, Grækenlandsvej 3, Kbhvn. S.
 — , Erik, Joakim, Bud, Nørrebrogade 221 B, Kbhvn. N.
 — , Kaj Hjalmar, Arbmd., Kastanievej 7, Vejgaard.
 * — , Kyril, Bustrupgade 5, St. th., Kbhvn. V.
 — , Niels, Arbmd., Voldgade 10, Vraa.
 * — , Viggo, Bager, Chr. Hansensvej 21 A, 1., Holbæk.
 *Jeppesen, Peder Chr., Murerforbundter, Østergade 42, Esbjerg.
 *Jepsen, Leonhardt Leander, Arbmd., Vestergade 4, Vejgaard, Aalborg.
 Johansen, Gustav, Blikkenslager, Ryesgade 28, Kbhvn. N.
 * — , Otto, Arbmd., Nygade 18, Horsens.
 * — , Svend Peter, Lagerarbejder, Klokkehøjen 14, Kbhvn. N.
 Johansson, Martin, Sännashult, Tving, Sverige.
 *Jørgensen, Erik Benny, Arbmd., Mimersgade 61, 3., Kbhvn. N.
 *Kjelsø, Aage, Arbmd., Nyholms Allé 18, Rødovre, Kbhvn.
 *Kjældgaard, Ove, Murerlærling, Parcelvej 5, Vamdrup.
 * — , Robert, Murerlærling, Nørregade 13 A, Vamdrup.
 *Klagenberg, Alfred, Støberiarb., Poppelgade 2, Kbhvn. N.
 Kristensen, Ejner, Tjenestekar, Futting pr. Thorsø.
 *Kryger Jensen, Willy, Bryggeriarb., Tøndergade 12, Kbhvn. V.
 *Larsen, Christian, Kleinsmed, Wesselsgade 18, 2. th., Kbhvn. N.
 * — , Ejner, P., Trælagerarb., Tersløsevej 36, Kbhvn. Brh.
 — , Kaj Emil, Støberiarb., Revalsgade 2, Kbhvn. V.
 * — , Poul, Cyklemekaniker, Svendborggade 17, 2., Kbhvn. Ø.
 *Laustrup, Niels, Blikkensl. Vestre Landevej 15, Varde.
 Lyngsdal, Willy, Chauffør, Niels Ebbesensvej 102, Aarhus.

- Madsen, Børge, Bud, Edvard Storms Vej 11, Kbhvn. V.
 *Mejdahl, Henrik, Typograf, Bisgaardsgade 16, Holstebro.
 Mielow, Anker, Arbmd., Ryparken 16, Kbhvn. Ø.
 *Mikkelsen, Knud Aage, Typograf, Østre Allé 25, Hjørring.
 *Moestrup, Carl Eric, Automekaniker, Dybsbrostræde 20, Stege, Møn.
 * — , Svend, Aage, Tømrersvend, Dybsbrostræde 20, Stege, Møn.
 *Moltzen, Johannes, Kleinsmed, Hornemannsgade 5, 1., Kbhvn. Ø.
 Mølgaard, Peder Jensen, Landarb., Kompagnistræde 4, Skive.
 Møller, Rudolf, Farveri-
 Nielsen, Holger Peter, Typograf, Holbergsgade 10, Slagelse.
 — , Vilfred, Bagersvend, Provst Schades Allé 42, Nykøbing M.
 *Olesen, Albert, Fabrikarb., Dollerup pr. Skelhøje St.
 Olsen, John, Mælkemedhjælper, Hanstholmvej 36, Kbhvn. Vanløse.
 * — , Willy Norman, Bud, Maagevej 84, Kbhvn. N.
 *Osmark, Tage, Former, Sonnerupsvej 76, Kbhvn. Brh.
 *Overballe, Harry, Tjenestekarl, Lille Melvad, Hjallerup.
 *Ovesen, Axel, Murer, Østergade 45, Esbjerg.
 *Palm, Valdemar, Mælkeassist. adr.: Fru Palm, Nørgaardsvej 6 A, 1. tv., Kgs. Lyngby.
 *Pedersen, Henning, Bagersv., Møllevvej 16, Holstebro.
 * — , Niels Johannes, Arbmd., Gormsvej 6, Nyborg.
 * — , Svend, Bryggeriarb., Lundtoftegade 58, 2., Kbhvn. N.
 — , Søren, Skibssmed, Stormgade 33, Esbjerg.
 *Petersen, Carlo, Skotøjsarb., Dansk Skotøjsarbf., Rømersgade.
 Poulsen, Hans Asger, Murersvend, Priorsgade 23, Faaborg.
 *Rasmussen, Carl Otto, Landarb., Raarup pr. Vestenskov, Loll.
 * — , Egon, Drejer, Thorsgade 54, Horsens.
 Redso, Ove, Sømmand, Ny Carlsbergvej 16, Kbhvn. V.
 *Riis, Børge, Cicelør, Lindehaven 4, Kbhvn. Valby.
 Sandager, Alex, Arbmd., Blegdamsvej 98, Kbhvn. Ø.
 *Schütt, Christian, Landarb., Kalkjær pr. Vestervig, Thy.
 Søderberg, Alvar, Fabrikarb., Wansäter, Bergvik, Sverige.
 *Sørensen, Robert, Bagersvend, Kastanievej 4, Vejle.
 * — , Niels Kanstrup, Astrup, Hurup, Thy.
 Thiesen, Børge, Maskinarb., Kløvermarksvej 12, Holbæk.
 *Waldorff, Ernst, Bud, Aarhusgade 58, St., Kbhvn. Ø.
 Westby, Hartvig, Kleinsmed, Mogensvej 19, Odense.
 Æbelø, Jens, Murerlærling, Skodsbøl pr. Broager.
 *Medlem af Elevforeningen.

ROSKILDE HØJSKOLE VINTEREN 1934—35

- Abel, Frode, Vesterbrogade 109, 1., Kbhvn. V.
 Andersen, Anders Chr., Østergade 5, Thisted.
 — , Hans Peter, Laxegade 3, Rønne.
 * — , Kurt, Skoleholdervej 24, Kbhvn. Brh.
 * — , Svend Aa., Odinsvej 3, Jerne, Esbjerg.
 *Bech, Orla, Grønnegade 20, 1., Skive.
 *Bengtsson, Børge, Mjøsensgade 14, 1., Kbhvn. S.
 Børsting, Ejvind, Oustrup pr. Stenlille.
 Carstens, Lorents, Lundbyvej 14, Odense.
 *Christensen, Egon, Godthaabsvej 246, D. 1., Kbhvn.
 — , Evald, Østerbro 90, St., Aalborg.
 — , Hans Møller, Holbækvej 49, Kalundborg.
 — , Henry, Tjæreby pr. Korsør.

- *Christiansen, Emil, Ll. Madsegade 20, Rønne.
 Cornvall, Franklin, Istedgade 91, 3., Kbhvn. V.
 Eldrup, Georg, Viborggade 81, Kbhvn. Ø.
 *Engmann, Søren, Backersvej 21 E, Kbhvn. S.
 Erichsen, Arvid, Jagtvej 86, 3., Kbhvn. N.
 *Eriksen, Jens, Christiansgade, Skive.
 *Fjeldgaard, Paul, Østergade 107, Esbjerg.
 *Hansen, Børge, Nørretofte Allé 14, Kbhvn.
 — , Erik, Esbjerggade 25, Kbhvn. Ø.
 * — , Kaj, Langekjør pr. Ølstykke.
 — , Viggo, Thorstensvej 8, Hedehusene.
 *Heide, Ernst, Nørrebro 168, Rudkøbing.
 *Hemmingsen, Hans, Taarup pr. Stubbekøbing.
 *Hinrich, Erich, Hesseløgade 28, 2., Kbhvn. Ø.
 Hjortshøj, Henry, Østerbakken 17, Thisted.
 *Holmberg, Frank, Sverigesgade 16, 1., Kbhvn.
 *Hommelgaard, Elo, Mysundegade 13, 1., Kbhvn.
 *Hytten, Sophus, Sct. Hansgade 5 A, Aalborg.
 Ibsen, Carl, Torvet 7, Maribo.
 *Isaksen, Gunnar, Chr. Købkesgade 13, Aarhus.
 Jensen, Carl, Baggens Allé 7, Esbjerg.
 — , Flemming, Ingeborgsallé 9, Kalundborg.
 * — , Georg, Boldesagergade 6, Esbjerg.
 — , Jens Martinus, Landskronagade 15, Kbhvn. Ø.
 — , Kai Oluf, Nygaardsvej 14, Esbjerg.
 — , Kai Einer, Hoffmeyersvej 14, Kbhvn. F.
 — , Karl, Kappelhøj pr. Frederiksværk.
 * — , Niels, Birkende Skov, Langeskov.
 — , Niels, Nathalie Zahlesvej 3, Kbhvn. V.
 * — , Poul, Torvet 5, Sorø.
 — , Svend, Blichers Allé 20, Esbjerg.
 * — , Sv. Østergaard, Ny Skivehus, Skive.
 Jepsen, Villy, Istedgade 117, 1., Kbhvn. V.
 *Johansen, Sigfrid, Lundegade 25, Slagelse.
 *Jørgensen, Charles, Dalgasgade 10, Herning.
 *Jørgensen, Niels Chr. Frederikssundsvej 202, Brønsh.
 *Knudsen, Laurids, Østergade 19, Nyborg.
 *Knudsen, Svend, Sct. Hansgade 9, Aalborg.
 *Koudahl, Einer, Sct. Petersgade 35, Randers.
 *Kristensen, Tage, Roskilde Højskole, Roskilde.
 *Larsen, Svend Anker, Jernbaneallé 37, Kbhvn.
 * — , Asger, Sønderskovvej, Fredriksberg, Sorø.
 * — , Viktor, Hans Egedesgade 23, Kbhvn. N.
 *Laursen, Stenholt, Kaserneboulevarden 11, Aarhus.
 *Lindvall, Gustav, Fiskegade 76, Aarhus.
 Lohse, Svend, Vesterskovsvej 57, Nykøbing F.
 *Lund, Holger, Søndergade, Brørup.
 — , Robert, Godthaabsvej 8, Horsens.
 — , Thorkil, Godthaabsvej 8, Horsens.
 Løvskov, Svend, Kafé »Køge Bugt«, Hundie Strand.
 Madsen, Aksel, Nathalie Zahlesvej, Kbhvn. V.
 — , Villy, Stefansgade 17, Horsens.
 *Mortensen, Edvard, Ravneholmsvej 24, Kbhvn. N.
 — , Erik, Landemærket 25, Kbhvn. K.
 * — , Villy, Østergade 1, Esbjerg.

- *Møller, Gunnar, Blegdamsvej 2, Kbhvn.
 — , Peter Gessen, Lille Klengenbjerg 13, Haderslev.
- *Nielsen, Børge, Asylgade 27, Roskilde.
- * — , Frede, Ravnsborggade 7, Kbhvn. N.
- * — , Harald, Kastet 36, Thisted.
- , Holger, Kruusesvej 13, Korsør.
- , Kaj, Enggaarden 3, Aabyhøj.
- * — , Osvald, Vestergade 107, Herning.
- , Svend, Julius Blomsgade 17, Kbhvn. N.
- * — , Viktor, Elling pr. Frederikshavn.
- , Villy, Veddelev pr. Roskilde.
- *Olsen, Hans Chr., Fredensvej 1, Næstved.
- * — , Villy, Frodesvej 44, Aabyhøj.
- Paveglio, Kurt, Nygaardsvej 41, Esbjerg.
- *Pedersen, Aage, Bredgade 51, Herning.
- , Aage, Grundtvigs Allé 75, Esbjerg.
- * — , Alfred, Vester Hassing.
- * — , Fredrik, Aadum Kirkeby pr. Tarm.
- * — , Eivin, von Hattensstræde 13, Randers.
- *Petersen, Carl Chr., Ingerslevgade 148, Kbhvn. V.
- , Chr., Jyllinge.
- , Harry Sixtus, Løngangsstræde 16, Hillund.
- , Karl Charly, Grønrisvej 9, Kbhvn. V.
- * — , Karl Joh., Borgergade 7, Kbhvn. K.
- , Peter Bentzen, Nørregade 59, Esbjerg.
- , Peter, Holme, Ølstrup.
- * — , Poul W., Engvej 4, Nykøbing F.
- Pihl, Axel, Jydevang, Østermarie.
- *Poppe, Viggo, Schousgade 2, Randers.
- Poulsen, Poul R., Ægirsgade 74, Kbhvn. N.
- , Harry, Bjerregade 10, Horsens.
- * — , Helge H., Fjordgade 16, Frederiksværk.
- , Henry, Fjordstræde 3, Thisted.
- , Sv. Aa., Lille Ravnsbjerg, Viby.
- *Rasmussen, Eli, Forchhammergade 42, Aalborg.
- * — , Henry, Vaagøgade 18, Aarhus.
- *Ryfelt, Peter, Lyongade 11, Kbhvn. S.
- *Schou, Villy, Hornemansgade 13, Kbhvn. Ø.
- Schultz, Valdemar, Stenstrup, Fyn.
- *Slot, Einer, Løvegade 54, Slagelse.
- Stehr, Vilhelm, Rungstedgade 50, Roskilde.
- *Strunge, Niels, Nordostvej 8, Randers.
- *Svarter, Viggo, Saksogade 9, Kbhvn. V.
- *Sørensen, Arne, Vinkelvej 11, Esbjerg.
- * — , Frede, Esbjerggade 23, Kbhvn.
- * — , Knud G., Solvej 12, Randers.
- *Thomsen, Anders, Sonnerupsvej 58, Kbhvn. Brh.
- * — , Hans, Bispensgade 8, Hjørring.
- *Thruesen, Ejner, Dr. Lassensgade, Randers.
- *Thøgersen, Niels, Vindevej 11, Skive.
- *Medlem af Elevforeningen.

ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENINGS SOMMERKURSUS 1935

DU HAR VEL FAAET FERIE?

Hvis ikke, bør du hurtigst sikre dig Ferie i *Ugen fra 23. til 30. Juni*, saaledes at ogsaa du kan deltage i Elevforeningens 8 Dages Kursus paa Roskilde Højskole.

Det bliver sikkert en straalende Oplevelse, atter at skulle tilbringe en kort Tid paa »den røde Borg« ved Roskilde Fjord, midt i Sommerens fagre Tid. Denne Oplevelse maa du ikke unddrage dig.

Foruden et Par Udflugter, bestaar Programmet af Gruppearbejde og Foredrag, hvor nogle af vor Tids mest brændende økonomiske og kulturelle Problemer vil blive behandlet. Vi nævner:

Gruppearbejde:

Arbejderne og Krisen. Leder: Otto Jensen.

Tidens økonomiske Problemer. Leder: Frode Kristensen.

Social Psykologi. Leder: H a g m u n d H a n s e n.

Foredrag:

Journalist Y n g v e G y l l i n, Malmø: Arbejder-Skandinavisme.

Forretningsfører Chr. Christensen: Kulturarbejdet i Tidens Strøm.

Forstander H j. G a m m e l g a a r d: Planøkonomi og Organisation.

Lærer H a g m u n d H a n s e n: Overtro og Virkelighed i Racespørgsmaalet.

Da Prisen for Deltagelse kun er 35 Kr., forventer vi, at mange af Kammeraterne vil deltage i dette Kursus.

Men husk, at Indtegning til Kursus'et og Indbetaling af de 35 Kr. maa ske senest den 10. Juni til Frode Kristensen, Roskilde Højskole.

Vel mødt paa Højskolen!

Claus Holberg: Arbejdere og Fabriker

ROSKILDE HØJSKOLE 1934—35

Det gennemsnitlige Elevtal i de fem Vintermaaneder, November—Marts, var som forrige Aar 111. Ganske vist aabnedes Skolen med et betydelig større Antal (102 mod 81) og kom hurtigere op paa Maksimum. Men paa den anden Side begyndte Frafaldet af Elever, der fik Arbejde (navnlig i Byggefagene), tidligt i Aar. Allerede inden Udgangen af Januar var det Tilfældet med 10. Og paa dette Tidspunkt er det selvsagt baade vanskeligt og uforsvarligt at søge Erstatning for Afgangen.

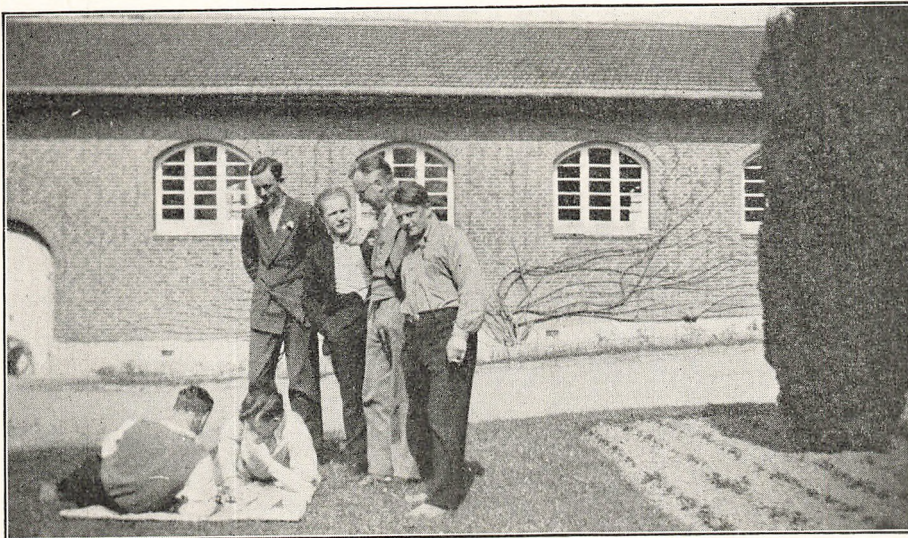
I de ydre Rammer for Skolens Arbejde har der været meget faa og ubetydelige Ændringer. Lærerstaben var den samme. Kun under Frode Kristensens Sygdom i November, havde vi som Stedfortræder vor gamle Kammerat fra 1931—32, Viggo Nielsen fra København Strand. Ogsaa Timeplanen var meget nær den samme som forrige Vinter. Udenfor det af Skolen fastsatte Program, dannedes der ogsaa i Aar en Del frie Studiekredse paa Elevernes Initiativ, med Emner som Erhvervsgeografi, Psykoanalyse, Socialpsykologi, Priskurantberegning.

Trods al ydre Lighed, vil der alligevel ved hvert Vinterhold være noget vist, noget udefinerligt, der adskiller det fra andre Kursus og paa særlig Maade bevarer det i vor Erindring. For denne Vinters Vedkommende kan det for en Del ligge i, at

Skolen har haft flere jyske Elever end nogensinde tidligere, nemlig 52, og færre Københavnerne — 34. Antallet af »Landboere« synes at være aftagende, i Aar kun 18, hvoraf 10 Landarbejdere. Denne Tilbagegang hænger vel noget sammen med de Arbejdsløses Dragen til Byerne. Gennemsnitsalderen var 21 Aar 6 Maanedes, lavere end i noget tidligere Aar. Omtrent Halvdelen af Eleverne — 58 — var ufaglærte, 20 Smede og Maskinarbejdere, 14 tilhørte Byggefagene, 9 var Handels- og Kontorarbejdere, 18 var fordelte paa en Række andre Fag.

Men vigtigere end disse »ydre« Variationer i Hjemsted, Fag og Alder, er de med hvert Aar vekslende Forskelle i Interesser og Evner, der skyldes ikke blot den enkeltes medfødte Anlæg, men ogsaa de Forudsætninger, han har bragt med sig fra Hjem, Skole og Omgangskreds, herunder naturligvis ogsaa den forskellige Indflydelse, Arbejdsløsheden har øvet.

Disse Forskelligheder stiller Skolen over for dens vanskeligste Problemer. De synes naturligt at kræve en Deling i Hold efter disse vekslende Evner og Interesser, og mod en saadan Deling stræber vi ogsaa, saavidt den forhaandenværende Plads og Lærerkraft tillader det. Nogen særlig lang Tid til at prøve og klassificere en Elevflok rationelt, levner et 5 Maaneders Kursus heller ikke. Men desuden er det jo i lige saa høj Grad Skolens Opgave at *forene* som at *dele*. I Kammeratskabslivet vil der af sig selv danne sig mindre Grupper, i Reglen »flere end Gratieme, men færre end

Roskilde

Studium i det Frie

Roskilde

„Vi lavede en Sportsplads —

Roskilde

— men blev ikke færdige --!

Muserne«. Og denne Deling, der netop foregaar paa Grundlag af fælles Forudsætninger og Interesser, maa Skolen til en vis Grad neutralisere ved at dyrke de Interesseomraader, der kan forene alle i et Fællesskab. Her har ogsaa Elevraadene deres store og vanskelige Opgave. De Erfaringer, der indhøstes gennem disse, og de Lærepenge, der betales, hører forhaabentlig for adskillige til det bedste Udbytte, de bringer med hjem fra et Højskoleophold.

Skolen har ogsaa i Vinter haft Besøg af mange Udlændinge — fra Schweiz, Holland, Estland, Frankrig, England, Sverige, Tyskland, Polen, Japan. Enkelte har talt til os om Forholdene i deres Land. Størst Festivitas var der over den hollandske Partidelegations Besøg den 23. Jan., hvor det hollandske Partis og Ungdoms-Internationalens Formand, Koos Vorrink talte i Foredragssalen. Et varigere Indtryk efterlod dog sikkert den Aften, den 18. Marts, da en af det europæiske Socialdemokratis tidligere Ledere fortalte os om sine Oplevelser i de nærmeste Aar efter Krigen og om de Slutninger, han deraf mente at kunne drage. Det var en Aften med verdenshistorisk Perspektiv. — Den 21. Marts gav »Chorische Gemeinschaft bei der staatlichen Akademie für Kirchen-und Schulmusik« i Berlin en overordentlig fin og værdifuld Koncert — væsentlig tysk verdslig Musik fra det 16.—18. Aarhundrede — i Foredragssalen. En lille Koncert af noget lettere Art gav Grand Restaurants Ensemble og Hr. P. Sundbärg for os den 15. Februar.

Roskilde

Højskolens Landbrug lægger ud

Ved Elevraadets ugentlige Diskussionsaftener — tildels ogsaa uden for disse — havde vi Foredrag af Forfatteren Harald Bergstedt (Arbejderkultur), Folketingsmand Hans Hansen (Retsstatsforbundets Program), Biblioteks konsulent Jørgen Banke (Selvvirksomhed og Arbejde med Bøger), Kommunalærer Otto V. Nielsen (Livsfølelse), Sekretær Oluf Bertolt (Festtale ved Solhvervsfesten den 21. Dec.), Journalist Johannes Sperling (Saarproblemet), Ingeniør Schandorff (Oplevelser i Sovjet-Rusland), Borgerrepræsentant Fred. Vedsø (En engelsk Gentlemans Liv), Afdelingslæge Sigurd Hansen (Degeneration og Sindssyge), Forstander Peter Manniche (Rejseoplevelser i Kina), cand. polit. Niels Lindberg (Danmarks økonomiske Situation og Muligheder), Borgerrepræsentant Nina Andersen (Kvinden i Erhvervslivet), Vagn Tang (Udvandrerliv i Canada), Arkitekt Heiberg, Roskilde, (Fagforeningerne og Staten), Assurandør Johs. Borgen (Chile), Partisekretær Hans Hedtoft Hansen (Socialdemokratiets Stilling og Opgaver i Dag), Læge, Frøken E. M. Skov (Oxfordbevægelsen), Magister Martin Goldstein (Verdi som Operakomponist) og Statsminister Th. Stauning (Festtale ved Afslutningsfesten den 27. Marts). Desuden drøftede vi, som vi plejer, D. s. U. og D. U. I.s Problemer med disse Organisations Ledere — den 15. og 16. Februar. Eleverne kan se tilbage paa en Række interessante og indholdsrige Diskussioner.

Roskilde Højskoles Arkitekt, Ulrik Plesner, der afgik ved Døden den 22.

Roskilde

„Vi Havnens Folk —!“

Roskilde

Paa „Nordpolen“s Ruiner

Roskilde

Parat til Foraarsrengøring

November 1933. har ved Testamente skænket Højskolen en op til dens Have stødende Grund paa Betingelse af, at der aarlig uddeles en Flidspræmie, »Ulrik Plesners Mindelegat« til en af Skolens Elever. Dette skete første Gang i Aar, og Præmien tilfaldt Landarbejder Victor Nielsen, Elling ved Frederikshavn.

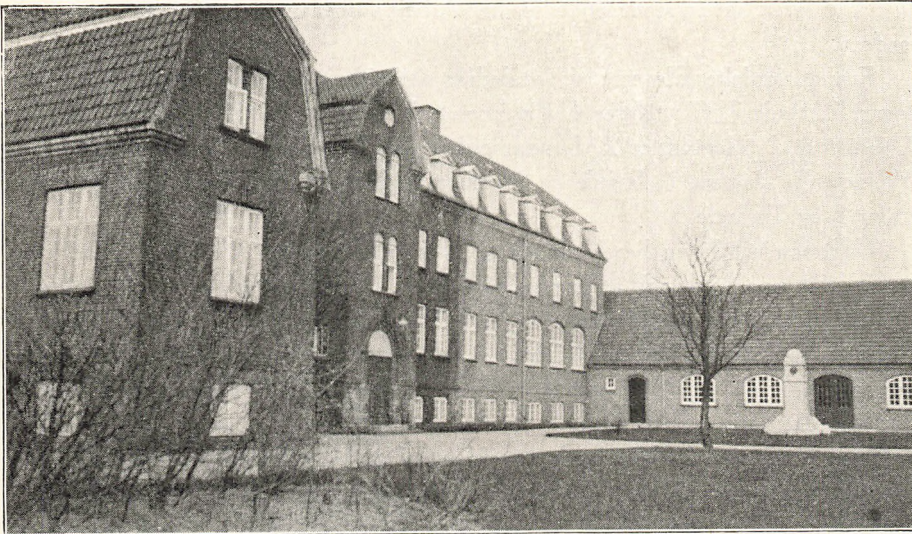
Da Arbejdsløshedsfonden ikke i Aar, som tidligere har været Tilfældet, har ønsket at yde Understøttelse til de Elever, der deltog i April Maanedes Fortsættelseskursus, fik dette Kursus i Aar en betydelig ringere Tilslutning, ialt kun 24 Deltagere. Derved blev det til Gengæld muligt at gennemføre en ret vidtgaaende Specialisering i smaa Grupper og med stærk Hensyntagen til Deltagernes Ønsker. Foruden Regning, Dansk, Engelsk og Statistik, gennemgik man i disse Grupper sociologiske Problemer, moderne dansk Litteratur, aktuel Verdenspolitik og Indenrigspolitik samt Arvelighedslære.

Den 1. April overtog Skolen det hidtil bortforpagtede Landbrug. Længe forinden havde Søren Rasmussen dog vendt den første Plovfure, Heste, Landbrugsredskaber m. m. var anskaffet og Driftsplanerne udarbejdet. Ved Elevernes Hjælp paabegyndtes i Løbet af Vinteren Anlægget af en ny Sportsplads langs med Frederiksborgvejen. I Forbindelse dermed reguleres den tilstødende Beplantning. Ved Stranden er foretaget Arbejder til fremtidig Forbedring af Badeforholdene og til Sikring mod Stormflodens Ødelæggelse.

Skoleganges og Elevværelsernes Belægning med Masonite er kommet et godt Stykke videre. I Midten af April fik vi endelig paabegyndt den længe paatænkte Udvidelse af Skolebygningen. Ved en Tilbygning midt paa Østsiden faar vi derved et nyt stort Klasseværelse, en Dagligstue og et Bibliotek. De to sidste bliver ca. 2½ Gang større end de tidligere og derved fuldt ud egnede til i paakommende Tilfælde ogsaa at kunne tjene som Undervisningslokaler. Tilbygningen skal staa fuldt færdig ved det første Sommerkursus' Begyndelse den 16. Juni.

Samtidig har vi paabegyndt Opførelsen af et Dobbeltus i den tidligere Blommehave Nord for Skolen. Fra Oktober skal det være Bolig for Familierne Otto Jensen og Hagemund Hansen.

Hj. Gammelgaard.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE 1934—35

I Vinterens Løb har Højskolen været besøgt af ialt 103 Elever, hvoraf 41 kom fra Hovedstaden og Resten fordelte sig saaledes paa de fleste af Landets øvrige Amter: Københavns Amt 3, Holbæk 5, Sorø 1, Præstø 2, Odense 5, Svendborg 3, Maribo 2, Aalborg 4, Hjørring 2, Thisted 2, Viborg 3, Aarhus 4, Skanderborg 4, Ribe 10, Ringkøbing 1, Vejle 4, Haderslev 2, Sønderborg 2, Færøerne 1, og 2 Elever kom fra Sverige. Det gennemsnitlige Elevantal i Maanederne November—Marts var 95.

Antallet af københavnske Elever plejer at være mellem 20 og 25. Denne Forskydning til 41 sporedes ikke i Indmeldelserne før i Midten af Oktober, da mange af de indmeldte, navnlig fra Provinsen begyndte at melde fra, fordi de mente at kunne holde Arbejde i længere Tid. Heldigvis kom der stadig nye Anmodninger om Optagelse, saaledes at Skolen kunde begynde 4. November med saa godt som alt optaget. Af de sidst indmeldte var Flertallet fra København, deraf Forskydningen. Under de nuværende Forhold vil det ikke kunne undgaas, at Arbejdsforholdene øver stærk Indflydelse paa Elevtilgangen. Navnlig blandt Ungdommen maa det at have Arbejde betragtes som et Privilegium, som kun et Faatal vover at opgive for at komme paa Højskole.

96 Elever havde Understøttelse fra Arbejdsløshedsfonden, 40 fra Amtsskolefondene.

Fagligt fordelte Eleverne sig saaledes: Arbejdsmænd 24, Bagere 7, Blikkenslagere 2, Bude 7, Chauffører 4, Cicelører 1, Drejere 1, Fabrikarbejdere 9, Fiskere 2, Gartnere 2, Kontorister 2, Landarbejdere 10, Mejerister 1, Murere 6, Skotøjsarbejdere 3, Slagtere 1, Smede og Maskinarbejdere 11, Støberiarbejdere 4, Typografer 3 og Tømrere 3.

Undervisningsplanen havde ikke i sit Ydre gennemgaaet væsentlige Ændringer, hvorfor det maa være nok at henvise til Omtale i tidligere Aargange af »Arbejderhøjskolen«. Gennemsnitligt holdtes der 10 Foredrag om Ugen og 14 Studiekredse arbejdede med forskellige Emner, hvoraf kan nævnes: Naturkundskab, Socialpsykologi, det nye Tyskland, de politiske Partier i Danmark, Fagforeningskundskab og Samfundøkonomi.

Med Vinterskolen tiltraadte Karen Harrekilde, Johs. Bjerre og Svend Pedersen deres Stillinger ved Skolen. Endvidere vikarierede cand. polyt. Willy Heising i November Maaned for Michael Andersen, der endnu ikke havde genvundet sin Arbejdskraft efter en Operation tidligere paa Efteraaret. Adskilligt paa Timeplanen maatte derfor lægges om i sidste Øjeblik, og da jeg selv først kom hjem fra Amerika

Esbjerg

Karen Harrekilde i „dobbelt Ild“

Esbjerg

Johs. Bjerre dirigerer

Esbjerg

Michael Andersen og andre Jyder

Dagen før Aabningen af Skolen uden at være fuldt arbejdsdygtig, er det klart, at allerede Igangsættelsesarbejdet gav de nye Lærere en travl Start.

Karen Harrekildes Opgaver er mange. Foruden at bestride sin Stilling som Økonoma, underviste hun i Dansk, Regning og Engelsk og holdt to Foredrag om Ernæringslære paa Vinterskolen. Som uddannet Husholdningslærerinde skal hun naturligvis forestaa Husholdningsundervisningen paa Sommerskolen. K. H. har tidligere været ansat paa Høng Husmandsskole, Husassistenternes Fagskole og var, indtil hun overtog Stillingen her, Lærerinde paa Husholdningsseminariet »Ankerhus« ved Sorø.

Johs. Bjerre havde inden sin Ansættelse her været Lærer paa Krabbesholm Højskole ved Skive i en Aarrække. Efter at have fratruddet Stillingen der, deltog han i et Aarskursus paa Lærershøjskolen, hvor han studerede Sprog og Naturvidenskab. Det sidste Fag blev derfor ogsaa hans Hovedfag her ved Skolen. Han har i Vinter holdt Foredrag om Astronomi, Geologi, Biologi, Arv og Race etc., og har desuden undervist i Dansk, Regning, Sang, Tysk og Engelsk og ledet Studiekredse i Naturkundskab og Jordspørgsmaalet.

Svend Pedersen er ligesom Bjerre seminarieuddannet og var forinden sin Ansættelse her beskæftiget med Studiekredsarbejde for Oplysningsudvalget i København

Esbjerg

„Hvad skal vi ha' til Middag?“

Eshjerg

Opløb i Dagligstuen

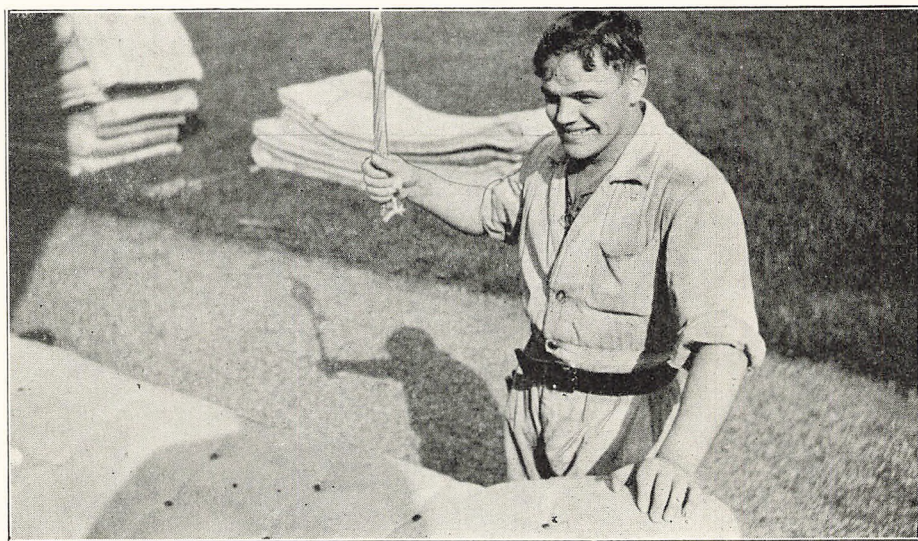
Eshjerg

„Vi bli'r fotografere!“

og ledede en Sommer en af Arbejdslejrene i Hovedstadens Nærhed. Hans Hovedfag er nyere Litteratur, som han har behandlet i to ugentlige Foredrag i Vinter. Endvidere underviste han i Dansk, Regning og Tysk og ledede Studiekredse i Socialpsykologi, Samfundskundskab og Fagforeningskundskab og var Skolens Bibliotekar.

Af Vinterens Gæster er der særlig Grund til at nævne Miss Eleanor G. Coit, Director, Affiliated Schools for Workers, U. S. A., Leder af et omfattende Oplysningsarbejde blandt amerikanske Industriarbejdere. Hendes Studieophold paa Skolen strakte sig over et Par Uger, hvorpaa hun rejste videre for at besøge andre Højskoler i Danmark og Sverige. Under sit Ophold her holdt hun et fortrinligt Foredrag om den amerikanske Arbejderv verdens mangeartede Problemer i Øjeblikket. Hendes Forstaaelse af den rent menneskelige, uskematiske Side af Højskolens Liv, stillede os overfor en Art Amerikaner, som vi ikke ofte gæstes af. Hun vil gentage sit Besøg i Løbet af Sommeren.

Brunnsviks Folkhøgskolas Udvekslingselev her paa Skolen i Vinter var Alvar Söderberg, Bergvik. Det var en helt ublandet Glæde at have ham som Elev. Han imponerede os ikke alene ved sin Højde, sit gode Hovede, den Metode han havde i sit Arbejde, men ogsaa ved sin Evne til at forstaa og indordne sig under vore Forhold. Til Efteraaret rejser Typograf Henrik Mejdahl, Holstebro, herfra til Brunnsvik.

Esbjerg

Hovedrengøring

Arbejdsdirektoratets Vægning ved at give Højskolerne Understøttelser til Skole i April Maaaned gav os en Ferie, som baade gjorde det muligt for Lærerne at emne-katalogisere hele vort Bibliotek, og for Haandværkerne at gaa Bygning og Inventar særlig nøje efter i Sømmene inden Sommeren, der her begynder den 3. Maj med omkring 45 Sommerpiger og Kooperatører.

Poul Hansen.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING

afholder Aarsmøde den 30. og 31. Juni.

PROGRAM :

Søndag Kl. 10: Generalforsamling.

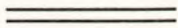
- - 16: Offentligt Møde med Forhandling. Taler: Redaktør H. P. Sørensens, København. Emne: Arbejderne og Nationen.
- - 20: Kammeratlig Sammenkomst.

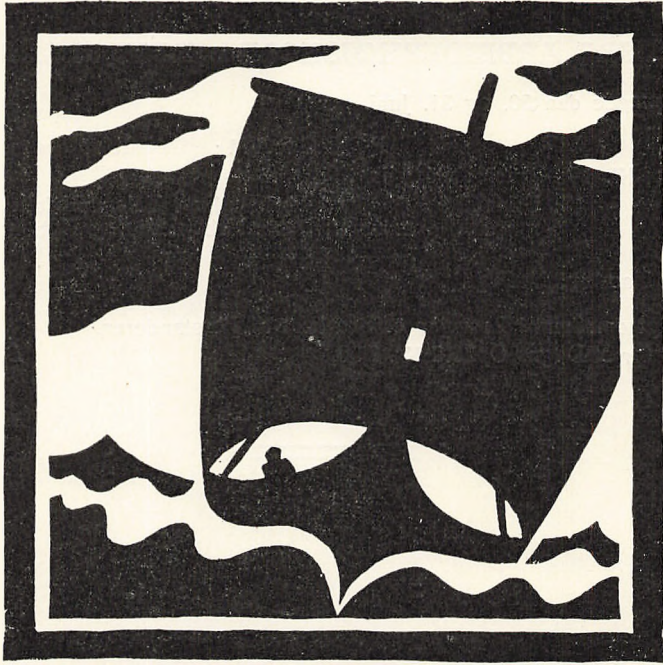
Mandag: Udflugt.

Mød talrigt op. Send i-Forvejen et Brevkort til Forstanderen.

Prisen er for et Døgns Ophold Kr. 2,50.

Bestyrelsen.

Ernst Hansen: Grønlandsrejsen

